

02
B-51

ISSN-1811-900X

Biblio Polis

Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» Vol. 13(2005) Nr. 1

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie și
științe ale informării,
editată de Biblioteca Municipală
"B. P. Hasdeu" din Chișinău
Apare din anul 2002
Vol.13 (2005) Nr.1

Director:
Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:
Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

Mariana HARJEVSKI, Tatiana COȘERIU, Ludmila PÂNZARU, Elena VULPE,
Alexandru-Horațiu FRISCU, Geneveva SCOBIOALĂ, Tatiana ISCHIMJI,
acad. Mihai CIMPOI, dr. conf. univ. Natalia GOIAN, dr. conf. univ. Nelly ȚURCANU

Lector: Geneveva SCOBIOALĂ
Procesare computerizată: Rodica BRÎNZĂ

Tipar executat la "ELAN-POLIGRAF". Tel.: 72-82-07.

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ / EDITORIAL

Vlad POHILĂ

Anul unor mari evenimente culturale
Год крупных культурных событий
The Year of great cultural events3

MĂRȚIȘOARE / МЭРЦИШОР / MARCH

Iulian FILIP

Bibliotecarele, fericite și neîmpăcate,
Între cărți și oameni întrebători de carte
Библиотекари между книгами и теми
кто нуждается в книгах
Happies and unhappies librarians between
books and people who
need books5

BILANȚ / ИТОГИ / REVIEW

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Biblioteca - locul care ne unește
Библиотека объединяет нас
The Library is the place, which
unites us6

TOP / ИТОГИ ГОДА / TOP

Împliniri și performanțe
Свершения и достижения
Achievements and performances8

EVENIMENT / СОБЫТИЕ / THE EVENTS

Tatiana FEODORUC

Anul colectivităților locale - în inima țării
Год местных сообществ в сердце страны
The Year of local communities - in the heart
of the country9

TEORIE ȘI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Marshall CLINTON (Canada)

Fiți abili!... Fiți receptivi!...
Будьте умелыми !.. Будьте быстрыми!..
Be able!... Be quick!...12

EXPERIENȚE AVANSAȚE / ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ / ADVANCED EXPERIENCE

Mariana HARJEVSKI

Vreți studii solide în bibliologie?
Veniți la SBSI, Bloomington!
Хотите получить солидное библиотечное
образование? Приезжайте в Блумингтон!
If you want to have a good librarian educa-
tion, come to Bloomington!15

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Elena DABIJA

"El n-a fost cînd era, el e cînd nu e..."
Эминеску в жизни кишиневцев
Eminescu in Chisinau inhabitants' life18

Zinaida BĂDĂRAU

Mîndria chișinăuienilor, gloria artei
muzicale românești
Гордость кишиневцев, слава румынского
музыкального искусства
The pride of Chișinău and the glory of
roumanian musica21

Campusul competențelor

**PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL /
НАШ ДУХОВНЫЙ ПАТРОН /
OUR SPIRITUAL PATRON**

Prof. dr. I. OPRISAN

Rașaportul rusesc al lui Hasdeu
Русский паспорт Хашдеу
The Russian passport of Hasdeu23

Vasile MALANETCHI

Orașul adolescenței lui Bogdan
Petriceicu-Hasdeu (II)
Город отрочества Богдана
Петричейку Хашдеу (II)
The city of the Bogdan Petriceicu
Hasdeu adolescence (II)25

EMINESCIANA

Dumitru PĂSAT

Amară poveste de iubire cu
dulce început
Горькая повесть о любви...
The bitter love story with an
sweet beginning29

Mihaela BABICI

Eminescu, cel mai drag poet
Эминеску, самый любимый поэт
Eminescu, the favorite poet33

**LABORATOR / ЛАБОРАТОРИЯ /
LABORATORY**

Vlad POHILĂ

Un mod specific de cinstire a
personalităților - biobibliografiile
Специфический способ чествование
личностей - биобиблиографии
A special mode to celebrate the personalities
- the biobibliographies34

OMAGIERI / ЧЕСТВОВАНИЯ / REGARDS

Acad. Mihai CIMPOI

Momente iluminatoare
Моменты просветления
Illuminated moments36

Din partea noastră...

От нас...
From our part...38

AVIZIER / НОВОСТИ / NOTICE BOARD

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Invitație la Oslo: IFLA 2005
Приглашение в Осло: ИФЛА 2005
Invitation to Oslo: IFLA 200539

**BIBLIOLOGI DE SEAMĂ / ЗНАМЕНИТЫЕ
БИБЛИОЛОГИ / GREAT THEORISTS OF
BIBLIOGRAPHY**

Ion SPAC

✦Alexandru DAVID40
✦Ion MADAN41

Un apropo absolut necesar

Необходимое отступление
Absolutely necessary digression
(V. PRISĂCARU)44

**MOMENT POETIC / ЛИРИЧЕСКИЙ МОМЕНТ /
POETICAL MOMENT**

Ion STOICA

Lectură de primăvară
Весенние чтения
Spring reading44

**LA ANIVERSARĂ / ЮБИЛЕИ /
ANNIVERSARY**

Zinaida Pahomi - Omul cărților
Зинаида Пахоми - "книжный" человек
Zinaida Pahomi - Book of woman
(Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI)45

La Bălți, fără complexe provinciale...
Без провинциальных комплексов,
в Бельцах
In Balti - without provincial complexes
(Vlad POHILĂ)46

**RECENZII ȘI CONSEMĂNĂRI / РЕЦЕНЗИИ И
ЗАМЕТКИ / REVIEWS AND NOTES**

Închinare la Luceafăr
Посвящение Лучафэру
Dedication to Luceafar
(Tatiana COCIERU)48

Generozitatea talentului și recunoștința
urmașilor
Благородство таланта и благодарность
потомков
The noble talent and the gratitude of the
descendants (Zina CERCHEZ)49

Prezența omului spiritual la Iurie
Colesnic
Присутствие духовного человека у Юрия
Колесника
The presence of the spiritual man to Iurie
Colesnic (Vitalie RAILEANU)50

Zbuciumul unei îndrăgostite (și) de poezie
Страдания влюбленной в поэзию
The suffering of the woman in loved with
poetry (V. PRISĂCARU)51

Bucurați-vă de un nume, ce vi-i dat
cu demnitate să-l purtați
Радуйтесь именем данным вам
Enjoy the name you given (CRONICAR)53

IN MEMORIAM

Человек большой души
A avut o inimă ca o piine caldă...
Big heart man51

**STAȚI ȘI REFLECTAȚI / ПОДУМАЙТЕ /
WAIT AND THINK**

Ce spun alții, mai deștepți ca noi!...
Афоризмы
What others say, more wiser than us55

**PENTRU AGENDA DVS / НА ЗАМЕТКУ /
FOR NOTES**

Calendarul aniversărilor culturale 2005
Календарь памятных дат на 2005
Cultural Anniversaries Calendar56

Anul unor mari evenimente culturale

Vlad POHILA

Ne-am obișnuit, din perioada de regim sovietic, să ne axăm fiecare an din viață pe un "eveniment politic major". Aceste evenimente remarcabile ale anului respectiv erau anticipate de pregătiri ce durau adesea câțiva ani la rînd și culmineau prin festivități din cele mai grandioase în ziua cu pricina. Unor tineri de azi poate să le pară incredibil, ridicol... dar, pregătirile pentru a celebra aniversarea a 50-a a puciului bolșevic din 1917, numit pe atunci "marea revoluție socialistă din octombrie", au început cu un an mai înainte, adică în toamna lui 1966. A urmat un an de manifestări, una mai spectaculoasă decît alta, în absolut toate sferile vieții sociale, culturale și chiar economice! Apoi, "mărețea sărbătoare" din 7 noiembrie 1967!... La fel s-a procedat și la semicentenarul comsomolului și al Armatei roșii (sovietice), în 1968, apoi la centenarul de la nașterea lui Lenin, în 1970... Sărbători se găseau, am ploare, anvergură, importantă li se imprima fără prea mare greutate. Dacă nu mă înșel, ultimul jubileu sovietic, "de largă respirație", a fost în noiembrie 1987. Se împlineau 70 de ani de la revoluția bolșevică a lui Lenin, și în unele organe de presă aceasta era numită deja mai altfel... Alt "jubileu remarcabil al oamenilor sovietici" - 70 de ani de la crearea URSS - a fost sărbătorit în 1992, deja numai de către nostalgici, căci nu mai exista nici imperiul roșu, nici elanul de altă dată, alimentat generos "de sus", nu mai exista...

De ce am "zădărit" aceste amintiri? Pentru a ajunge la un gînd care nu-mi dă pace mai de mult: cit de mult ne-am obișnuit cu acest

stil sovietic de a ne lega trecerea anilor de tot felul de jubilee! Și nu oricare, ci, preferabil - cu substrat politic. Cit de mult am (sau poate, totuși, nu am?) dreptate - cel mai sigur ne-ar răspunde suita de manifestări din 2004, consacrate lui Ștefan cel Mare, adică celor cinci secole de la stingerea din viață a marelui domnitor. S-a făcut mult și extrem de diferit intru comemorarea lui Ștefan cel Mare. Au fost organizate numeroase activități culturale de calitate, cu adevărat valoroase din punct de vedere estetic, cognitiv, civic. Însă alături de acestea nu au lipsit nici manifestări cu tentă politică sau pur și simplu politizate. Au profitat din plin de măreția domnitorului cam toți politicienii, inclusiv unii care îl numeau, pînă mai ieri-alaltăieri, pe Ștefan cel Mare, nu altfel decît "*jalki kumir naționalistov*" ("*un jalnic idol al naționalistilor*") - referindu-se, evident, la monumentul din centrul Chișinăului, căci altceva nici nu știau despre unul dintre cei mai bravi conducători ai neamului românesc.

S-au făcut și pure speculații, nu numai politice, dar și financiare, cu stoarcere și însușire nerușinată de sume fabuloase din banii noștri, ai contribuabililor... Un exemplu edificator în acest sens ni-l oferă filmul (pretins) documentar turnat de jalnicul reporter C. Stariș de la jalnica TVM, acesta fiind "îndrumat" de niște "giganți" de la Școala superioară de antropologie - acest bastion al urii și disprețului față de noi.

Dar iată că pînă la urmă a trecut și acest an remarcabil... Și ne-am trezit că nu mai avem ceva similar: 2005 nu mai este un an axat pe o aniversare, pe o personalita-

te, pe un eveniment, ieșite din comun. O derută se face simțită și între unii bibliotecari, atunci când își programează activitățile culturale în luna următoare, pe trimestru, pe anul curent. E un semn clar al unei realități incontestabile: viața noastră este excesiv de politizată. Chiar și în domenii ce țin eminent de cultură, educație, cunoaștere, informare, cum este și activitatea bibliotecilor.

De fapt, cine vrea și caută bine, găsește și aniversări sau alte evenimente cu substrat politic.

Să zicem, un asemenea prilej ni-l poate oferi *Anul colectivităților locale*, căci exact așa a fost proclamat 2005. La fel, aniversarea a 60-a a victoriei asupra nazismului, care va fi sărbătorită la 8 - 9 mai cu deosebit fast în Rusia, dar și în alte țări europene. Nu-i exclus ca 2005 să ne ofere și unele surprize politice de importanță locală.

Dar acest an poate fi marcat și prin ingenioase și utile manifestări culturale. Căci, bibliotecile își au calendarul lor propriu și propriile surprize, pe care le vor oferi numeroșilor beneficiari. Instituțiile de cultură trebuie să fie preocupate primordial de cultură. Iar calendarul UNESCO - cea mai prestigioasă organizație internațională pentru cultură, știință și educație -, ne pune la dispoziție un spectru impresionant de sărbători, evenimente, comemorări în domeniul literaturii, artelor, culturii.

Astfel, anul 2005, exact la un secol de când Albert Einstein a descoperit controversata teorie a relativității, a fost numit și *An al fizicii și fizicienilor*. Și dacă aceasta pare cuiva cam "îngustă", iată două comemorări ce ne oferă spațiu extrem de larg pentru cele mai diferite manifestări culturale: *Anul Michelangelo* și *Anul Cervantes*. Dacă însă cuiva i se pare că nici aceste două somități nu-i acordă suficiente posibilități de manevră, completăm

imediat lista cu încă o serie de aniversări celebre: *H. Ch. Andersen* (200 de ani de la naștere), *Mihail Sadoveanu* (125 de ani de la naștere), *Jules Verne* (100 de ani de la stingere), *Mihail Solohov* (100 de ani de la naștere), *George Enescu* (50 de ani de la stingere)...

Nu credem că aceste evenimente culturale, alese din calendarul UNESCO, ar necesita comentarii. Totuși, vom schița și aici câteva repere. Talentele lui Michelangelo, vasta și polyvalenta sa activitate, oferă subiecte pentru sute de manifestări culturale ce ar atrage mii și mii de persoane interesante. Cu referire la Cervantes, am aminti o spusă a lui Dostoievski, care sună așa: "La Judecata de apoi, oamenii s-ar putea îndreptăți în fața Domnului Dumnezeu, prezentînd această carte - *Don Quijote*". Sadoveanu, ca și Enescu, au fost întotdeauna cunoscuți și iubiți și în stînga Prutului, dar cum avem încă o ocazie de a ni-i apropia și mai mult sufleteste, nu cred să fie cineva care nu ar dori să recitească *Baltagul* sau *Neamul Șoimăreștilor*, să asculte *Rapsodia Română* sau *Oedip rege*. De altfel, la mii de kilometri de noi - în China, în ianuarie au demarat deja manifestările muzicale consacrate *Anului Enescu!* Despre Andersen și Jules Verne ar fi mai indicat să fie întrebați copiii și adolescenții: "Doriți să revenim la acești scriitori?" Nu încapă nici o îndoială că răspunsul ar fi unanim afirmativ.

Cum s-ar spune, avem evenimente culturale chiar că pentru toate vîrstele, toate interesele, toate gusturile. Nu rămîne decît să fructificăm aceste ocazii. Parafrazîndu-l pe Paul Verlaine, care afirma: "De la musique avant toutes choses!", noi vom spune: "Cultura, înaintea oricărui alte preocupări!" Fără doar și poate, prin cultură vom învinge, azi. Ca să putem merge mai departe. Mîine.

Bibliotecarele, fericite și neîmpăcate, între cărți și oameni întrebători de carte

Iulian FILIP,
șef Direcție Cultură a
Primăriei mun. Chișinău

Revin mereu și o pornesc de la *bibliotecile mele*, de la relația mea personală cu bibliotecile, ca să pot aprecia relația complexă a acestui serviciu public cu atât de peștii armată a *căutătorilor de carte*.

La Sofia natală citeam *cu sacii*, iar ochii uluiți și rătăciți ai bibliotecarei mi se păreau o binecuvântare și o apreciere superlativă: citește copilul, crește. Citeam *kilograme de carte*, parte din care era maculatură, iar bibliotecara nu avea nici un rost între cărți și creșterea mea, care *avea nevoie de anumite cărți*. Era, mi se pare, o sărmană soție de militar abătut pe la noi și rămas de cărută... Încă nu cunoșteam ce înseamnă a fi bibliotecar.

Ajuns student, la Bălți, la *Alecu Russo*, m-am căpățuit în scurt timp cu o bibliotecă personală. Multumesc părinților mei toleranți și librăriei de carte străină, inclusiv, pe atunci - *sic!* - de cartea românească - era mai multă și mai ieftină în acei ani. M-am ales și cu prieteni noi care-mi împrumutau cărți inexistente în bibliotecile *vigilente* de stat. Nici în anii mei de studenție nu prea vedeam bibliotecarul, nu-i înțelegeam statutul.

În anii de studii și de activitate științifică la Academie, la Chișinău, descoperim, în paralel cu biblioteca academică și arhiva de folclor și, mai ales, folclorul în mediul său real. Cartea românească o cumpăram din Moscova, Leningrad, Kiev, Soci. Cartile interzise treceau din mână în mână... Nici în acești ani nu deslusisem statutul distinct al bibliotecarului.

Abia când am fost *încăunat* la Departamentul cultură al Chișinăului am descoperit în gospodăria complexă a culturii capitalei locul important al *bibliotecii* și o armată de bibliotecare *neîmpăcate*.

E de menționat - și aici, și mereu - că neîmpăcarea unui bibliotecar teafăr din Republica Moldova, tară cu peste 65% de români (vorbitori de română sunt mai mulți), provine de la o statistică umiltoa-

re pentru imaginea statului: 2 cărți în limba de stat față de 17 cărți în limba rusă, pe cap de locuitor.

Până azi cea mai emblematică, mai personală calitate a Lidiei Kulikovski rămâne *neîmpăcarea* cu ritmul greoi al masinării birocratice, când cititorul, mai ales cel tânăr, elevul *studentul*, crește *la fugută*, iar pentru creștere teafără caută carte, carte, carte și încă ceva oferit de limbajele moderne informaționale, conjugate cu ecuația umiltoare, bună de citit la tot pasul: 2 cărți în limba de stat față de 17 cărți în limba altui stat.

Nu știu dacă acest val de ofertanți constituie "ghiontul" declansator al elaborării proiectelor de modernizare a serviciilor bibliotecare, dar cea mai flexibilă și mai modernă componentă a culturii capitale e biblioteca dirijată de Lidia Kulikovski. Figura distinctă și distinsă a Directorului Bibliotecii Municipale "B. P. Hasdeu", a profesoarei, a autoarei de proiecte, a generatoarei de *înnoiri* Lidia Kulikovski e axială (era să zic *nucleară*) în această forfodă de calitate - în pofida cadrului legislativ-juridic restant (față de spiritul modern al relațiilor actuale *bibliotecă-cititor-proiecte*). Marele merit al unui director de bibliotecă e să aibă cărți, carte și echipa. Echipa Lidiei Kulikovski e din doamne, domnișoare *cu carte*, care știu bine cărțile de pe rafturi și cărțile lipsă.

Frumoase aceste suflete misunând între cărți în toate timpurile, dar spre primăvară, dar primăvara ceva zburător le nuanțează umbletul și, Doamne, câți cititori nu mai știu ce citească, ce așteaptă să citească din câte duc-aduc spre ei bibliotecarele! Dar aduc de citit, de recitat taine, taine, misterioase pagini de nu știu ce și nu știu cum, care la bibliotecă se mai conjugă cu încă altceva, mereu cu încă altceva, pe care mai ales primăvara nu-i bine *să-l pricepem*. Altfel... de ce am mai veni la bibliotecă?

Biblioteca, locul care ne unește

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general al BM

Activitatea BM trebuie estimată nu doar și nu atât ca rezultat a rolului și funcțiilor, scopurilor sale ci, mai ales, ca o consecință a dimensiunii ei sociale, educationale, culturale, care, pe parcursul anului 2004, s-a configurat ca indispensabilă vieții chișinăuienilor de orice vârstă, pregătire și apartenență etnică: **2 895** de preșcolari, **152 875** elevi, **87 282** studenți, **79 345** adulți de diferite profesii; **10 729** șomeri, **8 568** persoane înaintate în vârstă, **2 132** persoane cu dizabilități, **2 432** persoane private de libertate; **91 858** de alte etnii.

Valorile BM, care coincid cu valorile societății democratice – libertate, democrație, prosperitate – reprezintă, protejează și promovează aspirațiile chișinăuienilor. Acesta ar fi argumentul celor peste **73%** de chișinăuieni de a opta pentru carnet de cititor la BM. Dar și efortul constant al BM de promovare a primatului utilizatorilor în politicile sale și cultura pluralistă întemeiată pe des-

chidere și comunicare, pe consens și diversitate, pe schimbare în relația cu utilizatorii.

Având suportul informațional și uman adecvat, BM și-a profilat demersul în forma unei game întregi de programe, servicii, activități, evenimente, proiecte de solidaritate comunitară.

Alături de instituțiile educationale, BM și filialele ei au oferit programe cognitive și condiții atractive de studiu elevilor și studenților, au pus la dispoziția adulților autodidacți resurse pentru dobândirea abilităților necesare pentru a deveni competitivi, resurse pentru lecturi și dezvoltare. Efortul colectiv de a reduce lectura printre adulți s-a concretizat în campania "*Chișinăul citește o carte*". Revirimentul interesului față de lectura adulților îl demonstrează și înscrierea problematicei pe agenda conferinței anuale a BM "*Lectura adulților: servicii, programe*", care a evidențiat preferințele de lectură ale adulților, concordanța lor cu serviciile prestate, a identificat problemele legate de oferta informațională și culturală a BM pentru cei maturi.

Zona de atractivitate și disponibilitate s-a extins și pentru alte categorii – persoane cu dizabilități, persoane înaintate în vârstă, care anterior erau mai puține; preșcolari, care nu erau considerați grup-tintă.

Inițiativele inclusive au evoluat de la pledoarie în favoarea persoanelor dezavantajate la acțiuni cu impact social sporit. Biblioteca a susținut campania socio-culturală "*Toți oamenii sunt liberi și egali în drepturi și demnități*" prin diverse activități și

evenimente, culminând cu conferința națională științifico-practică *"Tinerii cu dizabilități într-o societate tolerantă și deschisă"*, la care s-au dezbătut probleme arzătoare de integrare și proiectele educaționale pentru ei. Filialele au oferit servicii care deja au dobândit validitate practică, dar au și implementat noi proiecte: *"Cartea și biblioteca în integrarea spirituală a copiilor cu handicap"* (filiala "I. Mangher", cu suportul Fundației Soros), *"Biblioteca în ospetie cu prieteni"* (filiala "Alba Iulia"). Rezultatul acestor activități îl formează cele **23 861** de persoane dezavantajate pentru care BM este locul care îi unește, dar și dialogul modern, cu efecte polivalente, susținut cu comunitatea: ONG-uri, instituții guvernamentale, culturale, mass-media.

BM a fost pe parcursul anului 2004 un for democratic susținând coeziunea socială prin promovarea pluralismului instituțional, de opinie și acțiune. Impulsionând participarea democratică, BM s-a implicat în susținerea multor inițiative locale prin activități specifice: conferințe, mese rotunde, dezbateri, expuneri, expoziții, simpozioane – *"Copiii sunt omenirea care începe"*, *"Salvând bătrânii, construim viitorul"*, *"În pas cu Europa: cooperare și integrare"*, *"Armonii și interferențe europene"*, sărbătoarea comunității *"Hramul Chișinăului"*, *Anul Ștefan cel Mare...*

BM a identificat **Anul Ștefan cel Mare** ca obiectiv prioritar al anului 2004, lansând un program de omagiere în care a fost implicată fiecare filială, fiecare structură, fiecare bibliotecar, fiind inclus și ca un criteriu de evaluare a anului. Răspunsul filialelor la prioritatea anului s-a concretizat în **365** (nici o zi fără Ștefan cel Mare!) de activități și lucrări (simpozioane, conferințe, concursuri, mese rotunde, lansări de carte, vernisaje, expoziții, bibliografii), conferirea numelui *"Ștefan cel Mare și Sfânt"* unei biblioteci din cartierul Botanica.

Chișinăul solicită implicarea BM în contextul comunitar și angajarea în demersul democratic al comunității

prin asigurarea procesului informațional, educațional, de socializare cu resurse, programe, servicii de calitate. BM a răspuns la această solicitare cu o colecție de peste **1 milion** de volume, cu fonduri specializate în drept, artă, Eminescu, în limbile germană, ebraică, ucraineană, bulgară, găgăuză, rusă și alte limbi moderne, cu **364** de bibliotecari bine instruiți, cu *Serviciul Informații Comunitare*, cu Centrul de Informare și Documentare "Chișinău" etc. Acestea, în comunicarea cu chișinăuienii, s-au materializat în **323 397** de utilizatori activi, **3 623 667** de vizite, **9 465 771** împrumuturi, **333 908** accesări virtuale, **3 930** de programe, activități, evenimente. Proiectul METRO, conceput ca o imperativitate de a răspunde aspirațiilor chișinăuienilor, exigențelor *Societății Informației*, desi se află la faza incipientă, oferă noi modalități de stocare, regăsire, livrare a informației, dar și imprimă noi parametri procesului informațional – servicii web, servicii de referințe virtuale, elaborare e-conținuturi, expoziții virtuale... METRO a cerut și sistematizarea, optimizarea sistemului de statistică, proces la care au muncit toate departamentele și filialele BM "B. P. Hasdeu".

Proiectul de reorganizare structurală, prefigurat într-un model logic de interrelații ierarhice, funcționează în regim de reciprocitate și complementaritate, asigură suficientă libertate părților sale componente. Relaționat în baza principiului de reciprocitate, modelul structural este orientat spre valorificarea potențialului intern în determinarea locului și rolului în comunitate, în realizarea obiectivelor comune.

Aceeași orientare și același scop are noul sistem de evaluare "BONUS", elaborat în anul de referință. Au fost revizuite și celelalte forme de evaluare.

Bazat pe o viziune integratoare și pe practici multiaspectuale, demersul nostru în 2004 a contribuit substanțial la edificarea durabilă și eficientă a instituției noastre.

Împliniri și performanțe

ale bibliotecarilor și bibliotecilor din sistemul BM "B. P. Hasdeu"

Cel mai bun bibliotecar al anului

☐ Foiu, Taisia (46 puncte, CID "Chișinău")	☐ Botnari, Maria (33, Socoleni)
☐ Șcelcikova, Margarita (42, "M. Lomonosov")	☐ Anisimova, Irina (28, M. Costin)
☐ Fincheli, Galina (41, "I. Mangher")	☐ Dabija, Natalia (25, Traian)
☐ Madan, Natalia (38, "O. Ghibu")	☐ Malanetchi, Tamara (24, "Alba Iulia")
☐ Tasmali, Maria (35, "Târgu Mures")	☐ Brinză, Rodica (23, Dep. Marketing)

Cel mai bun manager al anului

- Pahomi, Zinaida (22 puncte, Dep. Achiziții. Evidență. Prelucrare)
- Rosca, Elena (22, "Alba Iulia")
- Munteanu, Tatiana (21, BPD)
- Vulpe, Elena (20, "O. Ghibu")
- Onciu, Parascovia (20, "Transilvania")

Sistemul de priorități anuale

ANUL 2004 – ANUL ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÎNT

- Biblioteca "O. Ghibu"
- Biblioteca "Alba Iulia"
- Centrul Academic Internațional Eminescu

INCLUZIUNEA SOCIALĂ A PERSOANELOR DEZAVANTAJATE

- Biblioteca "Alba Iulia"
- Biblioteca "I. Mangher"
- Biblioteca "O. Ghibu"

EXTINDEREA ACCESULUI LA INFORMAȚII ȘI ÎMBUNĂȚIREA CALITĂȚII SERVICIILOR

- Centrul Academic Internațional Eminescu
- Biblioteca "Alba Iulia"

PROMOVAREA BIBLIOTECII MUNICIPALE ÎN COMUNITATE

- Educarea utilizatorului – BPD
- Relații Publice – BP "O. Ghibu"
- Promovarea serviciilor și a operei eminesciene - CAIE

MENȚIUNI

Pentru cea mai bună lucrare

- Biblioteca "O. Ghibu"** – setul de materiale *Un nume străbate veacurile* (Ștefan cel Mare – existență postumă în viața afectivă și în memoria colectivă a contemporanilor și a urmașilor), *Cel dintii dintre principii lumii* (bibliografie), *Ștefan cel Mare* (Cronica vieții și mărețelor sale înfăptuiri).
- Biblioteca "Ovidius"** – setul de materiale *Ovidiu* (publicații ovidiene în bibliotecile Chișinăului), *Sub semnul istoriei* (cărți vechi și rare în colecția Bibliotecii Publice "Ovidius"), *Învățăturile vieții* (cugetări și maxime din opera poetului latin Ovidiu).
- Biblioteca "M. Lomonosov"** – bibliografia *Cantemiriana bibliotecii "M. Lomonosov"*.

Pentru cele mai multe articole în presă

- Pohilă, Vlad – șef serviciu redacțional
- Scobioală, Genoveva – Departamentul Marketing
- Șpitalnic, Sara – "I. Mangher"

Pentru fidelitate

☐ Guțu, Maria (V. Bielinski)	☐ Fincheli, Galina ("I. Mangher")
☐ Kneagnitchi, Elena (V. Bielinski)	☐ Capița, Ludmila ("Transilvania")
☐ Munteanu, Tatiana (BPD)	☐ Grec, Elena (Codru, adulți)

SINCERE FELICITĂRI, DRAGI COLEGI, LA MAI MULT ȘI LA MAI MARE!

Anul colectivităților locale - în inima țării

Tatiana FEODORUC,
manager Departamentul Relații cu publicul

Poetul Liviu Damian, originar de pe meleagurile Rîșcanilor, a iubit Chișinăul cu aleasă simțire și poezia sa *O serenadă pe strada Mateevici* uneste istoria cu prezentul, neuitarea cu inspirația, colectivitatea locală cu cea mondială. Mesajul damianian reactualizează importanța autonomiei locale, necesitatea atragerii populației în activități publice când fiecare dintre noi, trăitorii urbei, îi va păsa de aspectul clădirii în care locuiește, al străzii pe care trece, de semenii întâlniți în cale...

Declarînd anul 2005 *Anul colectivităților locale* din Republica Moldova, decretul nr. 2044-III din 15.10.04 al președintelui V. Voronin a consfințit importanța deosebită pe care o acordă autoritățile centrale – administrației publice locale în gestionarea treburilor publice. Apelul la intensificarea activității obștești a populației în vederea soluționării unor probleme de importanță vitală la nivel local contribuie la dezvoltarea inițiativelor în diferite domenii, inclusiv cel bibliotecar.

BM "B. P. Hasdeu" a elaborat un program propriu de acțiuni dedicate *Anului colectivităților locale*, punînd accentul pe aspectul cultural al dialogului și conlucrării cu întreaga comunitate chișinăuiană.

Un loc aparte îl ocupă expozițiile tematice permanente ce vor pune la dispoziția vizitatorilor un bogat material documentar vizînd trecutul și prezentul capitalei: *"Chișinău – oras al meu, al tău, al tuturor"* (Sediul Central), *"Laudă ție, Chișinău, luminată zădăre a neamului meu"* (fil. "O. Ghibu"), *"Viața și oamenii Chișinăului – interese și norme comune de viață"* (fil. "Tîrgoviște"), *"Chișinău – fereastră deschisă spre Europa"* (fil. "Tîrgu-Mureș"), *"Personalități chișinăuene"* (fil. "Alba Iulia"), *"Zelmleaki"* – scriitori

moldoveni (fil. "Hr. Botev"), *"Chișinău – orașul din inima mea"* (CAIE), *"Chișinăul și chișinăuienii în viziunea oaspeților orașului"* (fil. "M. Ciachir"), *"Chișinău – trecut, prezent și viitor"* (fil. "Maramureș"), *"Orașul meu cu umeri albi de piatră"* (fil. Codru adulti). În temei, fiecare filială va avea grijă să-și "scuture" bine fondurile de carte și materiale pentru a oferi utilizatorilor o imagine inedită a orașului și comunității locale: cu o populație de circa 700 mii locuitori, Chișinăul este situat pe 47° 2' latitudine nordică și 28° 50' longitudine de est de la meridianul Greenwich, în zona de silvestropă a pantei de sud-est a Podișului Central al Moldovei și este unul dintre orașele mari ale Europei Centrale și de Sud. Prima mențiune despre Chișinău datează din anul 1436. Expozițiile permanente vor include și date despre organizarea administrativă a orașului în cinci sectoare: Centru, Botanica, Buiucani, Rîșcani și Ciocana, precum și despre organul local al puterii de stat – Primăria Municipiului.

Expozițiile permanente vor fiacompaniate pe parcursul anului cu o suită de expoziții temporare consacrate unor reprezentanți de vază ai urbei: *"Grigore Vieru, poetul în care palpita sufletul neamului – 70 ani de la naștere"*, *"Nicolae Esinencu, o deschidere vie plină de dragoste spre lume – 65 ani de la naștere"* (fil. "O. Ghibu"), *"Personalități notorii ale comunității noastre"* (fil. "Tîrgu-Mureș"), *"Hristo Botev la Chișinău – 130 ani de la vizita scriitorului bulgar"* (fil. "Hr. Botev"), *"Diaspora ucraineană a Chișinăului"* (fil. "L. Ukrainka"), *"Cu lira nordică... – Puskin la Chișinău"* (fil. "M. Lomonosov"), *"Aniversări 2005"* (fil. Gh. Madan), *"Scriitori moldoveni care locuiesc la*

Chișinău", "Scriitori ruși care au vizitat Chișinăul" (fil. M. Costin), "Monumentele Chișinăului", "Teatrele și muzeele Chișinăului" (filialele "Arte", "Saharov", "Străzile sectorului Ciocana" (fil. Al. Russo). Colecțiile în cauză vor fi etalate cu ocazia aniversărilor unor personalități ale urbei, precum și de Hramul Chișinăului.

Un simpozion științific consacrat personalităților chișinăuene ale culturii se va desfășura în cadrul Ateneului "Unirea" de la fil. "Alba Iulia", unde vor fi omagiați V. Coroban, H. Corbu, H. Moraru, Șt. Ciobanu.

Opt mese rotunde consacrate Anului colectivităților locale vor suscita atenția utilizatorilor integrându-i în discuții pe teme: "Biblioteca "B. P. Hasdeu" în dialog cu comunitatea chișinăuiană" (DRP "B. P. Hasdeu"), "Chișinău – sfântă catedrală de suflet și lumină: bisericele orasului", "Femeile Chișinăului: ediția de lux a umanității și gingășiei" (fil. "O. Ghibu"), "Hristo Botev la Chișinău" (fil. "Hr. Botev"), "Despre Chișinăul vechi, cel prezent și viitorul său" (fil. "Tirgoviște"), "Să vorbim despre Chișinău, Pușkin și Abecedar..." (fil. M. Costin), "Transilvania și Chișinăul" (fil. "Transilvania"), "Chișinăul în viziunea tinerii generații" (CAIE).

De asemenea vor fi organizate nouă serate, în acest domeniu excelind fil. "O. Ghibu": "O vedetă devenită mit: Maria Cibotari, 95 ani de la naștere", "Distinși profesori chișinăuieni", "Argentina Cupcea-Josu, doamna care nu se teme de vîrstă", "Melomanii Chișinăului: interpreți, compozitori, formații artistice", "Întîlnire cu umoriștii Chișinăului". Reuniuni cu caracter literar și muzical sînt planificate și la alte filiale: "Personalități culturale valoroase din municipiu" (fil. "Tirgu-Mureș"), "Întîlniri cu personalități ale comunității chișinăuene" (fil. "A. Donic"), "Întîlnire cu participanții operației militare lași-Chișinău" s.a.

CAIE pregătește două programe speciale: "Aici e casa mea de zi și noapte, aici eu cred în viață și în zei" – întîlniri cu vedetele Chișinăului: scriitori, actori, pictori, muzicieni;

"Personalități chișinăuene – promotori ai operei eminesciene" (M. Cimpoi, A. Codru, M. Dolgan, Gh. Ciocoi, L. Bărlădeanu, Gh. Vrabie ș.a).

O formă încetățenită de dialog cu publicul sînt orele de lectură, poezie și muzică. Astfel, fil. "Alba Iulia" și-a programat orele de lectură "Să citim împreună din creația lui Gr. Vieru, C. Partole, A. Suceveanu, alți scriitori locuitori ai Chișinăului" și "O poveste cu și despre Iulian Filip, T. Știrbu, A. Scobioală", iar CAIE – 10 ore de lectură, poezie și muzică cu subiectele: "Primarii capitalei basarabene", "Simbolurile municipiului Chișinău", "Chișinăul în arta plastică", "Clopotnița de aur", "Bibliotecile – sursă de cunoaștere a Chișinăului", "Chișinău – oras al talentelor" ș.a.

Vor atrage atenția expunerile și dezbaterile: "Poezia lui Gr. Vieru și muzica" (fil. Gh. Madan), "Chișinău – orasul tinereții mele" și "Datini, tradiții și obiceiuri chișinăuene de odinioară" – în cadrul clubului vîrstei de aur (fil. "O. Ghibu"). Discuții cu participarea studenților își propune fil. "M. Ciachir": "Istoria necunoscută a Chișinăului" și "Găgăuzii la Chișinău".

Nu vor lipsi concursurile și victoriile consacrate Chișinăului, în vederea unei mai bune cunoașteri a orașului și oamenilor săi. Sub egida fil. "Tirgoviște" vor avea loc: concursul de desene pe asfalt "Personalitățile cartierului Buiucani" și victorina "Urbea noastră" cu participarea liceenilor din cartier; fil. "M. Ciachir": concursul "Chișinăul în viziunea copiilor" – de 1 iunie și victorina "Cit de bine îți cunoști orașul?"; CAIE: victorina "Cunoaște-ți orașul de vis" și concursul de desene "Copiii Chișinăului – talentele viitorului"; fil. pentru copii Codru – concursul "Locul unde ne-am născut"; fil. Al. Russo – victorina "Legenda despre Chișinău", fil. "O. Ghibu": concursul "Istoria orașului și a oamenilor care l-au animat" – în cadrul Clubului celor tineri și victorina "Chișinău – vatra permanentei noastre" la "Clubul vîrstei de aur."

Aspecte ale comunității chișinăuene

vor fi în centrul atenției și la alte cluburi, asociații de persoane cu preocupări asemănătoare care se reunesc la filialele BM "B. P. Hasdeu" de mai mulți ani. În cadrul Clubului "Bravo, bravissimo" filiala "Maramureș" va găzdui un recital de poezie și cîntece dedicate inimii țării, precum și recitalul "Chisinau – oraș cu farmec inconfundabil", de Hramul urbei.

Cenaclurile bibliotecilor, aceste cercuri de artiști cu o anumită orientare estetică, în speță literară, vor aborda tema comunității chisinauiene printr-o prismă mai specifică: membrii, poeți și prozatori afirmați, își vor citi creațiile dedicate orașului. Cenaclul "Carte frumoasă, cinste cui te-a scris" îi va avea oaspeți pe I. Hadărcă, Iulian Filip, Gr. Vieru, Gh. Vodă, A. Ciocanu, C. Partole, Ianoș Turcanu ș.a. Pentru a dezvolta cât mai amplu tematica *Anului comunităților locale*, fil. "Maramureș" inaugurează un nou cenaclu – "Calendar chisinauian". Vor fi aduse în vizorul colectivității persoane celebre, fruntași ai vieții culturale, sociale, economice, medicale, științifice, politice, religioase.

O atracție vizuală deosebită a activităților culturale la BM "B. P. Hasdeu" o constituie vernisajele. CAIE va oferi vernisajul "Dragoste pentru oraș" – picturi cu imagini ale orașului. În cadrul programului său "Silence-art" DRP al BM "B. P. Hasdeu" va organiza vernisajul "Generația tînără și creativitatea la început de mileniu", iar fil. "O. Ghibu" va omagia printr-un vernisaj 65 ani ai Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (în cadrul *Zilelor Ghibu*). De Hramul Chisinaului aceeași filială va găzdui vernisajul "Chisinau – orașul meu, al tău, al tuturor". De asemenea, va organiza pe parcursul anului alte două vernisaje, cu lansarea tinerilor pictori, precum și "Laudăție, străbun Chisinau, luminată zidire a neamului meu". În lunile martie-aprilie fil. "Tirgoviște" va oferi atenției vizitatorilor vernisajul "Chisinau" cu picturile Alei Turcanu. Fil. M. Costin pregătește un vernisaj cu lucrările vestitului grafician Isai Cirmu, iar filiala "I. Manger" invită toată lumea la vernisajul "Chisinaul evreiesc".

Lansări de carte dedicate *Anului comunităților locale* vor propune pe parcursul lunilor februarie – decembrie 2005 filialele "Tirgu-Mureș", V. Bielinski, "O. Ghibu", "Transilvania", "L. Ukrainka", "Alba Iulia", "Hr. Botev" ș. a. Trei lansări de carte cu genericul "Chisinau în imagini, văzut de italianul Amedeo Carrocci" propune CAIE. Tot aici sunt preconizate două întâlniri cu genericul "Originea orașului Chisinau, povestită de Vasile Grosu". CAIE mai propune atenției și 10 reviste bibliografice care vor conțura portretul de ansamblu al comunității: "Oamenii – mindria capitalei", "Și străzile ne vorbesc", "Botanica – un cartier drag", "Personalitățile cartierului", "Chisinau în presa cotidiană", "Oraș al muzeelor și bibliotecilor", "Capitala muzicală" etc. Aceeași filială este inițiatora unor excursii: "Grădina Botanică – minunea naturii", "Menajeria – lumea celor care nu cuvîntă" și "Dedicații lirice la bustul Luceafărului".

Programul de manifestări consacrate Anului colectivităților locale la BM "B. P. Hasdeu" și filialele sale se va asocia cu multiple alte activități culturale avînd în obiectiv *Anul internațional al culturii fizice și sportului*, *Anul mondial al fizicii*, *Anul internațional al microcreditului*, cu diferite sărbători naționale și internaționale, date calendaristice.

"Popoarele mici au un singur privilegiu – de a munci, de a edifica, de a-și șlefui și spori nobletea sufletească, fără pierderi deosebite, ca astfel să li se vadă, contribuția la prosperarea umanității", notează primul municipiului S. Urecheanu în enciclopedia "Chisinau", apărută la editura "Museum" în 1997. Un registru cultural al monumentelor de artă, istorie și spiritualitate, o biografie desfășurată a Chisinaului și oamenilor săi speră să realizeze prin activitățile sale și BM "B. P. Hasdeu". Căci dezvoltarea inițiativelor locale pornește de la indivizi, iar aceștia sunt creații și se autocreează în lumea cunoașterii, în care locul primordial continuă să-l ocupe cartea în toate cele trei ipostaze: scrisă, tipărită, electronică.

Articolul pe care îl propunem atenției Dvs. abordează problema conduitei informaționale a utilizatorilor într-o societate informatizată. Considerăm că el va prezenta interes din mai multe puncte de vedere. Autorul, un savant din Canada, ne demonstrează că problemele elucidate în materialul dat sînt asemănătoare cu ale noastre.

Fiți abili!.. Fiți receptivi!..

... Dacă vreți să fiți cu adevărat eficienți
cînd răspundeți la necesitățile utilizatorului

Marshall CLINTON,
director, Serviciul Tehnologii Informaționale,
Universitatea din Toronto, Canada

Sistemele informaționale și serviciile de bibliotecă adeseori sînt formate pe baza unor dorințe și necesități subiective ale comunității. În noiembrie 2003, Biblioteca Universității din Toronto a fost invitată să participe la studiul *conduitei informaționale* a membrilor Facultății de Farmacie. A fost o oportunitate unică de a descoperi modul de utilizare a informației în activitatea cotidiană a cercetătorilor și studenților facultății. Studiul de caz a revelat că informația este utilizată în diferite moduri și că multe facultăți și mulți cercetători sînt informați foarte puțin despre sistemul de bibliotecă și serviciile ei. De aceea ei au dificultăți la utilizarea serviciilor de bibliotecă oferite pe web. Studiul a căpătat valoare pentru că a informat factorii de decizie despre resursele informaționale și oferirea accesului la ele. Deși unele aspecte privind comportamentul informațional, revelate în studiu, se referă strict la Universitatea din Toronto, ele pot fi generalizate și pentru alte instituții.

Despre studiul de caz

Studiul a fost condus de Elsevier în luna noiembrie 2003 la Universitatea din Toronto, paralel cu studiul de la Case Western Reserve's Center for Molecular Biology.

Scopul principal a fost conștientizarea de către colaboratorii științifici a

necesității utilizării informației în activitatea lor cotidiană. Interviuurile, studiul cotidian, colectarea datelor ne-a ajutat să înțelegem și să caracterizăm *conduita informațională* a acestui grup de utilizatori. Optsprezece participanți au fost recrutați pentru șapte interviuri, un interviu bibliotecar, opt discuții și douăsprezece studii cotidiene.

Studiul de caz a fost inițiat și pentru a forma poziția bibliotecii referitor la colecțiile și serviciile sale. El ne-a permis să studiem utilizarea resurselor informaționale și impactul livrării informației asupra cititorilor.

Baze de date de căutare

Rezultatele au arătat că studenții din primul an folosesc baza de date PubMed în calitate de instrument de căutare primar, iar ceilalți utilizează MEDLINE. Preferința pentru unul din aceste motoare de căutare indică următoarele: Facultatea a început utilizarea bazei MEDLINE cu mult înainte de lansarea PubMed. Prezentat recent ca un serviciu-lider necesar pentru savanți, PubMed a devenit popular printre studenții din primul an de studii.

Mulți din cercetători preferă interfața de căutare a bazei MEDLINE, care necesită abilități sofisticate de combinare a termenelor MeSH pentru căutarea rezumatelor și localizarea articolelor. Studenții, totuși, preferă PubMed pen-

tru căutarea primară a literaturii. În pofida faptului că au fost familiarizați în școală cu baza de date MEDLINE, mulți studenți încetează să-l folosească, dînd preferință unui instrument mai simplu, ca PubMed.

Studiul de caz a confirmat percepția noastră referitor la cauzele de adresare a utilizatorilor la baza de date PubMed și acum biblioteca își revede politica în livrarea MEDLINE-ului.

Am observat că Web of Science (resurse web în domeniul științei) a fost utilizat la căutarea autorilor cunoscuți, a lucrărilor cercetătorilor de la facultate și rar pentru căutări sau cercetări generale. ERIC a fost citat de unii ca o bază full-text alternativă, dar care este prea dificilă în utilizare.

Studiul de caz a confirmat frustrarea utilizatorilor noștri în timpul accesării variatelor surse de informare - fiecare cu interfața ei. Ca parte a proiectului Scholars Portal biblioteca implementează un sistem local, care va oferi acces la e-reviste de pe Science Server, MEDLINE și Web of Science prin intermediul unei interfețe unice, asemănătoare cu Google.

Articole: print vs versiunile electronice

Studentii și cercetătorii se bucură de accesul la revistele electronice. A fost confirmată preferința lor de a nu cita materialele online, ci a le imprima pentru a reveni la ele mai tirziu într-un loc și un timp convenabil. Articolele în PDF sînt preferate celor în HTML din cauza asemănării lor cu articolele tipărite și rămîn ca un format standard. Materiale HTML sînt rar imprimate din cauza problemelor de formatare a figurilor și tabelor. Unii participanți folosesc HTML pentru a naviga online pînă la bibliografie, dar această metodă a fost clasificată ca o conduită limitată.

Un articol imprimat a fost preferat din cauză că poate fi citit, transportat și preluat.

Servicii de informare

Intervievarea cercetătorilor a arătat că unii preferă să citească rezumatele lucrărilor de cercetare, alții relatează

că nu vor să primească conținutul revistelor de specialitate prin e-mail. Din 1989 biblioteca oferea un serviciu de informare prin e-mail a ultimelor noutăți din Current Contents, dar acest serviciu a fost stopat, pentru că era rar utilizat.

Probleme legate de serviciile de informare

Au fost depistate următoarele probleme: acces la articole, link-uri și căutare. Participanții au fost rugați să identifice problemele specifice care se referă la serviciul de informare și iată cele mai dese plîngerii, grupate în cinci arii:

1. Performanța tehnică a conținutului.

"Am fost frustrat cînd site-ul de care am avut nevoie nu se accesa, apărea mesajul "not found" cînd făceam click pe link. Uneori uit cît de dependent sînt de aceste resurse online".

"Ar fi perfect să fie ușor de copiat un fișier PDF".

2. O căutare ineficientă

Mulți din participanți au semnalat probleme care apar în procesul căutărilor: dificultatea de a obține rezultate pozitive; utilizarea rezultatelor căutărilor, interfața de căutare. Încă o problemă este formularea corectă a cerinței; înțelegerea și utilizarea corectă a sintaxei de căutare. Toate acestea pot cauza afișarea unui număr mare de rezultate, de multe ori neconcrete.

Studiul a confirmat poziția bibliotecii referitor la necesitatea formării utilizatorilor. 92% din utilizatori folosesc de la distanță sistemul Science Server. Această cifră poate fi aceeași și pentru alte sisteme de informare. Avînd un procent atît de mare de persoane care lucrează la distanță, procesul de formare ar trebui supus unor schimbări substanțiale. Biblioteca este implicată într-un proiect-pilot de dezvoltare a serviciilor web, care va conține ghiduri de căutare încorporate în catalogul bibliotecii și alte surse de informare. Aceste instrumente vor oferi termeni alternativi, vor sugera baze de date și resurse informaționale. Studiul de caz ca acesta vor contribui la dezvoltarea acestui proces.

3. Disponibilitatea conținutului

Foarte des cercetătorii, căutind textele articolelor, nu le pot accesa, acestea fiind nedisponibile.

Biblioteca a făcut posibilă legătura cu articolele din PubMed, dar nu toate revistele sînt disponibile în format online.

"N-am putut să accesez direct un articol din revista online a sistemului PubMed. De obicei, trebuie să ies din sistem ca să accesez e-revistele".

"Aș vrea să accesez online articole din reviste mai vechi (am nevoie de articole din 1996, iar revistele online sînt disponibile din 1999)".

"Articolele din reviste ar trebui să fie disponibile online. Te simți frustrat cînd cauți o temă specială și nu poți găsi sau accesa un articol care te interesează".

S-a auzit și anterior, în mai multe departamente ale universității, aceeași dorință de a avea la dispoziție articole vechi. După terminarea studiului, biblioteca a achiziționat toată colecția de articole vechi ale bazei de date Elsevier.

4. Utilizarea serviciilor

Utilizarea website-ului bibliotecii poate fi considerată ca unul din cei mai semnificativi indicatori de utilizare a serviciilor. Multe biblioteci își organizează site-uri proprii, bazîndu-se pe content management, site-ul bibliotecii noastre poate fi considerat ca unul neobișnuit. Pe pagina de feedback a site-ului sînt afișate link-urile cel mai des utilizate.

5. Referitor la servicii și plată

Uneori cercetătorii nu găsesc articolele necesare în bibliotecă, nici în bazele de date oferite de bibliotecă. Unii fac orice ca să obțină articolul – merg la bibliotecă, găsesc revista imprimată și fac fotocopii.

"Te simți frustrat cînd găsești numai rezumatul articolului și nu poți vedea textul integral, deși plata este făcută".

Concluzii

Dacă oferim servicii de informare studenților și cercetătorilor, noi trebuie să înțelegem clar ce resurse informaționale îi interesează și cum sînt utilizate. Studiile, la care am participat împreună cu Elsevier, au o importanță mare pentru înțelegerea acestui proces.

În ultimii zece ani introducerea resurselor de informare electronice la predare, studiu, cercetare a transformat inimaginabil procesul de învățămînt. Multe din metodele de livrare a informației dezvoltate în era materialelor imprimate nu pot fi aplicate azi. Trebuie să fim abili, rapizi și receptivi în implementarea noilor tehnologii, în introducerea de noi sisteme și servicii de informare și în furnizarea noilor resurse informaționale către utilizatori.

*Traducere din engleză:
Ludmila PĂNZARU*

EXPERIENȚE AVANSATE

Vreți studii solide în bibliologie? Veniți la SBSI, Bloomington!

Mariana HARJEVSKI,
Biblioteca Publică de Drept

Puțin despre universitate

Cu o reputație excelentă și cu inovații academice deosebite, Universitatea Indiana din Bloomington (www.indiana.edu), împreună cu cele șapte filiale răspândite în stat: *Indinapolis, East, FortWayne, Kokomo, NorthWest, South Bend și South East* promovează mai presus de orice - știința. Pentru această strădanie 38 mii (2003 - 2004) studenți din diferite colțuri ale lumii (Coreea, Japonia, India, Tailanda, Germania etc.) depun dosarul pentru a-și face studiile aici, iar peste 4.700 profesori doresc să se angajeze pentru a activa în domeniul științei. Printre cele peste 150 școli (facultăți) ale Universității Indiana din Bloomington sunt recunoscute la nivel internațional *Școala de business, Școala de arte, și, desigur, Școala de bibliologie și știința informării (SBSI)*.

Programele oferite de SBSI sunt deosebit de apreciate pe piața forței de muncă, în special acum când bibliotecile și instituțiile informaționale traversează schimbări radicale. Această școală pregătește specialiști pentru o carieră cu adevărat dinamică. Potențialii studenți au un interes deosebit pentru TI, ceea ce doar SBSI tinde să ofere - programe analitice, cursuri pentru viitori lideri și profesioniști în domeniu; un viitor care nu poate fi ignorat, ci considerat. Deși multe școli academice oferă programe similare, totuși SBSI se deosebește, ea provoacă continuu pe cei interesați de TI: spre exemplu, curriculumurile școlii de business sunt bazate pe instituțiile comerciale și analize economice, cele tehnice - pe tehnologii informaționale, cele de artă - pe design informațional, toate ignorând însă con-

textul organizațional și capacitățile umane. Acesta de fapt a și fost argumentul forte pentru care SBSI din Bloomington nu a fuzionat cu nici o altă instituție academică.

Cea mai apreciată în domeniul bibliologiei și științei informării

Programele SBSC din Bloomington sunt considerate drept cele mai solicitate în domeniul informării. Ele accentuează analizele și design-ul sistemelor informaționale ce pot fi eficient utilizate, accentul punându-se pe dimensiunile sociale și comportamentul uman. Această Școală îi cheamă pe cei interesați să-și facă o carieră în design și management informațional, aplicații Internet și servicii informaționale avansate.

Curiozitatea intelectuală, dorința de a lucra în echipă, capacitatea de a experimenta sunt aptitudini necesare pentru a avea un rol semnificativ în domeniul informațional. Programele școlii se bazează atât pe studiu individual, cât și pe proiecte de echipă, pe analize critice - fundamente pentru o carieră de viitor - alături de competente profesionale și tehnice necesare pentru o carieră dinamică.

Campusul studentesc - un loc îndrăgit de toți

Universitatea nu este doar un loc pentru studii și activități. Campusul ei, cu o istorie de 175 de ani, este considerat unul cu cele mai impresionante monumente istorice și înzestrat cu deosebite frumuseți naturale. Bloomington, deși pare a fi un loc doar pentru studii, totuși, aici muzica și dansurile nu lipsesc. Fiind o universitate multiculturală și internațională o mulțime de cluburi de dans indian,

african, latino etc. sunt disponibile pentru studenți, întâlnirile numite **Pot-Luck** ("crațita cu noroc") sunt mereu pe agenda zilelor de weekend, acestea reprezentând o întâlnire în spirit vesel unde fiecare student pregătește o mâncare tradițională. O plimbare prin orașelul studențesc oferă mereu noi și interesante atracții - expoziții de la Muzeul de artă, un bilet la un meci de fotbal etc., etc. Bloomington e cu adevărat un oraș universitar minunat, "vinat" de mulți studenți ce doresc să obțină diplomă de masterat sau doctorat.

Programele SBSI: masterat în știința informării

Programul de masterat în știința informării oferă un curriculum distinct. Studenții sunt familiarizați cu tehnologiile informaționale și aspectul uman în 42 credite. Ca obiecte obligatorii sunt cele de la cursul *Instrumentar fundamental în domeniul calculatoarelor și al informației*, care urmează a fi absolvite până ca studentul să obțină 9 credite.

Ca **obiecte de bază (în total 12)** sunt considerate cele de la cursul *Introducere în știința informării*, ce urmează a fi trecut la fel în primele 9 credite. Apoi studentul selectează un obiect din cele trei domenii, fiecare cuprinzând 3 credite:

► Analize și dezvoltări ale sistemelor tehnologice informaționale (*Design-ul bazelor de date, Design-ul sistemelor informaționale*);

► Analize sociale și management (*Informatica organizațională, Societatea și computerizarea*);

► Metode de cercetare (*Introducere în cercetare și statistică, Evaluarea sistemelor informaționale*).

Obiectele de specializare (în total doar 3 credite) sunt prevăzute pentru a ghida studentul în alegerea carierei. Fiecare student își alege obiectul cu acordul conducătorului academic, acesta fiind numit chiar la începutul studiilor. Sunt propuse următoarele cursuri, fiecare corespunzând unui domeniu:

► Design și arhitectură informațională

(*Bazele arhitecturii informaționale*);

► Interacțiunea și comunicarea om-computer (*Introducere în interacțiunea om-computer*);

► Managementul strategic informațional și leadership (*Comunicarea în mediul electronic*);

► Design-ul sistemelor de regăsire a informației (*Programarea pentru managementul informațional*).

Setul de **cursuri electiv** cuprinde 27 de ore, obiectele sunt foarte creative și diverse, moderne și unice – aproximativ 65 obiecte sunt puse la dispoziția studenților. Printre acestea: *Necesitățile și comportamentul utilizatorilor, Organizarea și reprezentarea cunoștințelor și a informației, Prezervarea resurselor informaționale, Introducere în managementul arhivelor, Istoria bibliotecilor, Resurse și servicii informaționale, Automatizarea bibliotecilor, Managementul bibliotecilor și al serviciilor informaționale, Dezvoltarea colecțiilor, Administrarea bibliotecilor de drept, Colecții de bibliotecă pentru copii și adulți, Principiile și tehnicile povestirii (bibliotecile pentru copii), Inteligența strategică, Standardizarea în domeniul bibliologic, Educarea utilizatorilor de bibliotecă, Introducerea în bibliologia domeniului sănătății, Industria informațională, Politica informațională, economie și drept, Computerizarea societății, Biblioteci digitale, Teoria și practica indexării, Serviciile tehnice de bibliotecă, Bibliografia descriptivă, Administrarea manuscriselor, Probleme și tehnici bibliometrice, Libertatea intelectuală, Informația legislativă etc.*

Drept curs electiv este considerată și *Practica de producție* care cuprinde 6 credite și poate fi realizată după finisarea a 18 credite academice. De asemenea și *Administrare și tehnologii de rețea, Lecturi independente (sau Proiect individual)*, fiecare cuprinzând 6 credite. Atelierele de dezvoltare sunt și ele cursuri electiv, de regulă fiind oferite în cadrul semestrului de vară (cuprind doar 1 sau 1,50 credite). Domeniile acoperite sunt foarte înguste și tratează subiecte de ultimă actualitate (ex. *Manage-*

mentul proiectelor virtuale, Limbajul HTML, UNIX etc.). Cursurile pe subiecte tratează detaliat un subiect în domeniu și prezintă interes pentru un grup mic de studenți (ex. *Comunicarea mediată, Managementul diferitelor tipuri de înregistrări, Etnografia informațională*).

Magistru în bibliologie

Titlul de magistrul în bibliologie poate fi obținut dacă un candidat acumulează 36 credite, iar curriculumul școlii este acreditat de Asociația Bibliotecarilor. Programul se focalizează asupra rolului și funcțiilor bibliotecilor în societatea contemporană. În cadrul programului academic studenții se familiarizează cu evaluarea și administrarea colecțiilor, satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor, utilizarea tehnologiilor informaționale în vederea îmbunătățirii accesului la informație. Studenții absolvenți sunt gata pentru a-și începe cariera în administrarea bibliotecilor, servicii publice, servicii tehnice, servicii de referință, dezvoltarea colecțiilor.

Obiectele obligatorii (3 credite) urmează a fi finalizate până la terminarea celor 9 credite: *Instrumentar fundamental în domeniul computerilor și al informării* sau trecerea cu succes a unui examen, ce demonstrează abilități primare în domeniul calculatoarelor și al creării paginilor web. **Obiectele de bază** (15 credite în total) pot fi selectate din cele cinci arii de bază:

► Asistența și instruirea utilizatorilor în biblioteci și centre informaționale (*Resurse și servicii informaționale*);

► Dezvoltarea și administrarea colecțiilor de bibliotecă (*Managementul și dezvoltarea colecțiilor*);

► Organizarea și reprezentarea resurselor informaționale (*Organizarea și reprezentarea cunoștințelor și a informației, Controlul și accesul bibliografic*);

► Managementul aplicativ și aptitudinile de leadership (*Managementul de bibliotecă și a centrelor informaționale, Unele aspecte ale managementului serviciilor și programelor de bibliotecă, Bibliotecile școlare, Bibliotecile de cărți rare*);

► Conducerea și analiza cercetărilor (*Introducere în cercetare și statistică, Evaluarea sistemelor informaționale, Evaluarea surselor și serviciilor de bibliotecă*).

Ca **obiecte electiv**e (21 credite) sunt cele peste 65 cursuri propuse atât în cadrul programului *Masterat în știința informării*, cât și cel în bibliologie. Aici e inclusă și *practica de producție* și cuprinde 3 credite și poate fi la fel realizată după finalizarea a 18 credite. Atelierele de dezbateri, cursurile tematice, lecturile independente și proiectele individuale sunt considerate și ele ca obiecte elective și studenții pot fi înrolați doar cu consimțământul profesorului.

Programul de doctorat în știința informării

SBSI oferă un program de doctorat în știința informării. Programul este foarte distinct deoarece subliniază rolul informației și al tehnologiilor informaționale în context uman, orientându-se spre studiul individual și incluzând următoarele arii de cercetare:

Informație și cunoaștere; Interacțiunea om computer și arhitectura sistemelor informaționale; Căutarea și filtrarea informației; Informația și tehnologiile în organizații; Vizualizarea informației; Sistemele de informație și comunicarea în societate.

Doctoranzii sunt încadrați în fiecare semestru în proiecte de cercetare conexe domeniului de interes. Ei la fel pot selecta și cursuri propuse pentru studiile de masterat, consultând profesorul. Activitatea anuală de cercetare este evaluată de către membrii școlii pentru a fi identificate ariile de cercetare și a sugera idei noi pentru studiu. Implicarea membrilor facultății asigură împărtășirea responsabilităților și o abordare colegială a cercetării. Lista studenților încadrați în acest program poate fi accesată la (http://www.slis.indiana.edu/students/phd_students.html).

"El n-a fost cînd era, el e cînd nu e..."

Elena DABIJA,
director CAIE

Mag, călător în stele, al limbii scut, cetate,
In care ca un clopot inima lumii bate,
Hyperion, Luceafăr, al slovei noastre bucium, ce
A-nvățat să moară, iar viața i-a fost zbcium,
Ingemănat-a spații cu-a timpului mireasmă,
Lăsînd ca moștenire izvor de mîntuire-
din vers catapeteasmă.
El, ce pe rugu-i propriu în flăcări s-a topit,
Mărinimos ne-nvață,că Dragostea e viață,
Iubirea de moșie e cel mai trainic zid.
Neamul și limba mamei sunt lucruri pururi sfinte-
El peste-al vremii vad mereu ne-aduce-aminte.
Sorginti de-nțelepciune e genialu-i vers,
Ca ploaia cea de stele urcînd în
Univers.

C. V.Ax.D.Ac.R.

Acum cinci ani, cu sprijinul Primăriei Municipiului Chișinău și cu cel al oamenilor de știință și de cultură și-a deschis ușile CAIE – instituție cu valoare de unicat în spațiul românesc. În acest răstimp scurt, dar bogat în evenimente și acțiuni CAIE a devenit cartea de vizită a Chișinăului spiritual. Ziua lui Eminescu, începînd cu 2000 este și ziua de naștere, hramul "Casei lui Eminescu", ziua cînd se fac bilanțuri.

Deși cinci ani nu e un termen mare s-au reușit multe lucruri frumoase. Avînd misiunea de valorificare și promovare a spiritului eminescian, aici opera eminesciană a devenit accesibilă în diverse variante de prezentare: tipărită, imagine, sunet, culori. După ce CAIE a cîștigat proiectul Eminescu Electronic, susținut de *Fundația SO-ROS Moldova*, avem la dispoziție și un Eminescu virtual, astfel am completat vacuumul informațional, am identificat și diseminat opera eminesciană pe suport diferit. Prioritate s-a acordat operei full-text cu un sistem eficient de investigare. Accesul la Internet a permis completarea surselor tradiționale cu informație de ultimă oră. În incinta

instituției poate fi consultat catalogul electronic al vieții și operei eminesciene. Ușile CAIE sunt mereu deschise pentru elevi, studenți, cercetători, pentru toți cei împătimiti de Eminescu. În cadrul CAIE activează salonul literar-artistic "O rază te-naltă", cina "Carte frumoasă, cinste cui te-a scris". Sub egida Luceafărului se organizează simpozioane, lansări de carte, vernisaje de pictură, ședințe de comunicări, concursuri de lectură, întîlniri cu eminescologi ș.a.

De cînd și-a deschis ușile CAIE a fost vizitat de personalități marcante din: România, Franța, Suedia, Turcia, China, Germania, Anglia, Serbia, America, Bulgaria, Italia, Scoția, Rusia, Ucraina, Azerbaidjan, Bielorusia, care au apreciat la justa valoare activitatea noastră.

CAIE a elaborat și editat volumele: *Mihai Eminescu și fascinația cărții și Peste secolele toate* (D. Păsat), buletinul *Mihai Eminescu* Nr. 1, 2, ziarul *Ecoul Eminescu* (8 numere), variantă tipărită și cea electronică - www.ctj.md/ecoul.

CAIE a achiziționat, organizat și dez-

voltat o colecție de documente în numeroase limbi ale lumii constituită din peste 5000 ex. Editii rare, unicat, peste 500 ex. sunt donații cu autografe ale marilor eminescologi, critici literari, scriitori, traducători cu renume. Pe parcursul acestor ani au manifestat dorința de a consulta patrimoniul eminescian peste 7500 de utilizatori, peste 75 mii vizite anual, peste 200 mii de documente consultate.

Campania de promovare s-a desfășurat în diferite forme și ipostaze: semne de carte, pliante, foi informative, slogane, activitatea de voluntariat, mass-media.

"Eminescu peste nemărginirea timpului", cu acest generic a demarat Eminesciana 2005 la CAIE omagiind 155 ani de la nașterea Poetului neperche și cinci ani de activitate a CAIE.

Vizitatorii CAIE au participat la lansarea monografiei-album *Aurel David - timpul, artistul și opera*. Autorul, pictorul și criticul de artă Gheorghe Vrabie a informat publicul: "Un spațiu considerabil în cadrul monografiei este rezervat lucrării "Arborele Eminescu", linogravură policromă, reflectând geneza, implementarea, calvarul, și gloria acestei capodopere ce reprezintă un caz deosebit în istoria artelor, datorită multitudinii de forme prin care a fost recreată, datorită difuzării și implementării ei în milioane de exemplare precum și vastei difuzări în spațiu și timp și rezonanțelor deosebite pe care le-a provocat. "Arborele Eminescu" este un simbol de semnificație ieșită din comun, prin bogăție, cantitate, calitate". Însuși autorul Aurel David mărturisea "... am fost animat doar de intenția să-mi exprim, prin ceea ce-mi stă în puteri, recunoștința și prețuirea față de cel ce a fost și a rămas pentru noi Eminescu...".

Cei împătimiti de Eminescu, eminescologii și scriitorii Mihai Cimpoi, Victor Crăciun, Constantin Popovici, Mihai Dolgan, Anatol Codru, Iulian Filip, Gheorghe Vrabie, Ion Hadărcă, Argentina Cupcea-Josu, Constantin Rusnac, Claudia Partole, Sergiu Nucă, Ion Cuzuioc, Marco Carpentari (Italia), profesori, studenți, liceeni, bibliotecari, colaboratori ai mass-media au participat

la un program jubiliar care a cuprins:

⇒Retrospectiva "Responsabilitatea socială a CAIE în perceperea complexă a diverselor ipostaze ale operei eminesciene timp de cinci ani";

⇒Simpozionul "Interculturalul Eminescu";

⇒Lansări: cartea *Cinstind pe Eminescu* de Sergiu Nucă; buletinul *Mihai Eminescu*, Nr. 2 (5), apărut sub egida UNESCO; ziarul *Ecoul Eminescu*, Nr. 1 (8), 2005;

⇒Vernisaj de pictură în grup a artiștilor plastici "Dor de Eminescu";

⇒Prezentarea CD "CAIE în imagini";

⇒Ore de lectură multimedia "Mihai Eminescu. Viata și opera poetului".

În comunicarea sa la simpozionul "Interculturalul Eminescu," acad. Mihai Cimpoi, director onorific al CAIE, a făcut o trecere în revistă a universalității lui Mihai Eminescu, editării și reeditării operei, traducerii și "traductibilității" în alte limbi, menționând că "Eminescu este cu adevărat Deschizătorul dialogului multicultural european pe care ni-l dorim, dindu-i acestui dialog cota intelectuală cea mai înaltă". M. Cimpoi a prezentat și prima ediție a manuscriselor lui Mihai Eminescu, însoțită de CD, care este și un cadou de mare valoare pentru colecția CAIE din partea acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române. Prof. Victor Crăciun, mereu prezent la manifestările CAIE, și-a adus contribuția prin donații de carte făcute pe parcursul acestor ani. Dumnealui a menționat în comunicarea sa că "tot ce mișcă în țara asta în cultură a avut atingere cu Eminescu, toți scriitorii români și-au încărcat condeiele în raza lui de lumină. Eminescu este Poetul poezilor, pentru că întrupa un singur neîntrerupt popor. Peste 500 de volume apărute în țară și străinătate, zeci de mii de studii, articole, eseuri, evocări, creații literare, dramatice, cinematografice, caracterizări în cărți și manuale - iată cea mai ilustrată recunoaștere a Geniului român în universalitate. Tînărul Voievod tronează astăzi în fruntea împărăției de cuvinte a limbii românești, cu aceeași tinerete fără bătrînețe care ne va susține neamul și în mileniul III".

Acad. Anatol Codru a menționat: "Trebuie să vorbim zi de zi despre Eminescu, să-l redescoperim pentru noi înșine și, parafrazându-l pe Constantin Noica, "să-l facem cunoscut lumii întregi așa cum se cuvine". Personal am contribuit cu filmul documentar "Mihai Eminescu" care la inaugurarea CAIE l-am dăruit împreună cu toate volumele valoroasei reviste *Manuscriptum*.

Acad. Constantin Popovici a făcut o donație de carte CAIE, vorbind despre dragostea sa de Eminescu din copilărie și aportul său prin cărțile scrise la cunoașterea, în stînga Prutului, a vieții și operei poetului.

Oaspetele din Italia Marco Carpentari, într-o frumoasă limbă românească ne-a mărturisit: "Sper ca spiritul lui Eminescu să fie mai aproape de Italia și în acest fel Italia să fie mai apropiată de Basarabia și România".

Sergiu Nucă a venit cu un dar prețios la aniversarea poetului - cartea *Cinstind pe Eminescu și întrebându-ne: "Vom reuși oare vreodată să-l cinstim cum se cuvine, în deplinătate? La înălțimea geniului? Pe Marele Creator al spiritualității, al Eternității noastre? Poetul care a adus atîta cinste și iubire neamului românesc?! E datoria sacră a ființei noastre, a românilor din toate unghiurile lumii, să ne unim întru Eminescu. Căci pe măsură ce-l cinstim pe Eminescu, pe noi ne îmbogățim mai mult, ne înălțăm. Neamul românesc cinstim. Trăim sub semnul lui Eminescu. El domină viața noastră spirituală și națională. Iartă-ne, bădită Mihai! Basarabia continuă să sîngereze și să fie sacrificată de dragul unor ambiții..."*

Cu mesaje de salut au intervenit: acad. Mihai Dolgan, Iulian Filip, Argentina Cupcea-Josu, Ion Cuzuioac ș. a.

Eminesciana a continuat și în cadrul ședinței cinaclului "Carte frumoasă, cinste cui te-a scris", oaspete drag al CAIE fiind Claudia Partole. Dumneaei a prezentat ultimele sale apariții editoriale și a menționat: "În creație, noi, mulțumim Bunului, îl avem pe Eminescu. Prin tot ce a scris mereu ne călăuzește și ne inițiază, oricît de moderni și talentați ne-am crede! El se gîndește la noi și, din veșnicia sa, are

grijă de sufletele noastre!"

Sedința salonului literar - artistic "O rază te-nalță" (moderatoare Victoria Fonari, lector USM) a întrunit tinerele talente venite cu un omagiu Poetului-Nepereche.

Toate programele: excursii, ore de muzică, lectură, vizionarea CD, deplasările în teritoriu a CAIE contribuie la cunoașterea pas cu pas a vieții și operei lui Mihai Eminescu. Pentru noi, paradoxala sentință "El n-a fost cînd era, el e cînd nu e" răsună cu gravitatea sunetului de trimbiță, în speranța că facem tot posibilul ca "Legămîntul" lui Grigore Vieru să fie perpetuum.

Scriem *Cronica* activității CAIE zi de zi, aceasta ne-o demonstrează articolele din presa locală și internațională.

Impresiile și aprecierile lor denotă calitatea serviciilor.

Aducem sincere mulțumiri Primăriei municipiului Chisinau, Departamentului Cultură, BM "B. P. Hasdeu", Fundației SOROS Moldova pentru susținerea financiară în realizarea cu succes a obiectivelor și proiectelor.

Sincere mulțumiri tuturor eminescologilor, scriitorilor, oamenilor de cultură pentru contribuția la valorificarea patrimoniului eminescian.

Închinăciune profesorilor, studenților, liceenilor pentru colaborare și marea interes față de creația Luceafărului poeziei.

Respect față de colaboratorii mass-media pentru promovarea activității CAIE.

Succese rodnice echipei care activează, mă susțin în realizarea ideilor și care se dăruiesc cu ardoare zi de zi pentru cunoașterea Eminescului Pururi Tînăr.

Vă asigurăm că și pe viitor Centrul Academic Internațional Eminescu va pași sigur pe calea devenirii.

Pentru a-l descoperi pe Eminescu, suntem la dispoziția Dumneavoastră:

Luni - vineri: 9.00 - 19.00

Bd. Dacia, 20

Tel.: 77-14-03

e-mail:

caie@personal.ro

www.ctj.md/ecoul

Mîndria chişinăuienilor, gloria artei muzicale româneşti

Zinaida BĂDĂRĂU,
Biblioteca de Arte

După cum se ştie, 2005 a fost proclamat la noi An al comunităţilor locale. Avînd acest reper, pe tot parcursul anului curent, Biblioteca de Arte organizează mai multe programe culturale sub genericul *Chişinău - răsruce de performante în artă*. Astfel, vor avea loc expoziţii de pictură şi de fotografii ce vor reaminti în memoria chişinăuienilor, dar şi a oaspeţilor capitalei locuri memorabile, îndrăgite altă dată în cel mai mare oraş al Basarabiei,

Maria Cebotari

iubitorii de frumos vor putea participa la diverse acţiuni dedicate unor personalităţi marcante originare din Chişinău sau care au creat, au activat aici.

Suita de manifestări culturale consacrate Chişinăului şi comunităţii chişinăuene a debutat cu un vernisaj al tinerei artiste plastice Iulia Rubţov. Expoziţia intitulată *Oraşul nostru vechi* a întrunit creaţii diverse şi captivante, bucurînd atît autoarea, cît şi vizitatorii ce au putut revedea, printr-o originală prismă artistică, secvenţe şi locuri pe cale de dispariţie din urbea natală.

Un eveniment deosebit l-a constituit omagierea, într-o frumoasă zi de februarie, a distinselor artiste Maria Cebotari, celebră cîntăreaţă de operă, operetă, oratoriu, actriţă de cinema, o fire de o sensibilitate artistică ieşită din comun. Născută la Chişinău, Maria a făcut aici studii primare şi muzicale de bază, evidenţiindu-se prin vocea-i puternică şi fără seamăn în corul Catedralei din inima capitalei basarabene. Programul comemorativ, conceput şi realizat în cadrul Salonului muzical *Dialogul muzicii cu sufletul*, a fost intitulat simplu: *Maria Cebotari. 95 de ani de la naştere*, însă mesajul festivităţii a pus

în prim plan o personalitate ce a devenit, peste ani, "mîndria chişinăuienilor şi gloria artei muzicale româneşti din secolul trecut, ba poate chiar şi din secolul în care trăim", cum s-a exprimat, nu de mult, plastic, dar şi precis, un mare muzician de-al nostru.

Talentul excepţional al Mariei Cebotari a izbucnit ca un vulcan la începutul anilor '30 ai sec. XX, înscriind o pagină de aur în istoria artei vocale româneşti, europene şi mondiale. Doar 18 ani

a strălucit această stea nepereche pe firmamentul teatrului liric din Europa şi America, pentru a se stinge la vîrsta de numai 39 de ani, la fel de brusc, cum apăruse. Evoluînd alături de cele mai reductibile personalităţi creatoare ale epocii, Maria Cebotari a lăsat o urmă de neşters în arta lirică, devenind un nume de referinţă în domeniu.

Participantii la festivitate au putut vedea o expoziţie de fotografii, cărţi, reviste şi ziare cu materiale documentare şi publicistice consacrate celebrei artiste. Moderatoare a programului a fost dna Paulina Zavtoni, artistă emerită, actriţă la Teatrul "Lucaefărul". Cu verva-i ce o caracterizează şi pe scenă, şi în viaţă, dumnezei a putut predispune şi de această dată atît publicul, format din liceeni şi studenţi, cît şi pe invitaţii de onoare, la un dialog sincer şi captivant. Iar manifestarea a beneficiat de prezenţa unor distinşi oaspeţi ca maestrul Glebus Sainciuc; prof. univ. Leonid Răileanu, şef al Catedrei de muzicologie şi compoziţie de la Academia de Arte, om emerit, doctor în studiul artelor; profesoara de pian de la aceeaşi Academie, dna Galina Munteanu, studentele Victoria Ni-

chitcenco și Elena Demirdjian; scriitorul Mihail Gh. Cibotaru, ex-ministru al culturii; dr. în economie Vasile Șomaru, conferențiar universitar la ASEM; prof. dr. Dan Dungaci de la Universitatea București, ziaristul Vlad Pohlă.

Referindu-se la personalitatea artistică a omagiatei, Paulina Zavtoni a menționat: "Maria Cebotari a fost pentru publicul sălilor de operă, dar și pentru al celor de concert și de cinema, un fenomen rar, cînd un artist îmbină atît de armonios calitatea ca precizia muzicală, jocul grațios și intensitatea dramatică".

Prof. L. Răileanu a povestit despre principalele etape ale dramaticei vieți și strălucitei cariere artistice a Mariei Cebotari, referindu-se, din punctul de vedere al unui specialist, la contribuția pămîntencei noastre la evoluția teatrului liric din Europa.

Maestrul care a realizat primul portret al Mariei Cebotari în Moldova încă sovietică - Glebus Sainciuc -, are și meritul de a fi insistat pe lingă autoritățile din acea perioadă ca în dicționarul enciclopedic *Literatura și arta Moldovei* (în 2 volume, editat la Chișinău în anii '80) să fie inclus un articol despre marea artistă. Dumnealui a venit la Biblioteca de Arte cu un set de fotografii cu imaginea luminoasă a Mariei Cebotari, cu chipul soțului ei - artistul de film Gustav Diessl și cu secvențe surprinse în timpul aflării la Chișinău, în anii '90, a fiilor lor, acum trăitori în Marea Britanie, respectiv, în Noua Zeelandă. Celebrul autor de măști, șarje amicale și picturi de șevalet a relatat despre relația familiei sale cu Maria Cebotari. Trăind în vecinătate - nu departe de biserica Sf. Vineri și de malul Bîcului, o soră mai mare a pictorului, acum trăind la Tirgoviște, a cîntat în același cor cu Maria și se vizitau reciproc. Peste ani, maestrul i-a însoțit în aceste locuri memorabile (de altfel, nu prea departe de Biblioteca de Arte), și pe fiii faimoasei cîntărețe.

Scriitorul M. Gh. Cibotaru și prof. Vasile Șomaru au povestit despre emoțiile puternice pe care le-au trăit vizitînd locuri legate de fulminanta carieră și de moartea dramatică, prematură, a Mariei

Cebotari în mari centre muzicale precum Viena, Berlin, Dresda, Milano.

A trezit un viu interes și prezentarea cărții *Recviem pentru Maria* - o biografie romanțată scrisă de Vera Malev în anii '80 și reeditată în grafie latină anul trecut. Noua ediție, revăzută în conformitate cu adevărul istoric ce nu putea fi spus în anii de regim sovietic și potrivit intențiilor nerealizate ale autoarei, a fost îngrijită de Vlad Pohlă și de Nadejda Malev, apreciată radiojurnalistă, sora regretatei prozatoare. Ziaristul Vl. Pohlă a relatat și unele amănunte captivante din viața și activitatea artistică a Mariei Cebotari, a răspuns la întrebările puse de tinerii dornici de a-și cunoaște mai bine trecutul cultural.

Participantii la această ediție a Salonului muzical de la Biblioteca de Arte au ovaționat implicarea plină de inspirație a tinerelor soliste Victoria Nichitenco și Elena Demirdjian, care au interpretat cîteva piese ce au strălucit cîndva în repertoriul Mariei Cebotari: aria *Violetei din Traviata* de Giuseppe Verdi, *Plîngerea lui Manon* din opera *Manon Lescaut* de Jules Massenet și aria *Noapte cu stele* de Charles Debussy. La pian le-a acompaniat virtuos dna profesoară Galina Munteanu, care, de altfel, este un oaspete frecvent și drag al bibliotecii noastre.

În final, aș menționa ca pe o înaltă apreciere dată programului omagial *Maria Cebotari* impresia oaspetelui nostru de la București. Dl prof. univ. Dan Dungaciu ne-a mărturisit că a rămas plăcut surprins de calitatea manifestării ce a putut întruni un bogat material ilustrativ, adevărate miniconferințe de istoria artei și de dragoste de țară și interpretarea cu mult har a unor remarcabile bucăți muzicale. Vizitînd în premieră Biblioteca de Arte de la Chișinău, savantul bucureștean a aflat multe lucruri noi, impresionante, despre o celebră cîntăreță cu care trebuie să se mîndrească, pe bună dreptate, toți românii. Nu vom exagera spunînd că programul pentru anul 2005 de activități cultural-comemorativ al Bibliotecii de Arte a debutat reușit, sub steaua aducătoare de noroc a Mariei Cebotari.

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

Pașaportul rusesc al lui Hasdeu

Prof. dr. I. OPRIȘAN,
București

Pașaportul rusesc al lui Hasdeu

S-a țesut o adevărată legendă - cu ecouri pînă în documentele secrete ale poliției țariste - în legătură cu părăsirea de către B. P. Hasdeu a "supușeniei" ruse.

Pornindu-se de la mărturisirile scriitorului, în virtutea cărora acesta ar fi rupt "pasaportul moscovit" imediat după trecerea Prutului, în "România liberă", s-a impus ideea (neprobată încă documentar) a condamnării sale în contumacie la deportarea în Siberia (pentru ofensă adusă țarului) și a intrării lui, încă din 1857, într-un conflict ireconciliabil cu guvernul rus.

Desigur, vehemența atacurilor dezlănțuite de istoric, de-a lungul întregii sale existențe, împotriva țarismului și a actului samavolnic din 1812, de anexare a Basarabiei, par a îndreptăți cu asupra de măsură o asemenea ipoteză.

Totuși, cel puțin două evenimente din viața savantului pun — după cum am mai arătat-o și altă dată (în *Revista de istorie și teorie literară*, nr. 1-2/1988) - sub semnul întrebării afirmațiile sale. Ne gândim la cele două călătorii întreprinse de el: în 1858 (la Chișinău, spre a aduce cărțile dăruite de tatăl său) și în 1860 (la Chișinău și Odesa, spre a achiziționa cărți, pentru Biblioteca Națională din Iași),

cînd, deși identificat sau arestat efectiv de ohrana țaristă, i se dădea drumul să treacă în Principatele Unite. Or, un asemenea gest apare ca inexplicabil în perspectiva existenței unei condamnări la Siberia și a unor repetate și insistente cereri de extrădare (după cum s-a spus) formulate de guvernul rus în legătură cu persoana istoricului. Căci, ce stat din lume ar fi pus în libertate un individ, prins în mod nesperat pe propriul teritoriu (fie și anexat!), după ce solicitase de atîtea ori să-i fie predat?!

Căutînd o explicație a inexplicabilului, am sugerat acum doi ani că poate scriitorul va fi antedatat întîmplări petrecute mai tîrziu, trimițînd consulatului rus abia în 1860 pașaportul rupt.

Întrucît, însă, între timp, ne-a fost dat să descoperim în fondurile Muzeului Literaturii Române (ms 2020) pașaportul original (reprodus alături în facsimil), eliberat în 1860 de guvernatorul militar al Basarabiei, sîntem nevoiți să abandonăm astăzi supozițiile de atunci, rămîinînd într-o nedumerire încă și mai accentuată. Pentru că ni se pare cel puțin ciudat că B. P. Hasdeu a distrus pașaportul cu care trecuse în 1857 în Principate — îndemnînd ca toți "românii din

Basarabia să facă la fel" — și l-a păstrat, totuși, pe cel din 1860.

Fără a ne elucida, așadar, asupra întrebării fundamentale privitoare la raporturile lui B. P. Hasdeu cu guvernul țarist înainte de 1860, ba dimpotrivă îngroșând taina, pașaportul recent descoperit aduce, totuși, câteva importante precizări asupra biografiei scriitorului.

Gratie lui avem posibilitatea să fixăm acum cu exactitate cel puțin data reîntoarcerii savantului din cea de-a doua călătorie întreprinsă în Basarabia și Rusia de Sud (8 septembrie 1860) și să stabilim cu certitudine calitatea în care el s-a deplasat peste hotare — respectiv ca "profesor și bibliotecar al școlilor din Principatul Moldovei".

Pe de altă parte, documentul în discuție închide disputa creată de rapoartele secrete ale poliției rusești (din 1862 și 1867) privitoare la numele sub care a călătorit istoricul în 1860: Stogean Petricesco sau Bogdan Petriceico Hijdeu, relevându-l drept real doar pe ultimul, sub care i se elibera și pașaportul.

În sfârșit, am tine să accentuăm că guvernatorul militar al Basarabiei îi elibera lui B. P. Hasdeu nu doar un "bilet de trecere", cum pare a rezulta din diversele rapoarte secrete, ci un pasaport normal, de dus și întors; ceea ce înseamnă că el continua să fie considerat pe mai departe, de către guvernul țarist, drept supus rus.

Dar iată textul pașaportului nr. 140/1245, din 3 septembrie 1860 (în traducerea Eleonorei Gheorghită):

"[Stema Imperiului Rus]

Din porunca luminăției sale împăratului Alexandru Nicolaevici, stăpînitorul întregii Rusii s.a. ș.a. ș.a.,

Se comunică prin prezentul tuturor și fiecăruia, cui trebuie să i se comunice, că prezentatorul acestui [document], profesorul și bibliotecarul școlilor din Principatul Moldovei, Bogdan Petriceico Hijdeu — cunoscut în tinutul Basarabiei sub numele de nobilul Fadeu Alexandrov, fiul lui Ghijdeu — poate pleca peste hotare.

Drept urmare, toți înalții demnitari,

comandanții noștri militari și civili, în funcție de grad și de merite — cui i se va înfățișa prezentul [document] — au obligația să-i dea drumul peste tot numitului Bogdan Petriceico Hijdeu ca să plece din Rusia și să se întoarcă înapoi nu numai liber și fără rețineri, ci să-i acorde întreaga lor bunăvoință și ajutorul. Ca dovadă a acestui lucru și pentru trecerea liberă i s-a eliberat prezentul pașaport de către guvernatorul militar al Basarabiei, cu anexarea pecetei luminăției sale imperiale.

Dat în Chișinău, septembrie în 3 zile, anul 1860.

Guvernatorul militar al Basarabiei, general locotenent, Fanton de Verragon [Canton de Verragon]

L.S. (Pecetea luminăției sale imperiale)"

Pe spatele pașaportului, au fost înscrise următoarele încuviințări: aprobarea nr. 644, de trecere a graniței prin vama Sculeni ("Prin prezentul pașaport, profesorul și bibliotecarul școlilor din Principatul Moldovei Bogdan Petriceico Hijdeu este lăsat să treacă peste graniță în Moldova prin postul vămii din Sculeni, septembrie în 8 zile 1860. Membru, [ss. indescifrabil]; colonel de serviciu [ss. indescifrabil]" și permisiunea nr. 449, de trecere a frontierei prin carantina aceleiași localități ("Prin prezentul pașaport Bogdan P. Hijdeu este lăsat să treacă granița în Moldova prin postul casei de carantină din Sculeni. Septembrie în 8 zile 1860. Comisar" [ss. indescifrabil].

Căpătînd, prin urmare, pașaportul rusesc la 3 septembrie 1860, la Chișinău, B. P. Hasdeu reintra aproape imediat pe teritoriul "României libere" la 8 septembrie același an.

Peripețiile și dificultățile obținerii documentului oficial de trecere a frontierei i-au provocat, probabil, tînărului savant, o spaimă atît de mare că ar putea rămîne definitiv în hotarele Imperiului Rus, încît el nu va mai îndrăzni să treacă granița de răsărit a țării nici chiar atunci cînd, ales membru corespondent al Academiei Imperiale din Peterburg (1883), devenea protejatul nemijlocit al țarului.

(Din Jurnalul literar, 1990)

Orașul adolescenței lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu (II)

Drumurile spre Hasdeu, la Chișinău, duc la Biblioteca Municipală

(Începutul articolului - în nr. 1, vol. 9 din 2004)

Vasile MALANEȚCHI,
șef oficiu Studii și cercetare

3. Cite ceva despre edificiul central al instituției

Dacă privim lucrurile din punctul de vedere al particularităților de ansamblu ale edificiului pe care îl ocupă actualmente, cu titlu de sală de lectură, Biblioteca Municipală "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" din Chișinău, beneficiarii acestei instituții nu cred că aibă motive de insatisfacție. Or, pe lângă faptul că e amplasată în spațiul citadin ultracentral al Chișinăului, Biblioteca poate oferi celor interesați, în condiții acceptabile, întregul set de servicii ce ține de utilizarea documentelor. Și asta, grație, în primul rând, sălii de lectură spatioase amplasate la parterul unei clădiri mai mult sau mai puțin impozante, edificate într-un stil artistic clasicist, ce ocupă acum un loc în chiar inima capitalei.

Este vorba despre edificiul de la intersecția bulevardului Ștefan cel Mare și Sfânt cu strada Mitropolit Bănulescu-Bodoni, edificiu în trei nivele astăzi, ce găzduiește câteva instituții, între care cea mai importantă este Biblioteca Municipală "Bogdan Petriceicu-Hasdeu" (Sediul Central). Această casă, în două caturi la început, de-a lungul existenței sale, a fost utilizată în diverse scopuri. Din 1846 și pînă prin 1862-1863 – perioadă în care se încadrează și anii de studii ai lui Hasdeu (1852-1853) – aici s-a aflat Gimnaziul Regional din Chișinău. În primii ani de după cel de-al doilea război mondial, în procesul de restabilire a edificiilor distruse și de replanificare arhitecturală a unora din ele, clădirea a fost reconstruită, adăugîndu-i-se un etaj și fiind îndepărtată cu cîțiva

metri de la stradă.

Dată fiind importanța acestui locaș pentru problema ce ne interesează, se impune un mic istoric al clădirii.

3.1. Aici a învățat Hasdeu

Istoria clădirii ce adăpostește azi Biblioteca Municipală Bogdan Petriceicu-Hasdeu" din Chișinău (bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 148) începe cu anul 1835, cînd pe terenul viran din partea marginală superioară de atunci a Chișinăului, la intersecția actualelor artere Ștefan cel Mare și Sfânt și Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, municipalitatea a repartizat un lot de pămînt pentru construcții individuale familiei consilierului de colegiu Ivan Monastirski, functionar la Consistoriul Duhovnicesc al Basarabiei. Casa a fost proiectată în două caturi, iar construcția ca atare s-a efectuat, în două faze, în perioada 1835 – 1844.

Cu începere din 1846 clădirea a fost închiriată Gimnaziului Regional din Chișinău care, deși înființat în 1832, nu dispunea încă de local propriu. În 1863 gimnaziul s-a mutat în alt edificiu, iar clădirea a fost cumpărată de Seminarul Teologic din Chișinău, care timp de un an de zile a utilizat-o în scopul cazării studenților.

În 1864 casa a fost luată în arendă de cetățeanul elvețian Charles Thomas Selonidenis, care a transformat căminul studențesc în hotel. (Ulterior, după denumirea în franceză a țării de origine a proprietarului, hotelul s-a numit "Suisse".)

În 1897 clădirea a fost arendată negustorului N. Muraciov pe un termen de 15 ani. Noul stăpîn a efec-

tuat reparații capitale, făcând intervenții în structura arhitectonică a edificiului. Intrarea principală a fost redislocată, în acest scop spărgându-se peretele fațadei orientate spre Grădina Publică, iar deasupra acoperisului a fost construit un parapet.

În contextul dat, au fost renovate ancadramentele ferestrelor, iar în interior a fost montată o scară cu trepte de marmură și balustradă din fontă. La parter, în spațiile comerciale, alături de restaurantul hotelului, s-au aliniat o serie de ateliere și magazine (salonul fotografic al lui Stain, magazinul de textile al lui Wilkenberg, frizeria lui Serens, cofetăria lui Bakinski, Societatea de Asigurări "Ancora"). Hotelul "Suisse" a funcționat până în anii celui de-al doilea război mondial.

De acest local este legată amintirea unor personalități istorice și culturale, între care guvernatorul militar al Basarabiei Pavel Fiodorov (în prima fază de existență a clădirii generalul a închiriat câteva camere în care a locuit cu întreaga sa familie); savantul enciclopedist Bogdan Petriceicu-Hasdeu (adolescent de 14-15 ani, viitorul cărturar a frecventat aici, în perioada septembrie 1852 - decembrie 1853, lecțiile în calitate de elev al claselor a IV-a și a V-a la Gimnaziul Regional); scriitorii clasici români Constantin Stamati-Ciurea, Constantin Stere ș. a., istoricul Nicolae Iorga, cîntărețul rus Feodor Șaleapin, scriitorul și omul politic francez Henry Barbusse, care au poposit la Chișinău cu diverse ocazii, fiind găzduiți la Hotelul "Suisse". Aici a stat de câteva ori, în timpul vizitelor sale la Chișinău, celebra cîntăreață de operă Maria Cebotari.

În înfățișarea ei arhitectonică actuală, clădirea bibliotecii datează din anii 1946-1947, cînd a fost reconstruită din temelii. Or, edificiul a suferit mari prejudicii ca urmare a bombardamentelor neșrătătoare la care a fost supusă capitala Basara-

biei în anii celui de-al doilea război mondial.

Proiectul pentru refacerea clădirii a fost elaborat de arhitectul E. R. Spierer sub conducerea nemijlocită a academicianului A. V. Șciusev. Cu această ocazie, casei i s-a adăugat un al treilea etaj, edificiul fiind îndepărtat, în același context, cu cca 2 metri de la stradă pe latura dinspre sud-vest și alungit, concomitent, pe orizontală, astfel ca să cuprindă întreg spațiul dintre străzile care îl flanchează pe laturile nord-vest și sud-est. Cu toate acestea, aspectul decorativ exterior al noii clădiri repetă, în linii mari, arhitectonica vechiului edificiu așa cum se constituise către finele secolului al XIX-lea.

În martie 1950, printr-o hotărîre a Comitetului orășenesc Chișinău al PC(b)M, o parte din încăperile de la parter (în primul rînd spațiul ocupat de restaurant) a fost pusă la dispoziția Bibliotecii, aceasta coexistînd, de mai mulți ani de zile, în condiții de bună vecinătate, cu o farmacie și cu o librărie.

4. Dobîndirea numelui și cinstirea patronului spiritual

În luna februarie 1988, cu ocazia sărbătoririi a 150 de ani de la nașterea lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu, Bibliotecii centrale a municipiului Chișinău i-a fost conferit numele acestui mare scriitor. Tot atunci, pe fatada clădirii s-a instalat o placă memorială cu barelieful cărturarului, care, din acel moment, a devenit patronul spiritual al instituției, înlocuindu-l în această calitate pe fostul ideolog sovietic A. A. Jdanov. Placa cu chipul turnat în bronz a fost executată de sculptorul Mircea Spinei, textul alăturat bareliefului avea următorul conținut (cităm din memorie): "Aici a învățat marele scriitor și savant român Bogdan Petriceicu-Hasdeu, fost, între anii 1852-1853, elev al Gimnaziului Regional din Chișinău". Cîteva ani mai tîrziu, în

împrejurări neelucidate, placa a dispărut fără să i se fi dat de urnia.

Indiscutabil, tăblița comemorativă trebuie restabilită. Situația însă trebuie clarificată. Vorba e că, tot în 1988, s-a instalat o placă memorială și la Cahul, pe fațada Muzeului Județean de Istorie și Etnografie (acest local găzduise Tribunalul în perioada cămăcamului Nicolae Vogoride, cînd Hasdeu, numit de acesta, a funcționat ca judecător în acest oraș). Dar, așa cum autoritățile de la Cahul au apelat la același sculptor Mircea Spîneî, acesta, din lipsă de timp (dacă nu și din alte considerente), nu a făcut decît să mai toarne, pentru cahulenii, după negativul păstrat în atelier, un al doilea exemplar al bareliefului lui Hasdeu pregătit pentru și la comanda Bibliotecii din Chișinău. Or, unei opere de artă monumentală – iar plăcile comemorative instalate în locuri publice fac parte din această categorie de lucrări – nu trebuie să-i lipsească condiția de unicat. Adică trebuie făcută bine, într-un exemplar, pentru un scop anume.

Soluția ar fi, pentru ca Biblioteca noastră – o instituție respectabilă, situată în plin centrul cultural-administrativ al municipiului Chișinău – să se înscrie în aceste rigori, să comande o nouă placă comemorativă, originală. S-ar putea apela, bunăoară, la sculptorul Valentin Virtosu, bine familiarizat cu fizionomiile membrilor familiei de cărturari Hîjdău-Hasdeu ca autor al celor cinci busturi ce îi reprezintă (Tadeu, Alexandru, Boleslav, Bogdan și Iulia). Dînsul, de altfel, a realizat și compoziția monumentală cu portretul lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu ce se expune actualmente în holul bibliotecii. Mai mult chiar, V. Virtosu ar putea executa o placă comemorativă nouă, utilizînd elemente ale compoziției deja existente. În acest caz, repetarea nu va fi de loc supărătoare, ci, dimpotrivă, va avea darul să accentueze-aprofundeze unele trăsături ale personajului reprezentat, ambele

lucrări ajungînd, în cele din urmă, să constituie o structură artistică unitară.

5. Considerații finale

Locul cel mai indicat pentru începutul unui itinerar cognitiv-sentimental care să-l aibă drept principal protagonist pe Bogdan Petriceicu-Hasdeu este, desigur Aleea Clasicilor din Grădina Publică "Ștefan cel Mare", cei interesați urmînd să fie convocați în fața bustului marelui cărturar. În chiar debutul excursiei, se va aduce la cunoștință faptul că aleea a fost inaugurată în 1958 prin efortul considerabil al intelectualității basarabene – atîta cît a supraviețuit ororilor războiului și, ulterior, terorii la care a fost supusă în primii ani ai regimului comunist. Bustul lui Hasdeu este opera sculptorului Iosif Cheptănar. Și, o dată ce vom conduce turiștii pe alee, le vom vorbi cu însuflețire și despre perioada incipientă a vieții și activității lui Hasdeu, despre scriitorii Alexandru Hîjdău și Constantin Stamatî – cei în anturajul nemijlocit al cărora tinărul Hasdeu a trăit și activat la Chișinău. În drum spre bibliotecă, vom zăbovi neapărat un pic și în preajma chipurilor acestor înaintași. Ori, ei au avut de jucat, precum am văzut în prima parte a acestui articol, un rol important în formarea personalității viitorului scriitor și savant de talie europeană. În legătură cu Stamatî, bunăoară, am mai putea relata, că micul Hasdeu i-a dăruit o carte a învățatului Peisonelle, apărută în 1765 la Paris – "Călătorie la Tiatîr. Observații istorice și geografice cu privire la popoarele barbare care au populat zona Dunării și a Pontului Euxin" – cu următoarea dedicație în limba franceză: "Offerte a Monsieur le chevalier Constantin de Stamaty, notre Dragomir et le pere de la poesie roumaine par son compatriote Thadee de Hagedeo" ("Ofrandă domnului cavalier Constantin Stamatî, al nostru Dragomir și părinte al poeziei românești, de la compatriotul său Tadeu Hasdeu"). Iar în 1870, fiind

deja un cunoscut om de litere și de știință, într-un articol despre Stamatii, publicat în revista sa "Columna lui Traian", evocînd profilul spiritual al înaintașului dispărut, Hasdeu își amintea cu duioșie de acele momente de neuitat din copilărie, cînd bătîrînul poet", tînîndu-l pe genunchi, îi povestea "despre faptele de vitejie ale lui Ciubăr-Vodă".

Trecînd, apoi, pe lîngă busturile lui Alecsandri, Kogălniceanu, Asachi, Negruzzi, Donici, Russo, Cantemir și Milescu-Spătaru, se va menționa că junele Hasdeu le-a studiat cu atenție faptele și scrierile, căutînd să le urmeze pilda. Despre ultimul, încă aflîndu-se în Rusia, junele Hasdeu a început să elaboreze un amplu studiu monografic; pe Asachi și pe Negruzzi i-a continuat în eforturile lor de a aborda în opere literare subiecte din istoria Moldovei, pe același Asachi l-a urmat și l-a aprofundat în studii scrise în adolescență în străduința lui eroică de a schita contururile unei mitologii naționale, cu începere de la daci și chiar de mai încolo; pe Alecsandri l-a imitat inițial, prin 1851-1852, în munca lui neobosită de culegător al creației populare orale, complinindu-l, apoi, prin tentativa de a studia cele mai de seamă

monumente folclorice ale daco-romănilor în plan comparativ cu cele ale altor popoare; lui Kogălniceanu i-a consacrat un amplu studiu, scris în adolescență, chiar la Chișinău, despre istoria națională; de Cantemir, în fine, s-a arătat încîntat, ca ulterior să i se alătore ca spirit deschis spre universalitate. Nu-i vom trece cu vederea nici pe ceilalți doi mari contemporani ai scriitorului nostru: Mihai Eminescu și Ion Creangă.

Excursia, practic, ar putea să se încheie aici, după care urmează vizitarea sălii de lectură a Bibliotecii. Dar dacă turistii vor dori să ia cunoștință și de alte locuri și monumente de interes cultural-istoric din Chișinăul secolului al XX-lea, care, într-un fel sau altul, tîin de amintirea lui Hasdeu, îi vom conduce în partea veche a orașului, spre "dealu lui Inzov", pe urmele "războiului", păstrat în amintirile "beligeranților"-septuagenari drept unul ce se da, vitejește, pentru o oarecare curtezană, căreia istoria a avut grijă să-i păstreze numele în analele sale – "mahalagioaica Catinca Bulatov". Ajunși aici, vom pași deja și pe un alt tărîm: așa-zisa "cărare pușkinistă" – un itinerar turistic, de altfel, cît se poate de cunoscut.

Amară poveste de iubire cu dulce început

Dumitru PĂSAT, CAIE

Nu credeam că voi scrie vreodată, după atâtea cîte s-au spus despre dragostea, deja intrată în legendă, dintre Mihai și Veronica, a căror viață și operă continuă și astăzi să exercite asupra creatorilor și iubitorilor de frumos artistic aceeași seducție și fascinație. Mi-a schimbat această opinie un extraordinar, și de o inestimabilă valoare, document uman și artistic¹.

Misterul și seducția exercitate de cele 93 de epistole ale lui M. Eminescu și 15 ale V. Micle, publicate în premieră, asupra cititorului din zilele noastre sunt incomparabile. Am lecturat și recitit acest roman de dragoste (epistolar) autentic, de-a dreptul senzațional și captivant, fapt care m-a și determinat să astern pe hîrtie rîndurile ce vor urma.

Pe măsura lecturii, am descoperit un lucru foarte important: "că avem de-a face cu două tipuri umane extrem de bine individualizate, cu o dicție a sentimentului foarte pregnant revelată. În același timp, sunt două personalități conditionate reciproc, într-un dialog constant, de-o gravă muzicalitate existențială. Aș îndrăzni chiar să spun că textele oferite acum cititorului sunt o admirabilă ilustrare

a două principii romantice, care arareori au funcționat mai spectaculos în cultura română: "eternul feminin" confruntat, într-un război de uzură sufletească devastatoare, cu "eternul masculin". Nici unul dintre personaje nu renunță la individualitatea proprie, dar, miraculos, se lasă pătruns de individualitatea senzuală a celuilalt. Eminescu și Veronica Micle se iubeau cu intensitate, cu disperare, cu teamă, cu profunzime".² Aceasta ar însemna că romanul epistolar scris de Eminescu și Veronica îi poartă pe acești doi îndrăgostiți pe aripile vîntului, parcă luîndu-i din infernul existenței lor pămîntesti și ducîndu-i în purgatoriul iubirii lor eterne.

Începutul primei scrisori se reduce la o nevinovată misivă de condoleanțe prilejuite de decesul profesorului Ștefan Micle, dar în final descoperim o tulburătoare declarație de dragoste, care merită să fie citită cît mai extins, Așadar, în scrisoarea primită de Veronica pe 10 august 1879, Mihai Eminescu, după ce se oferă cu generozitate să ia pe umerii săi "toate neajunsurile pe care neapărat vei fi avînd a le întîmpina în urma unei atît de dureroase pierderi", continuă:

"Aș dori să știu asemenea cum te afli și dacă această dorință a mea ar întîmpina din partea Dtale amicitia dea-mi scrie două șiruri, aș fi recunoscător pentru această dovadă de pretuire (...). Și, dacă-mi dai voie să vorbesc de mine, de acea dureroasă, dar adîncă și intimă fericire pe care atingerea în trecut a minei tale, zîmbetul tău, privirea ta trecătoare au răsfrînt-o asupra unei vieți atît de

izolate și lipsite de fericire precum este a mea: totuși eu nu voi uita că acea fericire mi-a fost dată între patru păreți ai tăi, ai lui. (...) Veronică, e întâia dată că-ți scriu pe nume și cutez a-l pune pe hîrtie – nu voi să-ți spun, dar tu nu știi, nici poți să știi cît te-am iubit, cît te iubesc. Altfel de mult, încît mai bine aș înțelege o lume fără soare decît pe mine fără să nu te iubesc. (...) Văzîndu-te, am știut că tu ești singura ființă în lume care în mod fatal, fără să vrea ea, fără ca eu să voiesc are să determine întreaga mea viață”.³

În epistola din 29 august 1879, a 3-a după numerotarea propusă de editori, trimisă de Poet din Botoșani, sentimentul de dragoste devine explicit, iar tonul este imperativ: “Un lucru știi și voi hotărît: să fii a mea și pentru totdeauna. Nici nu-mi pot închipui altă viață decît în apropierea ta și numai sub condiția aceasta voi în genere să trăiesc”.⁴

La puțin timp după ce s-au revăzut, Veronica, zăbovind cîteva zile la București, prezintă motivată întâi de toate de urgența obținerii pensiei de urmaș pentru întreținerea celor două fiice ale sale, încă eleve, Eminescu îi relatează de urgență în cea de-a 5-a epistolă: “Eu știu că-ți duc dorul în singurătatea la care sunt osîndit. Îndealtminterea mă mai iau cu grijile, mai am de scris, mai caut casă pentru Sf. Dumitru, mai nu știu ce să fac capului”.⁵ E de reținut aici un demers care va rămîne doar intenție: Mihai și Veronica își propuseră să locuiască împreună și urma ca poetul să afle o gazdă pînă la Sf. Dumitru.

“Fericit și mulțumit” de prezența aleei sale la București, îndată după plecarea ei, starea de disconfort, de “singurătate și boală” se accentuează: “De unde eram cu tine, fericit și mulțumit, acum sunt singur, nemulțumit, rău dispus prin singurătate de boală, obosit de viață”.⁶

“Obosit de viață”, Mihai Eminescu declară patetic: “Veronica, dragă Veronica, cînd nu m-ai mai iubi, să știi că mor. Cînd gîndesc la tine mi se umple ochii de lacrimi și nu mai

găsesc cuvinte să-ți spun ceea ce de o mie de ori ți-am spus: că te iubesc. Această unică gîndire, care e izvorul fericirii și a lacrimilor mele, această unică simțire care mă leagă de pămînt e totodată și izvorul îngrijirilor mele. Iubește-mă și iartă-mi păcatele, căci tu ești Dumnezeu la care mă închin”.⁷ Iubirea lor însă pare o anomalie pentru lumea în care „bassezza, invidia și răutatea domnesc peste tot și pururea”.⁸

Pe lângă multe altele, Mihai caută să-i explice situația sa unui ziarist înhămat la o corvoadă care nu-i aduce nici o plăcere: “... Săptămîna trecută a fost toată plină cu insipide discuții asupra drumului de fier – discuții care țineau pînă la 9-10 seara. (...). Am fost fată – de silă, obligat și peste voia mea – am fost fată de toate discuțiile acele care se ncepeau la 2 după amiază și se mîntuiau la 8 seara. Închipuiește-ți că avînd de lucru dimineața, ajungeam iar să n-am timp să mînc, măcar”.¹⁰

La insinuările Veronicăi, precum că ar fi petrecut Sărbătorile Crăciunului din 1879 (scrisoarea a 11-a este datată cu 28 decembrie 1879 – D.P.), poetul, “bolnav între cei patru pereți”, dar nici aceia ai săi, se apără cu vehemență: “Dacă însă este cineva în lași care să spună că m-a văzut petrecînd, acela minte. N-am nici viață, nici mîngiere, nici petrecere fără tine (...). Ție-ți trebuie să mor eu ca tu să crezi deplin în iubirea mea”.¹¹ Eminescu nu vrea să-i provoace suferințe, nu dorește să o vadă supărată. Numai gîndind la așa ceva, simte că-i trece “un fier roșu prin inimă”.

În timp ce V. Micle îl suspectează de infidelitate, Eminescu scoate un strigăt de disperare: “Aștept telegramele Havas ca să scriu iar, să scriu de meserie, scrie-mi-ar numele pe mormînt și n-aș mai fi ajuns să trăiesc”.¹² În scrisoarea din 29 decembrie, suferînd de ulceratii la picioare, declarațiile Poetului își mențin aceeași temperatură și intensitate: “Crede că dacă nu scriu n-o fac din uitare, dar numai din singura cauză

că preocupările zilnice parte îmi absorb timpul, parte îmi tulbură în suflet pînă și dulcea ta imagine, și eu așa voi să-ti scriu senin micule, nu rău și abrupt, nu turbure. (...). Cum te văd, cum te aud, cum te sărut, îmi trece nu numai piciorul, dar și orice durere pămîntească. (...). Căci te iubesc ca un nebun și te voi iubi și mort, dragă, dulcea, încîntătoarea mea Veronicuță¹³.

Anul 1880. Scrisoarea din 5 ianuarie [14] debutează cu o altă emoționantă mărturisire: "Te iubesc atîta și te voi iubi totdeauna atîta, încît nu există nici cuvînt în lume care să ți-o poată spune, nici altă ființă, care să te mai poată iubi tot atîta. Sentimentul meu vecinic e acel penibil al unei mușcăături, a cărei dureri ard și nu-ncetează nicicînd. Sub acest sentiment nu pot scrie, nici gândi. Pe lingă acest amor, Cuță scumpă și indumnezeită, pe care-l simt pentru tine și care mă arde zi și noapte, mai vin apoi ocupațiile ticăloase ale zilei, de care nici boală, nici durerea sufletească nu mă poate scăpa. Tu – care ești stăpîna mea și singura credință în lume – tu nu vrei să mă crezi, tu atribui poate lenevirii ceea ce nu e a se atribui decît adîncii osteneii sufletești ce mă cuprinde cînd vecinic am față pierderile și supărările și nici speranța măcar de-a te vedea curînd femeia mea, ca soră, amică și amantă lingă mine¹⁴. Tot aci aflăm o declarație de mare luciditate și substanță a iubirii sale pentru Veronica: "Sfînta și dulcea și nobila mea amică, cînd vei crede tu în sfîrșit, fără umbră de îndoială, că nu te pot iubi decît pe tine. Dar nu-ntelegi tu, Veronică, că un om ca mine, care într-adevăr nici a crezut ceva, nici a iubit ceva, nici a dorit ceva măcar pe pămînt, are ca toți oamenii în fundul sufletului său necesitatea ca oricare de-a se-nchina și de-a iubi ceva. Nu înțelegi că pentru un suflet cît de sceptic și cît de necredincios totuși există necesitatea de-a crede și iubi. Cu cît această necesitate a fost mai opritată, mai negată prin rațiune, cu atîta ea a devenit mai adîncă, mai inextirpabilă.

Te iubesc, te iubesc cu toată privațiunea de sentiment a trecutului meu, te iubesc tocmai pentru că viața mea a fost un pustiu, tocmai pentru că nimene nu m-a iubit în adevăr, tocmai pentru că numai îndurarea și iubirea ta am căutat-o pe pămînt și pentru că ceea ce am dorit mai mult, am și aflat. (...). Cuță dragă, scumpă, dulce, iubită tu, scumpă femeie, atît de scumpă încît mă trec lacrimile cînd gîndesc la tine¹⁵.

Pentru Mihai Eminescu, așadar, Veronica devine unica avere și singura fericire. Însă, deși ambii doresc să fie împreună, multiple și diverse cauze, mai ales de ordin material îi împiedică să-si realizeze visul: "Devastarea asta, menționează poetul în epistola din 14 ianuarie 1880, ne strică rău. De s-ar mintui odată afacerile tale și de-aș găsi și eu ceva mai sigur decît timpenia *Timpului*, ca să fim odată un trup și un suflet – auzi tu?"¹⁶. Astfel, atunci cînd știe că viața / soarta ființei iubite nu este asigurată, poetului îi vine să-și ia lumea în cap, dar nici gelozia nu-l lasă în pace, atenționînd-o: "Iartă, dar tu știi că de cîte ori îmi vorbești de curtezani, îmi înfigi un ghimp în inimă¹⁷.

Mihnită că Eminescu nu reușește să-i rezolve suplica, înveninată de răutatea lumii, acostată și agasată de cei din jur, presată de insistențele unor pretendenți, Veronica amenință cu o ultimă scrisoare.

Suprasolicitat de "*timpenia Timpului*", bolnav și lipsit de strictul necesar, considerîndu-se nevrednic de iubirea Veronicăi, se scuză în a 18-a epistolă de toate relele și păcatele posibile, și-i cere: "Zici că e cea din urmă scrisoare pe care-o capăt de la Dta? Cea din urmă? (...). Ai dreptate să vorbești astfel despre un om care nu e în stare a ține în mînă nici măcar unica fericire, pe care o soartă nefericită și un caracter nefericit s-a îndurat să i-o dea. Pentru Dta va fi, fără îndoială, mai bine de-a lepăda departe această sarcină, pe acest om care nu poate nimic, nu vrea nimic, pe acest om care numai

ți-ar mânca zilele cu propria lui nepuțință și lașitate. Neavînd curajul vieții, neavînd o rază de senin în suflet, am îndrăznit cu toate astea a te iubi, am avut lipsa de cuget de-a te compromite în ochii oamenilor, am pus dorința de-a fi a mea peste orice considerații și peste orice cuvinte de cruțare aș fi avut; mă sperii eu însumi de răutatea cu care te-am tratat"¹⁸.

Rugînd-o să-l uite, să nu-i mai scrie, dacă asta o dorește, implorînd-o să nu fie mîhnită, poetul face următoarea remarcă: "Nici mai cutez să zic, ca altă dată, că te iubesc peste orice închipuire omenească, căci simt că n-aș găsi crezare și nici știu cum să-mi închei scrisoarea pe care o adresez aceleia ce mă urăște, aceleia ce vrea să mă uite, aceleia al cărei chip dulce și gingaș va fi totdeauna, totdeauna în sufletul lui Eminescu"¹⁹.

Ca unul "din oamenii cei mai nenorociți din lume", poetul îi cere ființei dragi să fie îngăduitoare cu el și-i explică, în a 19-a misivă, care-i este nenorocirea, etalînd totodată și cauzele ce provoacă ura semenilor săi: "Sunt nepractic, sunt peste voia mea grăitor de adevăr, mulți mă urăsc și nimeni nu mă iubește afară de tine. Și poate nici tu nu m-ai fi iubit cituși de puțin, dacă nu [era] acest lucru extraordinar în ființa mea care e totodată o extraordinară nenorocire. Căci e bine ca omul să fie tratabil, maniabil, să se adapteze cu împrejurările și să prinză din zbor puținul noroc care îl dă o viață scurtă și chinuită, și eu nu am făcut nimic din toate acestea, ci te-am atras încă și pe tine în cercul meu fatal, te-am făcut părtaşă urei cu care oamenii mă onorează pe mine. Căci acesta e singurul reazăm al caracterului meu – mă onorează ura lor și nici nu mă pot închipui altfel decît urit de ei"²⁰.

Într-o viață "tristă și deșartă de bucurii", epistolele Veronicăi sunt singura lui alinare. După ce îi relatează în depeșa din 18 februarie 1880 că "demult are biletele de drum de fier în buzunar"²¹, ziarul *Timpul* și ce-i care-l finanțează îl împiedică să

meargă la Iași, la iubirea lui cea mare. Astfel, în epistola imediat următoare, a 21-a, este impus de împrejurări să o calmeze pe poetă, supărată pe drept, că timpul trece nemilos, însă ei nu reușesc să fie împreună. Se străduie să o îmbunzeze și, asemeni unui copil, îi cere scrisorile înapoi: "Nu-nțeleg de ce tocmai acumă cînd soarta începe a se mi se asigura și cînd cu munca mea vom fi în stare să ne facem cuibul nostru de primăvară adevărată a vieții, eu să-ți trimit scrisorile înapoi, să fii nebun de-a arunca de la mine unica mea fericire, care e Doamna Veronica.

Măi puiutele, mă rog ție, fii cumințe și crede-mă că nicicînd speranțele mele n-au avut aripi mai lungi și inima mea mai multă dragoste pentru Dta. Singura pincessă și singura proletară pe care eu, mincinosul, netrebnicul și caraghiosul o iubesc e Dna Veronica, care-mi face zile fripte de cîte ori sunt atît de netrebnic de-a nu-i scrie o săptămînă, de-a nu scrie tocmai cînd s-aprinde casa și sunt pe cale de a-mi scoate o soartă asigurată din acest Dedal al mizeriei omenești.

Mintea ta minte, drăguța mea pasăre, care mă ocărăște și pe care eu o iubesc, eu iezuitul, ipocritul care cu premeditație am voit să te compromit în ochii lumii, eu care am compromis în ochii lumii pe... dulcea mea nevastă.

Și tu ai devenit o groază pentru toată lumea. Fii o groază pentru toți, numai fii un înger pentru mine și totul se împacă. (...).

La sfîrșitul lui Dechemvrie curent o casă ș-o masă, un trup și un suflet, o inimă ș-un gînd, o Veronică și un netrebnic Emin aga"²².

Rămas singur la *Timpul*, "moara" gazetărească îl macină ca pe un sac de grîu, Eminescu ține să remarce: "Nu sunt supărat, ci agasat de această goană care nu se mai sfîrșește, de această piatră a lui Sisif, pe care zilnic o ridic, fără ca să progrez. Dacă aș putea măcar progresa în fericirea noastră, dacă ne-am vedea la un loc sub

acoperământul unei singure case, alături cu cel care te sărută și pentru totdeauna al tău Emin"²³.

Parcă presimțind ceva, din nou va aminti de Caragiale în cea de-a 25-a epistolă: "Dulcea mea Guță, tare mi-e dor de tine, de ochii tăi, de gurița ta și cu toate acestea sunt atît de plouat și de ocupat încît n-am nici să plec pe vro două zile la Iași, ca-nainte. Am sărit din lac în puț cu schimbarea aceasta. Caragiale (care conducea deja cotidianul *Scrînciobul* – D.P.) nu mai lucrează nimic și abuzează, pot zice, într-un mod extraordinar de prietesugul meu pentru el – ba are de gînd să mai plece și la Iași, nu știu eu singur pentru ce"²⁴.

"Mușcat de șarpele geloziei", dar

cu luciditatea lui dintotdeauna, Eminescu îi cere Veronicăi să fie credincioasă, definind gelozia cît se poate de clar: "Gelozia, Guță, e singura patimă, care nu produce absolut nimic, nici versuri măcar, căci ea răpește omului orice încredere și în sine, și în obiectul în care se rezumă pentru el toată valoarea vieții, și în amici, și în lume. Nu e o patimă mai egoistă, mai înjosită, mai incapabilă de a fi înălțată peste lumea de rînd, decît aceasta. Ea are neputința invidiei, dar unită, cu părerea de rău, după un cer pe care l-ai pierdut. E un Jupiter invidios, deci cu atît mai mică, cu cît mai jos cădem din cerul nostru"²⁵.

(Va urma)

Eminescu, cel mai drag poet

Deseori, prețuirea obiectivă și profundă a unui adevărat geniu este posibilă abia mulți ani după dispariția lui fizică. Un geniu este asemeni unui munte, de la poalele căruia abia de-ți poți desluși contururile piscului, ce se pierde semeț în înalțuri. Și numai după ce te-ndepărtezi de la o anumită distanță începi a-i aprecia dimensiunile.

Cînd răsfoiesc pagină cu pagină opera eminesciană mă înfioară imensitatea figurii poetului, prin nemuritoarele sale opere și materialul ce s-a acumulat în crearea imaginii sale.

De majoritatea din aceste materiale dispune Centrul Academic Internațional Eminescu, ce întreține o strînsă legătură cu admiratorii lui Eminescu. În ultimii ani Centrul și-a lărgit colecția de monografii, traduceri variate în numeroase limbi, punîndu-le la dispoziție cititorilor.

Mai mult, as putea spune: CAIE reprezintă pentru tineret un imbold de a se regăsi în artă, în frumos. Acest fenomen se bazează și pe activitatea salonului-literar artistic "O rază te-naltă," și pe crearea frecventelor concursuri ce tratează din diferite prisme opera eminesciană, mai ales prin faptul că fiecare din generațiile perindate găsesc în ea sentimente adecvate timpului curent,

află răspuns la durerile trăite, la probleme majore, răsărite din strigătul epocii.

Personal, am fost îndrumată de dna Elena Dabija pentru a participa la concursul de creație literară, în cadrul Fundației Culturale "Nicoară" din Botoșani (România), care m-a împlinit din punct de vedere spiritual prin vizita la casa din Ipotești a genului.

Eminescu va servi totdeauna drept etalon de consecvență, izvor de nobile calități și gînduri, reprezentînd "întroparea zenitului literaturii și conștiinței noastre". Mereu va rămîne "dascăl, busolă și bagheta magică în toate domeniile". Astfel, Mihai Eminescu a înveșnicit prin opera sa mostenirea noastră spirituală.

Mihaela BABICI,
Liceul teoretic "Mihai Eminescu"
clasa VIII-a A"

Un mod specific de cinstire a personalităților - biobibliografiile

Vlad POHILĂ

Comunitatea noastră traversează o etapă de maximă angajare politică... Ori ce post de radio ai pune, orice canal de televiziune ai deschide, acum, bunăoară, și se face amar pe suflet de atâtea sloganuri electorale neinspirate. Pare ciudat că în aceste condiții oamenii mai găsesc timp și forțe de a-și aminti și de cultură, de poezie, de carte... Și, totuși, se mai găsește: și timp, și entuziasm, și sincere aprecieri, și flori. De exemplu, manifestările prilejuite de aniversarea a 70-a a poetului **Grigore Vieru**, prin amploare, emoții și colorit, au amintit de niște timpuri ce păreau de mult apuse: anii 1989-1991. Mii de oameni, poate cu deosebire copii și adolescenți, au trăit din plin, la o nouă temperatură, frumusețea verbului matern, dragostea netărmuită de Tară și de Neam, puterea și profunzimea iubirii de Mamă, de Femeie, de natură, de Frumosul însuși. S-a întâmplat și la noi, în spațiul dintre Prut și Nistru, acel caz rar când un creator în viață, opera sa, cunoscută, apreciată, îndrăgită de cîteva generații, prilejuiește o sărbătoare de rang național, când aproape că toate instituțiile culturale, organele mass-media consideră o datorie de onoare de a-l cinsti pe scriitor, de a-i repune în actualitate creația prin: lecturi, recitaluri de poezie, spectacole muzicale, interpretări sau re-interpretări critice ș.a.m.d. Menționăm în context că *BiblioPolis* a anticipat acest frumos jubileu, publicînd în nr. 4 din 2004 un material consacrat maestrului Grigore Vieru, un microeseu scris cu sinceritatea și căldura pe care le poate avea numai un alt maestru, cel ce se numește Glebus Sainciuc. Mai amintim că numeroase biblioteci din sistemul BM "B. P. Hasdeu" au organizat diferite și originale manifestări dedicate creației și personalității lui Grigore Vieru, care, de altfel, a fost prezent mereu, de-a lungul anilor, pe agenda activităților culturale organizate sub egida Bibliotecii Municipale din Chișinău.

Anul 2005, fiind unul deosebit de bogat în aniversări culturale, prilejuiește la BM "B. P. Hasdeu" și omagierea într-un mod specific al unor personalități marcante ale literaturii române din R. Moldova. Ne referim la **biobibliografii**, care au devenit mai de mult cartea de vizită a bibliotecii noastre. În primele luni ale anului sînt aniversați cîteva scriitori de seamă, creației și vieții cărora lucrătorii BM le-au pregătit sau le pregătesc biobibliografii ce ilustrează pregnant, în amănunțime, activitatea literară, culturală, iar în anumite cazuri – și obstească a celor sărbătoriți.

Petru Cărare (n. 1935, în satul Zaim, celebru și prin faptul că l-a dat literaturii noastre pe cîntărețul limbii române, Alexe Mateevici), este bine cunoscut și îndrăgit la noi ca poet și prozator umorist, cu memorabile pagini satirice. Generația mea ține bine minte furorile ce le-a provocat volumul *Săgeți*, retras în 1972 din librării, după care, tirajul confiscat fiind "dat la topit", ars într-o ripă undeva pe lingă Ialoveni. Știau oare zbirii sovietici că astfel i-au făcut lui Petru Cărare cea mai dezinteresată publicitate? Puțin probabil. Cert e, însă, că după *Săgeți*, plachetă ce a circulat mulți ani xerocopiată, iubitorii de poezie de la noi căutau cu un interes nezeceț fiecare nouă creație lirică de P. Cărare, asaltau teatrele unde se jucau spectacole cu pieșele sale, căutau fiecare număr al revistei *Chipărus* – poate-poate vor găsi vreo fabulă, parodie sau epigramă de acest George Topârceanu al Basarabiei. Așa cum ne arată și biobibliografia *Petru Cărare*, în curs de apariție sub auspiciile BM "B.P. Hasdeu", P. Cărare s-a manifestat - în anii cînd i se interzisese să publice creație originală - și ca un talentat traducător, oferind cititorilor noștri versiuni românești ale fabulelor lui Ivan Krilov, ale poemelor lui Francois Villon, sau proze ce s-au bucurat de atenția bibliofililor, cum ar fi *Corabia nebunilor* de

Sebastian Brant ori *Daghestanul meu* de Rasul Gamzatov, numeroase cărți cu poezii pentru copii – de autori ruși, din creațiile unor reprezentanți ai literaturilor din fosta URSS.

Ion Ciocanu era cunoscut ca un critic și istoric literar, însă și ca estetician, poet, prozator încă prin anii '70 ai secolului trecut, cînd preda la Facultatea de filologie a Universității de Stat din Chișinău, de unde a fost concediat cu brutalitate, pentru că luase, într-un studiu, apărarea lui Ion Druță, dar mai scrisese și niste articole în care le sugera studentilor să nu mai utilizeze în vorbire barbarisme, adică rusisme. Este, neîndoișos, unul dintre cei mai fecunzi, dar și mai credibili analiști ai fenomenului literar basarabean și general românesc. Iată-l ajuns pe Ion Ciocanu și la o etapă a bilanțurilor, cînd scoate de sub tipar cărți de sinteză (ca, de ex., volumele *Dincolo de literă: Incursiuni critice în procesul literar contemporan* - Timișoara, 2002; *Literatura română: Studii și materiale pentru învățămîntul preuniversitar* - Chișinău, 2003, peste 500 de pagini!). Este apreciabilă contribuția lui Ion Ciocanu la opera de cultivare a limbii române în Basarabia (mai multe volume, apărute la Chișinău în ultimul deceniu), precum și la sociolingvistica din R. Moldova, care, în linii mari, se rezumă la apărarea dreptului la existență a glotonimului *limbă română*, precum și la lărgirea funcțiilor limbii de stat, ce rămîne în continuare strimtorată de invazia limbii "fratelui mai mare". Cu ocazia aniversării a 65-a, pe care Ion Ciocanu a marcat-o în ianuarie curent, împreună cu colegii de breaslă, prietenii, discipolii, simpatizanții și admiratorii – mulți citiți îi are! – BM a pregătit pentru tipar o bibliografie ce-l va bucura, neîndoielnic, pe prodigiosul nostru cărturar.

Cînd pomii vor înmuguri, la mijlocul lunii lui Mărțișor, își va sărbători aniversarea a 70-a **Serafim Saka**, apreciat prozator, eseist, traducător. S-a manifestat și ca scenarist, și ca editor, consultant pentru tinerii literați. Dacă e să facem un bilanț aniversar, cîteva poziții bibliografice semnate de S. Saka persistă cu certitudine în conștiința mai multor cititori: romanele *Vămile* și *Linia de plutire*, cărțile de publicistică *Aici și acum*, *Pentru tine bat...*, *Basarabia în gulag* etc.

Și, desigur, traducerile sale din creația dramatică a unor autori ruși (Al. Ostrovski, M. Gorki, V. Șuksin) sau transpunerea piesei *Biedermann și piromanii*, de elvețianul Max Frisch. La cei 70 de ani pe care îi va sărbători în curînd, BM "B. P. Hasdeu" îi va face lui S. Saka un original cadou – o biobibliografie, ca cea mai sigură confirmare a unei activități literare, culturale și obștești cu care autorul se poate mîndri.

Un vechi și fidel amic al bibliotecilor din Chișinău este cărturarul, inteptul (și în accepția mozaică a acestui cuvînt) **Alexandru Gromov**. În luna aprilie bibliofilii vor sărbători aniversările unor personalități proeminente ale literaturii universale ca Hans Christian Andersen sau Emile Zola, dar își vor aminti și de Al. Gromov: a scris printre primii și puținii la noi, în Basarabia, povestiri și romane fantastice; a tradus zeci de romane, povestiri, nuvele, din rusă, franceză, italiană (volumul *Dragoste la Bologna. Nuvele contemporane italiene*, apoi *Ciociana*, acest extraordinar roman de Alberto Moravia); a cultivat o publicistică exuberantă – ca, de ex., cea de la faimoasa cîndva revistă de cultură *Moldova*, de-a lungul a trei decenii și mai bine!). A fost un sincer și eficient îndrumător al tinerilor gazetari, traducători, redactori de carte – la acest capitol, Al. Gromov poate fi comparat cu generosul scriitor, traducător și cărturar Alexandru Cosmescu. Este inexprimabil aportul maestrului Al. Gromov la opera de ocrotire și cultivare a limbii române în Basarabia sovietizată și post-sovietică, căci și în prezent savurăm articolele d-lui pe această temă, în diferite ziare și reviste, inclusiv în ziarul municipal *Capitala*. În semn de recunoștință pentru cite bune a făcut Al. Gromov, BM din Chișinău, în persoana filialei *Ovidius*, îi pregătește o biobibliografie aniversară ce se va înscrie organic în lista, deja apreciabilă, chiar impresionantă, a biobibliografiilor elaborate și editate de echipa *Hasdeu*.

Prin aceste lucrări biobibliografice BM *Hasdeu* își aduce originala sa contribuție la selectarea și înveșnicirea unor certe valori spirituale ce răsar și înfloresc în rodnicul sol basarabean, multe dintre acestea desfăcîndu-si crengile spre Vest și spre Est, spre Europa și întreaga lume.

Momente iluminătoare

Acad. Mihai CIMPOI

Găsim, în cărțile lui Iulian Filip, o continuitate tematică (*radăcinile, casa, omul și natura, viața, moartea*), pigmentată de o manifestare mai accentuată a ludicului.

O pledoarie pentru cultură în toate sensurile este cartea *Foarfece la Urecheanu*, autorul fiind și personajul cărții care conjugă monologul cu dialogul, vorba cu fapta, căci vorbește lucrând: organizează manifestări culturale, deschide librării și biblioteci, înalță monumente, scrie cărți, conține colecții și-i ajută și pe alții prin editare și difuzare, pune la cale sisteme și mecanisme de promovare a cărții și a culturii în genere. În comun de acord cu Primarul General al capitalei moldovene gândește asupra rosturilor culturii și "produce" cultură "din mers", având conștiința unei nevoi de *spiritualizare permanentă*, de "prioritate singulară a spiritualității" (ca unic semn al OMULUI), de umplere a golurilor. "Golurile, în care nu s-au produs miracolele CULTURII, devin agresive - și în context economic, și în cel de calitate a vieții. E nevoie să înțeleagă aceste relații mai multă lume, ca să ne oprim din alunecare". Cartea este o cronică a evenimentelor-cheie ce se petrec în Chișinăul cultural al ultimei perioade, dar și un album sentimental, un caiet-amintiri cu reflecții ad-hoc *pro domo sua* rostite în public. Despre rosturile artei, despre cuvânt și scris, despre demnitate, despre "teroarea modelelor celebre", despre frumos și bine ("apărarea socratică a binelui"), despre spectacolele electorale, despre "plinul-puținul comunicant", despre "stările idioate" și multe altele.

Iulian Filip dă dovadă de o imaginație frumoasă, jucându-se serios cu vorbele, inventând noțiuni și categorii, înflorindu-și fraza, "rampanizând-o", făcând-o să "spumege", să fie cu efect retoric, operând cu majuscule,

cu rarefieri, sublinieri cu bold-uri și cu aldine, metaforizând și graficizând, ornamentând cu desene, sigle, semnături. Scrie jucându-se, aproximează, definește, ironizează și o întoarce în serios, pune întrebări grave și se autoîntreabă, constată trist și se bucură luminos când e vorba de o faptă culturală bună (și nu numai culturală; despre Paștele Blajinilor spune bunăoară că e "o luminoasă și creștină întâlnire a noastră cu noi"), se dă în spectacol calamburitic, liric sau grav, dramatic, barochizează sau notează simplu, cu creionul, moralizează și ascultă atent lecțiile altora.

Face, marginal sau central, și jurnalistică vitriolantă. Iată o frază dintr-o secvență publicată în *Literatura și arta* din 21 martie 2002: "Să ne oprim; încrâncenările și supărările guvernațoare fac rău și celor de acasă, dar ne dumerește și lumea din afară, care nu mai înțelege ce înțelegem noi că se întâmplă cu noi și, mai ales, ce înțelegem să facem noi la noi acasă" (p. 152).

Adesea în sprijin vine citatul intertextual: "*Bogăția sufletului este singura bogăție: celelalte bunuri sunt bogate în dureri*". E un citat din versurile lui Lucian Samosata, adus în vecinătatea aprecierii lui Aristotel: "*Fericirea este a celor ce-și sunt sieși de ajuns*".

Iulian Filip are o figură senină de *factotum* în cultură. Animatorul, organizatorul de cultură se întâlnește cu făcătorul de cultură (iată că și noi ne-am molipsit de jocul lui lingvistic-calamburitic), este antologatorul unui volum numit *Poezia acasă: Poeți contemporani din Basarabia*, apărut la Târgoviște (2003, în colaborare cu Mihai Stan).

Medalioanele care ne introduc în esențele universurilor celor antologați sunt și ele "filipești" și bineînțeles "filipice", imbinând și aici gravitatea cu

jocul.

Despre Vatamanu se spune: "Și Ion Vatamanu nu s-a stins de inimă – de prea multă inimă neapărată de toate câte-i întrebau (demonul creației), dar și de toți care-l știa și-l suspectau: era bucovinean, practica versul liber, traducea poezi... liberi, care nu erau exclusiv din URSS"; "Cazul poetului Ion Vatamanu reanimă ideea (inutilă?) despre implicarea scriitorilor (și) în celelalte... Dacă scriitorul concret are cu ce se implica e păcat să n-o facă. Și invers (axiomă ilustrată abundent de foarte mulți scriitori români – de pe toate malurile): numai cu *vrutu*, nu treci Prutu, trebuie să și poți, să și inoți. Parlamentarul Ion Vatamanu a fost frate drept poetului și savantului Ion Vatamanu – înota bărbătește și știa unde înoată."

Antologatorul este sincer și nu-și ascunde atitudinile, alegând după principiul clar subiectiv-obiectiv al ceea ce crede el, spunând că anume el trebuie să fie în fruntea șirului de poezi "mai lirici, mai angajați, mai îndurerati, mai sarcastici, mai solari, mai moderni, mai înrădăcinați, mai pentru copii": "Le are pe toate în modul cel mai firesc al omului teafăr, al artistului integru, care știe a se auzi și poate da expresie acestei rotunjiri ten-si-o-na-te" (p. 9).

În volumele de poezii *Un spin - Une épine* (2003) și *Cules-Ales* (2004), *Amăratele hărți* (2000) Iulian Filip completează *copilul* (personajul-cheie al creației sale) cu ipostaza mai carnavalescă a *copilului teribil*, care se dă în însuși spectacolul existenței (vietii/morții), al de-ve-ni-rii. El adună, discret-teatral, senzații, momente sufletești și stări, prinzându-le din fugă – cu gingășia cu care prinzi funigiei de toamnă și fulgii de iarnă sau cu îndrăzneala privirii ce stăruie spre esențe și cu săgetarea gândului ce tinde să le înțeleagă. Poetul își notează în subsolul secvențelor poematice chiar ziua, ora, locul și întâmplarea. Tonalitatea e acea întrebătoare-meditativă: ce se întâmplă, cum și de ce. În fața porții Institutului de cardiologie, se întreabă la 7 septembrie 1997: "Ce a fost (dacă a fost !) / om deștept? om bun? om prost? / întâmplare? joc?

vreun rost? / ori o fugă pe-de-rost? // Ora, ziua, anul morții / e-n crustat pe parul porții / înainte de venire... / Ce să-nsemne de-ve-ni-re?." Prin acest simplu joc verbal *poarta* (Institutului de cardiologie) se transformă în poarta vieții, iar *venirea* în fața ei se transformă în devenire.

Sunt surprinse atît momentele de iluminare sufletească ("Din soare-n floare gălgăie lumină, / spre floarea-soarelui... / Itinerar ceresc, lucru-n surdină..."), cât și cele de intrare de viziuni mai umbroase și accidentate de întrebări și tălcuri parabolice, ca în cazul *Amintirilor din Apocalipsă*, în care poetul își imaginează că grămădește pietrele ca pe niște resturi de materie.

Poeziile lui Iulian Filip, care e cuprins de o febră constantă a imediatului, au înfățișare de momente-iluminări, prinse din zborul imaginației și pecetluite rapid, în sensul mișcării lor, pe hârtie. Sunt pur lirice sau ironice, epigramatice, de notație jurnalieră sau de meditație: "Plouă iar, ca-n poezia / miilor de vechi poezi. / Sfâșiată în bucăți, / se-implinește veșnicia" (*Reîntregiri*, 6 iulie, 1997, ora 12⁰); "A plouat atât de bine - / a-ncolțit ce-am îngropat / și-mi răsare-un dor de tine" (*Pastele Blajinului*); "După toate ce rămâne? / Care bun și care bine, / când se dă pământ pe mine / și uitare peste tine?" (*Cimitir*); "Sub moderne-post-lumini / ne mîncăm ca niște / câini, frați români, smeriți creștini... / Trist e că am rămas puțini" (*Festăsiestă națională de post*).

Haiku-urile încoronază lucrarea momentan-miniaturală a poetului, demonstrând facultatea de modelare japoneză pe revelații auditive și vizuale foarte fine: "Dorul de tine / mi-a lărgit ferestrele / Aproape te văd" (*Ferestrele hotelului*); "Farul din ferestă - / într-o unde-s și unde ești - / pare-o inimă" (*Far din noapte de toamnă niponă*); "Treceau prin frunze / iar ele treceau din ram / în amintire" (*Intersectii*).

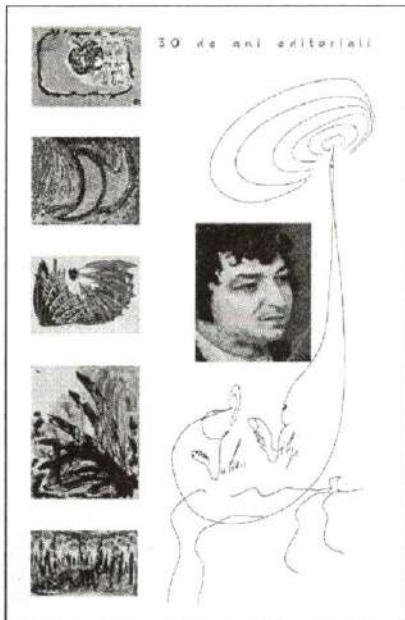
Bineînțeles că, având astfel de însușiri ludice, Iulian Filip e în elementul său în basmele, povestile și piesele pentru cei mici. *Casa Greierului* (2002) și *Nucul cu o singură nucă*

(2004) confirmă darul poetului de a se *copilări* nu în sens mimetic și convențional, ci în sens serios, el fiind participantul sincer, necontrafăcut la joc. El îi atrage pe micii cititori în joc, fără a-l impune ca joc *al său* cu ei. Jocul se înfiripă cu de la sine putere și cu o disponibilitate reciprocă. Sensul moralizator e insinuat sub formă de alegorie și parabolă. Călătoria lui Titi în Împărăția Rădăcinilor prin deschiderea unei nuci pe care a sădit-o lângă un nuc mai bătrân este una inițiativă: micul personaj află de la un bunic ple-

cat în acea împărăție că sunt rădăcini care visează și rădăcini care nu visează din cauza că oamenii rup fructele când sunt încă verzi. *Cobora un câțeluș din cer* este o parabolă a prieteniei dintre copii și animale, iar *Chiriașii* e o alegorie a redobândirii demnității, valorii: un salcâm uscat găzduiește păsări călătoare.

În poeziile pentru copii se impune discreția, colocvialitatea, ironia bonomă, tonalitatea săgănică: "În poiană, în pădure / crește-un brad frumos. / Nu se teme de secure, / n-o să-l deie jos. // Căci sub brad, la rădăcină, doarme-un urs flocos. / Lasă răii ca să vină, / bradul nu-i fricos" (*Paznicul*).

Iulian Filip e, în toate, poetul *momentelor iluminătoare*.

Din partea noastră...

Colectivul Bibliotecii Municipale "B. P. Hasdeu", revista *BiblioPolis*, se alătură celor care l-au felicitat de dl Iulian FILIP cu ocazia unei aniversări mai puțin obișnuite, dar întru totul semnificativă: 30 de ani de activitate literară, poetică, publicistică, general culturală.

Este o perioadă în care Domnia sa a putut să se impună plenar, rodnic și eficient într-o sferă pe cât de sensibilă, delicată, vulnerabilă, pe atât de necesară, chiar indispensabilă pentru orice comunitate: conștientizarea că evoluția noastră nu e posibilă fără cultură; sfidarea - sau, cel puțin, atenuarea, reducerea - prin cultură, a greutăților inerente atunci când se merge pe un drum nou - , a surzeniei la frumos a unor conaționali indoctrinați de regimul totalitar, a intoleranței și agresivității "proletar-internaționaliste" a unor grupuri distincte de minoritari alogeni.

Tot ce se face în ultimii ani la noi, și, poate, în special la Chișinău, vrea să ne insufle, să ne îmbărbăteze că vom rezista, că vom dăinui aici (și) prin frumos, indiferent cât de prielnice sau, dimpotrivă, vitrige ar fi circumstanțele create de conducerea locală și de presiunile din afară.

În semn de apreciere a eforturilor culturalizatoare depuse de dl șef Direcție specializată de la Primăria Chișinău, BM "B. P. Hasdeu" a pregătit, cu prilejul aniversării "filipiene" amintite, o surpriză editorială: catalogul *Iulian Filip: 30 de ani editoriale: Cântar prealabil* (responsabil de ediție dr. conf. univ. Lidia Kulikovski, lector - Genoveva Scobioală, procesare computerizată Rodica Brinză). Cartea a fost apreciată, chiar de la apariție, ca un eveniment editorial, datorită originalității concepției, conținutului edificator, capabil să prezinte adecvat o muncă, un crez, o speranță, în fine - de asemenea, grație designului original și execuției poligrafice impecabile.

Vă urăm, mult stimate Domnule Iulian FILIP, noi realizări inspirate și benefice culturii noastre!

Invitație la Oslo: IFLA 2005

Norvegia ne invită să participăm la lucrările Conferinței anuale a Congresului Mondial al bibliotecilor, pe care îl găzduiește în acest an în perioada 10-14 august. Colegii norvegieni ne poftesc să ne întâlnim cu bibliotecarii din toată lumea, să facem schimb de idei, să descoperim noi idei, practici de excelență, să învățăm ceva inedit în domeniu, să vizităm 35 de biblioteci de diferite tipuri, cu sedii fascinante, echipate cu tehnologie de vârf.

Bibliotecarii norvegieni au ales tema **"Bibliotecile – călătorie spre descoperire"**. Pentru utilizatori, consideră norvegienii, bibliotecile sunt locul unde pot călători spre orizonturile cunoașterii, spre idei și viziuni; bibliotecile sunt instrumentele cu care poți descoperi lumea exprimată în cuvinte pe pagini, în formă sonoră, înscrisă pe casete, dischete, pe discuri optice, exprimată în picturi, video...

Tema conferinței va acoperi diverse aspecte ale provocărilor cu care se confruntă astăzi bibliotecile: schimbările constante ale necesităților de informare, globalizare, parteneriate pentru dezvoltare, instruire informațională, bibliotecile în procesele democratice, servirea utilizatorilor invizibili, design pentru diversitate, bibliotecile – *bazar* multicultural ș.a.

Programul anunțat este foarte interesant și consistent – peste 60 de sesiuni în plen și în secțiuni. Secțiunile IFLA, pe parcursul unei săptămâni, vor aborda științific și practic aceste aspecte de la nivelul bibliotecilor naționale la cele publice, școlare, specializate. Pentru noi prezintă interes subiectele anunțate în cadrul secțiilor "Biblioteci publice", "Biblioteci pentru copii și tineret", "Biblioteci care deservește persoane dezavantajate", "Biblioteci metropolitane".

Vă recomand să participați la următoarele sesiuni, dacă mergeți la Congres, sau să le urmăriți online (www.ifla.org/conf05/html), dacă nu aveți posibilități să ajungeți la Oslo:

⇒ Serviciile pentru copii și tineret - călătorie în trecut, prezent și viitor,

⇒ Realizarea incluziunii prin parteneriat,
⇒ Accesibilitate persoanelor cu dizabilități prin elaborarea politicilor naționale de accesibilitate,

⇒ Instruire informațională: călătorie spre descoperiri pentru cetățeni și bibliotecari,

⇒ Tendințe actuale în bibliotecile publice,

⇒ Bibliotecile publice și procesele democratice,

⇒ Calitatea website-urilor,

⇒ Biblioteci, instruire și parteneriat: călătorii și descoperiri,

⇒ Virtual versus față-n-față. Servicii informaționale de referință furnizate utilizatorilor "invizibili",

⇒ Administrarea rețelelor metropolitane de biblioteci.

În ziua deschiderii Conferinței IFLA, se vor desfășura 16 *sedinte satelit*, care iarăși vor dezbate teme arzătoare pentru biblioteci. Aș menționa câteva, foarte importante pentru domeniul bibliotecilor publice:

⇒ Dezvoltarea profesională continuă și pregătirea pentru noile roluri ale bibliotecarilor: o călătorie spre descoperire,

⇒ Instruirea pentru viață – promovarea lecturii și practici de instruire,

⇒ Bibliotecile publice: de la educarea publică la ce?

⇒ Biblioteca ca spațiu fizic, biblioteca în cyberspațiu,

⇒ Biblioteca multiculturală – competențele personalului,

⇒ Biblioteca Universales – Cum să organizăm haosul? FRBR, un nou efort de a organiza conținutul.

Sedintele satelit vor avea loc în Norvegia, Suedia, Finlanda.

Norvegienii promit să transforme Conferința într-un eveniment memorabil, neoficial, vesel chiar, îmbinând degajat sedințele profesionale cu evenimente culturale, sociale și divertisment, tradiționale și moderne. În timpul conferinței gazdele vor inaugura un nou spațiu al Bibliotecii Naționale, eveniment gândit ca un festival național (www.ifla2005oslo.no).

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Alexandru David

Alexandru DAVID (născut în aprilie 1910, la Bardar, jud. Lăpușna; - s-a stins din viață tragic, la 8 aprilie 1935, la Chișinău) - istoric literar, publicist, bibliograf și bibliolog. Se trage dintr-o familie de țărani. Susținut de învățătorul său din școala primară, Ioachim Arhir, își face studiile la liceul *Alexandru Donici* din Chișinău, apoi absolvă Facultatea de Litere a Universității din București. Întors la Chișinău, începând cu anul 1931, în cadrul Asociației *Astra Basarabiei*, redactează ziarul *Cuvînt Moldovenesc*, tipărind aici diverse materiale. Ca publicist și cercetător a mai colaborat la cotidianul *Viața Basarabiei* și la revista cu același nume, în paginile căreia, publicând zeci de articole și recenzii la noutățile editoriale: *Tineretul basarabean*, *Între țaranul și orășanul basarabean*, *Un bucureștean în Basarabia în 1831*, *Teatrul Național din Chișinău*, *Monografia satului Năpădeni* de Ilie

Țurcanu, *Spiru Haret*, *Mișcarea populației în Basarabia, Ungurii din Moldova* (recenzie la cartea lui Pal Peter Domokos) și multe altele, cel mai reprezentativ fiind, probabil, studiul *Contribuții la vechea lirică românească: Șalul negru*. (*Viața Basarabiei*. - 1934. - Nr. 1. - P. 5 - 14; Nr. 2. - P. 13 - 20). A scris și pentru alte ziare și reviste.

Concomitent cu ziaristica și publicistica, copleșit de ideea alcătuirii unei istorii adevărate a Basarabiei, este preocupat permanent de "descrierea amănunțită a cărților tipărite în românește sau în rusește și românește, la Chișinău sau în altă parte, în Rusia, pentru trebuințele locuitorilor din Basarabia în vremea stăpînirii rusești" (p.12), prima parte a căreia, cu titlul *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpînirea Rusă (1812 - 1918): Bibliografie*. - Vol.1 (1814 - 1880) a și apărut în 1934 la Chișinău. A doua parte, gata pentru tipar, din păcate, s-a pierdut, din cauza morții premature a autorului.

Remarcăm, că bibliografia apărută a fost bine primită de publicul cititor, mult apreciată de contemporanii săi Petru Ștefanucă, Sergiu M. Nica ș. a., cît și de bibliologii de astăzi.

Bibliografie:

* **David A.** *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpînirea Rusă (1812 - 1918)*: Bibliografia lucrărilor privitoare la Basarabia apărute de la 1918 încoace; *Contribuții la vechea lirică românească*: Bibliografie. - Chișinău: Universitas, 1993. - 223 p.

Referințe:

- * **Marent R.** *Alexandru David // Viața Basarabiei*. - 1938. - Nr. 11. - P. 53 - 57
 * **Madan I.** *Alexandru David // Orizontul*. - 1989. - Nr. 8. - P. 46 - 48.
 * **Colesnic I.** *Un bibliograf prin vocație - Alexandru David // David A. Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpînirea Rusă (1812 - 1918)...* - Chișinău: Universitas, 1993. - P. 4 - 10.
 * **Șpac I.** *Referințe biobibliografice: Alexandru David // Știința*. - 1995. - Nr. 7 (iulie). - P.12.
 * **Alexandru David (1910 - 1935) // Calendarul bibliotecarului '95**. - Chișinău, 1994. - P. 46 - 47; *Calendar Național 2000*. - Chișinău, 1999, P. 134; *Calendar Național 2005*. - Chișinău, 2004. - P. 103.

I. Ș.

Ion Madan

Ion MADAN

S-a născut la 31 mai 1935, com. Truseni, județul Lăpușna, în prezent municipiul Chișinău. Se trage din familia de țărani gospodari a lui Constantin și a Mariei Madan. Istoric, bibliolog, bibliograf și om de cultură.

A absolvit Facultatea de istorie și filologie (secția limba și literatura română) a Universității de Stat din Moldova (1958). Doctor în istorie (1974). Între anii 1958-1960 este colaborator literar la gazeta *Moldova socialistă*. Din iulie 1960 pînă în martie 1969 este angajatul Bibliotecii de Stat a RSSM (azi Biblioteca Națională) în calitate de redactor, apoi de șef al secției de literatură și bibliografie națională. Un an și ceva este redactor-șef al Colegiului de redacție pentru repertoriul din cadrul Ministerului Culturii al Moldovei (martie 1969 – august 1970). Din septembrie 1970 – director adjunct pentru știință la Biblioteca Națională. De la 1 februarie 1973 activează în cadrul Universității de Stat din Moldova: director al Bibliotecii Științifice și, prin cumul, lector la Facultatea de biblioteconomie și bibliografie, iar din noiembrie 1974 pînă în noiembrie 1993, cu unele întreruperi – șef al Catedrei bibliografie. În prezent este conferențiar al Catedrei biblioteconomie și asistență informațională. Stagieri didactice la instituțiile de cultură din Sankt-Petersburg (1974) și la Moscova (1978). Vizită de lucru în București (1991).

Publică din 1950, pornind de la diverse schițe și foiletoane, reportaje și cronici găzduite de ziarul raional *Drapelul leninist* (raionul Chișinău), încă pe cînd era elev, apoi plasîndu-

și materialele în paginile cotidianului *Moldova socialistă* și altor periodice. Din deceniul șapte se manifestă realmente în studiul cărții și biblioteconomiei naționale. Editează mai multe cărțuții de materiale metodice și din activitatea bibliotecilor sătęști și raionale: *Omul s-a înfrățit cu cartea* (Ch., 1962), *Căldura inimii oamenilor* (Moscova, 1964), în

colaborare cu D. Șehtman, *Regulile de descriere a cărților și de întocmire a catalogului alfabetic* (1967) etc. Concomitent, publică un ciclu de articole: *Eminescu-bibliotecar* (1965), *Bibliotecile și studierea ținutului natal* (1967), *Sărbătorirea cărții moldovenesti* (1968), care constituie o incursiune în istoria tiparului național. Pe parcursul anilor a elaborat lucrări de valoare (monografii, dicționare, bibliografii, studii, articole) care-l caracterizează ca pe un istoric al cărții naționale, investigator al bibliografiei naționale și un renumit bibliograf practic. Prin lucrările publicate (peste trei sute la număr) el se înscrie printre inițiatorii cercetărilor bibliologice propriu-zise din R. Moldova și ca un deschizător de drumuri în domeniul dat. Lucrările: *Cartea Moldovei Sovietice* (mono-grafie, 1975), *Dicționar rus-român de bibliologie și biblioteconomie* (1990), *Bibliografia basarabeană la început de secol* (studii, 1999), *Cercetări în domeniul științelor chimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946 - 1998): Contribuții bibliografice* (1998) ș. a. vin să confirme aprecierile date de noi mai sus. Iar alte trei volume: *Kniga, bibliotecnoe delo, bibliografia Moldavii* (1984); *Biblioteconomia și bibliografia: Profesori și disci-*

poli (2000) și *Oameni ai Bibliotecii Naționale* (2000), luate împreună, ar putea fi o enciclopedie a oamenilor de cultură basarabeni.

Dintre realizările de ultimă oră ale prof. Ion Madan menționăm: redactor responsabil și prefator la *Scrieri istorice* (vol. 1, 2) de Petru Ganenco (2001), la dicționarul biobibliografic *Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților* (ed. a 2-a, 2004); membru al colegiului de redacție și autor la *Calendarul Național* (2000-2005). Definitivează dicționarul biobibliografic intitulat *Oameni ai cărții din R. Moldova* (titlu provizoriu, volumul se preconizează să apară în 2005).

Ca profesor, om de știință și de cultură I. Madan este autorul a multor manuale, programe și alte materiale didactice, participant activ (cu referate și comunicări științifice) la zeci de simpozioane și conferințe naționale și internaționale: *Cartea în lumea schimbătoare* (Moscova – Tașkent 1972), la conferințele II – VI

unionale (1974 - 1988), la Congresul al V-lea al filologilor români (Iași – Chișinău – Cernăuți, iunie 1994), la congresele al II-lea (martie 1961) și al III-lea (octombrie 1995) al bibliotecarilor din Moldova. A organizat, în cadrul Universității de Stat din Moldova, cinci conferințe științifice bibliologice (1978, 1981, 1990, 1992, 1998) și două conferințe *Lecturi varlaamiene* (1978, 1983) etc. A redactat, prefătat și recenzat zeci și zeci de lucrări biblioteconomice, bibliografice și bibliologice pregătite de Camera Națională a Cărții, de Biblioteca Națională, de Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe din Moldova și de alte mari biblioteci. Eminent al culturii RSSM (1967). Medalii *Pentru muncă excelentă* (1970) și *Veteran al muncii* (1985). Titlul onorific de *Om emerit* (1996).

Este detinător al Marelui Premiu pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei, compartimentul *Bibliografie* (1996, 1999).

Opere:

* *Dimitrie Cantemir*: (1673 - 1723): Ukazatel' literatury. – Chișinău, KGU, 1973. 102 p.

* *Cartea Moldovei Sovietice*: [Monografie]. – Chișinău: Cartea Moldovenească, 1975. – 127 p.

* *Cercetări în domeniul științelor umanistice la Universitatea de Stat din Moldova*: (1974 - 1995): Contribuții bibliografice. – Chișinău: USM, 1996. – 463 p.

* *Biblioteconomia și bibliografia Moldovei*: profesori și discipoli. – Chișinău: USM, 2000. – 115 p.

Referințe:

* **Cheradi N.** *Protagonistul bibliologiei naționale: Ion Madan la 65 de ani* / alc. Cheradi N.; Bibliologi basarabeni. – Chișinău: ASEM, 2000. – 75 p.

* **Muntean M., Sâmboteanu C.** *Lucrări de bibliografie istorică* // Cultura. – 1975. - 15 martie. - P. 12

* **Rău A.** *Ion Madan Vodă, Bibliograful* // Magazin bibliologic. - 1995. - Nr. 3 - 4. - P. 48 - 49

* **Păsat D.** *Un bibliofil consacrat* // Literatura și arta. -1996. - 20 ian. - P.6

* **Batâr D.** *O impunătoare carte de vizită* // Intellectus. – 2000. – Nr. 1. – P. 86 – 87

* **Sânduță E.** *Ion Madan (1935)* // Calendarul bibliotecarului. – 2000. – Chișinău. - 1999. – P. 151. -158.

* **Matvei V.** *Ion Madan* // Calendar Național 2005. – Chișinău, 2004. – P. 152-153.

Ion ȘPAC

Un aproape absolut necesar

Autorul rubricii *Bibliologi de seamă*, devenită una din "piesele de rezistență" ale revistei noastre, cadrează perfect cu prestația personalităților prezentate sub acest generic. De aceea am și decis să-i consacram acest *A propos* dlui **Ion Șpac**, apreciat bibliolog și bibliograf, unul dintre cei mai eficienți autori de cărți, studii și articole în domeniu, care - o spunem cu recunoștința cuvenită - este și, practic de la întemeierea revistei *BiblioPolis*, un colaborator al nostru deosebit de fecund și valoros. Cum veți vedea, acest *A propos* nu e chiar întimplător...

Numele **Ion Șpac** îmi este bine cunoscut - și cred că nu numai mie, dar tuturor celor care se interesau de literatură ceva mai mult decât prevedea programa - încă din anii de școală. La facultate, acest nume a devenit, așa spune, o permanentă la cursurile de literatură. Două lucrări, două volume solide (cel puțin!), în care dl Ion Șpac apare ca alcătuitor, coautor, bibliograf de serviciu nu puteau lipsi din câmpul de atenție al oricărui tânăr studios: *Scriitorii Moldovei Sovietice* (1969) și *Profiluri literare* (1972).

Am citit și recitat de mai multe ori aceste cărți, dar pe atunci, ca și mulți alți colegi de generație, nu-mi prea puneam problema paternității unor articole sau studii din vreo culegere sau din vreun îndreptar, cu atât mai puțin - să mă clarific asupra contribuției bibliografilor la alcătuirea unei lucrări de referință. Desigur, nici prin gând să-mi treacă una ca asta; că peste ani îl voi cunoaște pe dl Ion Șpac și voi beneficia de consultațiile Domniei sale, oferite cu maximă competență și cu o amabilitate ieșită din comun. S-a întâmplat aceasta în anii '80-'90, la Biblioteca științifică a Academiei de Științe a Moldovei, unde Ion Șpac detinea și importante funcții. Deși acolo era un colectiv de foarte buni specialiști, știam că foarte multă lume - de la academicienii până la doctoranzi - recurgeau anume la serviciile bibliografice oferite de Domnia sa. Găsea timp și amabilitate

pentru toți, dar esențial - găsea orice carte, revistă, ziar sau articol pe care le căutai, făcea cu o viteză și o exactitate incredibile precizările necesare. Uneori se lăsa antrenat în discuții, în dispute, accepta îndoielele solicitantului ca pînă la urmă să-ți arate pașnic, cuminte, mereu zîmbind, că el, specialistul a avut dreptate, că nu are rost să pui la îndoială intuiția și/sau cunoștințele bibliografului, bibliologului ce-și respectă profesiunea. Atunci, la Biblioteca AȘM, am înțeles cel mai bine importanța, splendoarea și misterul greu de descifrat pentru alții a muncii de bibliotecar în sensul larg și clasic al acestui cuvint: bibliotecar, adică om al cărții, lecturilor, meșter în rînduirea adevăratelor rosturi ale cărții și bibliotecii.

Unul dintre cei mai valoroși bibliologi/bibliografi de la noi, dl Ion Șpac, și-a axat destinul pe activitatea citorva biblioteci de primă mărime din R. Moldova. A fost mai întâi Biblioteca Republicană, actuala Bibliotecă Națională, unde a activat în diferite servicii. Apoi, cum am menționat deja - Biblioteca Științifică a AȘM. În ultimul timp este prezent și în activitatea Bibliotecii Municipale "B. P. Hasdeu". Nu știu cit de comod se simte Domnia sa aici - după ce a fost "răsfățat" cu funcții înalte și contribuții substanțiale la biblioteci parcă mai solide. Cert e că anume aici, "la Hasdeu", a putut edita, în ultimii ani, câteva lucrări importante, în primul rînd, valorosul studiu bibliografic "*Viața Basarabiei 1932-1944: Cercetări bibliografice și informative*" (Ed. Pontos, 2002). În peste 320 de pagini, aproape 2.600 de notițe bibliografice, autorul prezintă un tablou complex și pitoresc al unei remarcabile publicații basarabene, fără de care istoria, cultura, însăși existența Basa-

rabei interbelice ar fi incompletă și neînțeleasă.

Astfel, și datorită colaborării cu BM, dl Ion Șpac și-a completat substanțial bibliografia personală, care, la acest început de 2005, număra circa 250 de cărți, bibliografii, studii, articole.

A scris despre poeți și prozatori, oameni de știință și cultură din Basarabia secolului trecut - lista "protagoniștilor" ar fi prea mare ca s-o reproducem aici, de aceea vom constata pur și simplu: sint foarte mulți cei ce au constituit obiectul cercetărilor/prezentărilor făcute de Ion Șpac. Este un specialist neîntrecut în istoria și bibliografierea presei literare, culturale, științifice, religioase din Basarabia interbelică, scoțind din anonim un segment original cum a fost presa liceelor teoretice și de specialitate. A găsit cuvinte calde despre colegii de breaslă: fie călătoriți deja, ca Alexandru Kidell, sau abia ajunși la vîrsta primelor bilanțuri, ca Alexe Rău. A recenzat numeroase cărți din varii domenii... Numele lui Ion Șpac este frecvent în reviste de specialitate ca *Magazin bibliologic* sau *BiblioPolis*, dar poate fi întîlnit și în ziare, reviste,

almanahuri, culegeri editate la Chișinău, București, Iași, Moscova, Kiev...

S-ar mai putea spune multe lucruri și toate frumoase despre activitatea cu adevărat prodigioasă a dlui Ion Șpac. Un amănunt ținem să-l menționăm acum: la cîteva zile după apariția acestui număr al revistei noastre dl Ion Șpac va sărbători trei sferturi de veac! Precizăm că s-a născut pe 11 martie 1930, într-o familie de țărani moldoveni, la Cămenca, pe malul stîng al Nistrului, de unde au venit la Chișinău și alte personalități de vază ale științei și culturii noastre. Sperăm să-i facem o surpriză aniversară dlui Ion Șpac cu această schiță de portret, pe care nu o putem încheia fără a-i spune, din suflet: **Mulți ani cu sănătate, dragă domnule Ion Șpac! Să Vă dea Domnul sănătate și tărie, încît să Vă vedeți realizate toate proiectele de cercetare și creație, căci știm bine: sunt unul mai minunat decît altul, de o utilitate deosebită pentru societatea noastră coplesită de imensele valuri ale epocii informaționale!**

V. PRISĂCARU

MOMENT POETIC

Lectură de primăvară

Ion Stoica

Te scot din raft, mă-ntorc în mine,
Sunt deopotrivă mal și rău,
Te răsfoiesc și-aud în file
Cum urcă sevele în grâu,
Tu ești nevoia mea de suflet
Trecând prin vămile de vânt
Și așteptare care cântă
În frunze aspre de cuvânt,
Și ghem de drumuri fără capăt,
Singurătăți cătându-și rost,
O amintire netrăită,
Un viitor care-a mai fost,
Ești, carte, stîncă și himeră
Și rău de foc cu foșnet blînd,
Purtând în ape de părere
Eternitățile de gând;
Te-așez în raft, privirea trece
Prin cerul primăverii-not,
Și tot văzduhul e privire
Și e cuvânt văzduhul tot.

LA ANIVERSARĂ

Zinaida Pahomi - Omul cărților

Zina-ida – adică o *Zână*, iar *Ida* – nu este altceva decât una din ideile lui martie, luna în care rotunjește frumoasa vârstă de 50 de ani, vârsta maturității intelectuale, profesionale, vârsta împlinirii personale.

Muncește la Biblioteca Municipală de aproape treizeci de ani. A venit la BM după terminarea Facultății de Biblioteconomie, în 1977. A început într-o bibliotecă de cartier unde a asimilat toate fatetele profesiei sub îndrumarea unor profesioniști de excepție ca Ana Daniilkin. A evoluat în carieră transferându-se bibliotecar principal la Serviciul "Achiziții". De 15 ani (tot în martie se împlinesc) este Manager al Departamentului "Achiziții".

Asa s-a întâmplat că Zina mi-a fost subaltern de când am cunoscut-o. Dar relația pe care am dezvoltat-o era una de prietenie mai întâi de toate, una de susținere reciprocă. Poate pentru că ambele în acea perioadă treceam prin dificultăți de ordin personal, familial și ne regăseam în muncă. Consider acea perioadă foarte eficientă la achiziții. Îmi plăcea Zina și o apreciam pentru dragostea dar și priceperea ei la cifre. Toată evidența Sistemului centralizat de biblioteci din Chișinău era responsabilitatea dar și realizarea Zinaidei Pahomi. Nu întâmplător fiica ei mai mare, Ina, a ales cifrele – Facultatea Bănci și Burse de Valori.

O apreciez în continuare pentru tenacitate, punctualitate, sinceritate, seriozitate, responsabilitate, calități foarte rar întâlnite împreună la una și aceeași persoană. Zina le are pe toa-

te îmbunătățite cu timiditatea de a ieși din tiparele stabilite de ea sau educate de părinții ei, de a se expune, de a-și lăuda succesele, realizările. Aspecte care ne fac, totuși, deosebite, deși suntem din aceeași lună, în același semn zodiacal.

Colegă cu mulți buni bibliotecari – Ludmila Corghenci, Elena Harconită. O promovție de profesioniști.

Apreciez foarte mult munca ei, de importantă primordială pentru buna funcționare a BM. O apreciază și colegii ei, bibliotecarii. Pentru ei și chișinăuienii muncește Zinaida Pahomi. Și Zina nu i-a dezamăgit. Pentru că cunoaște cu desăvârșire profesia, îi place ce face, s-a identificat cu ceea ce face, o face cu dăruire.

Pentru noi Zina se identifică, în primul rând, cu cartea. Pe parcursul anilor a selectat atâtea titluri, a prelucrat atâtea sute de mii de volume, a abonat zeci de mii de titluri periodice... Ține pulsul colecției noastre – știe întotdeauna ce intră, cât intră, de ce calitate; știe întotdeauna ce iese, de ce iese, cât iese – are grijă s-o ferească de căderi bruște, de infectare cu titluri întâmplătoare, de joasă calitate, o apără de insuficiență financiară, o actualizează conform nevoilor comunității chișinăuiene.

Se spune că nu sunt oameni care nu pot fi înlocuiți. Pentru mine Zina Pahomi este omul, managerul, de neînlocuit, într-adevăr, omul care sfințește locul. Nu numai îl sfințește, îi dă trăirii și semnificații. Oricine ar studia istoria BM va găsi oriunde prezența muncii ei, rezultatul muncii ei,

rolul și semnificația pe care a avut-o în procesul de constituire a colecției BM, în genere în domeniul biblioteconomic. Succesul BM se clădește din munca de zi cu zi a bibliotecarilor așa ca Zina Pahomi, ei adaugă valoare și imagine bibliotecii și profesiei.

De multe ori mă gândesc că așa fi realizat prea puțin ca bibliotecar, ca manager dacă nu așa fi avut alături colegi ca Zina Pahomi.

Zina dă valoare la tot ce face, dar mai ales aceasta o simt cei din familie. A crescut și educat două fiice, Ina și Valentina (cea din urmă tot în zodia mamicăi), care au făcut câte două facultăți la ASEM, care au învățat și lucrează cu aceeași pasiune, responsabilitate, dăruire, seriozi-

tate ca și mama. Astăzi Ina lucrează șef de serviciu Marketing la Mobias-bank, iar mezina, Valentina, munceste la o firmă franceză din România.

La această aniversare, îi doresc personal și în numele colegilor, să rămână aceeași colegă sinceră, muncitoare, pe care o iubim, căreia îi mulțumim pentru ceea ce face și cum face.

Îți dorim, dragă Zinaida Pahomi, destulă sănătate ca să fii frumoasă, iubită, destulă răbdare ca să înfrunți cealaltă jumătate a vieții, destule întâmplări frumoase la serviciu și în familie, destulă bucurie, de la fete și soț, ca să fii fericită.

Conf. univ. dr.
Lidia KULIKOVSKI

La Bălți, fără complexe provinciale...

Cursul sinuos al istoriei basarabene, după anexarea provinciei la Imperiul Rus, a comis o mare nedreptate: Chișinăul s-a constituit ca un centru cultural unic, aruncând astfel, peste celelalte orașe, de la nord și de la sud, pulberea provincialismului. În anii '20-'30 ai secolului trecut s-a încercat o corectare a situației, dar, cum se știe, începutul de schimbare nu a durat prea mult. Alte încercări s-au făcut în perioada de regim comunist, însă fără prea mare succes, și astfel, în conștiința majorității, la noi există un singur, mare și important centru spiritual - Chișinăul, în rest ar fi provincie, unde, dacă nu e spirit cîmpenesc, chiar mioritic, apoi la sigur e o cumplită deznaționalizare, rusificare...

Pe acest fundal, a fost adeseori subapreciat rolul unui oraș ca Bălții,

supranumit, nu numai de poeți, *capitata Nordului...* Dar cine însă a copilărit pe lângă Bălți, sau a făcut studii acolo, sau a fost repartizat după studii pe la Singerei, Fălești, Rîșcani, Drochia sau Florești știe bine ce mult a însemnat pentru satisfacerea necesităților intelectuale ale "nordistilor" acest oraș cu denumire de origine slavă (după unii) sau geto-dacă (după alții): doar în slavonă *bălții* i se zicea - *blato*, pe cînd în albaneză acest cuvînt se scrie *balte*, pronunțîndu-se exact ca în română, *baltă* și basta!

Puțini știu că la Bălți, pe lângă Gara de Nord, funcționa o școală medie de cultură generală numită și *Școala feroviară*, care, prin prestația profesorilor și a elevilor a făcut, cît a durat "puterea sovietică", cea mai serioasă concurență faimoasei Școli nr. 1 din Chișinău. A mai activat la Bălți în acei ani deosebit de grei pentru ideea națională Institutul Pedagogic *Alecu Russo* (în prezent - Universitate), cu profesori ciudați,

care nu se laudau că au diplome de la *Sorbona* sau de la *Humboldt-Universitat*, dar le cereau studenților să vorbească exact ca la Paris, respectiv, ca la Berlin! Apoi, toamnă după toamnă, își deschidea aici stagiunile Teatrul dramatic (acum National) *Vasile Alecsandri*, care nu a fost părăsit niciodată de o celebritate ca Mihai Volontir...

Era în centrul *capitalei Nordului* și o librărie, numită, în spiritul ideilor bolșevico-internaționaliste, *Prometeu*... Cine nu avea cum să ajungă la București, sau măcar la Cernăuți, Chișinău, Odesa, își putea procura de la *Prometeu* (pînă la invadarea, în august 1968, a Cehoslovaciei, de către URSS și alte țări "prietenese și frățești", dar fără România!) - cam orice carte românească îi solicita imaginația.

Și fiindcă veni vorba de cărți, cum să eviți acest subiect de-a dreptul palpitant pentru oricine a făcut studii la Bălți: Biblioteca de la Institutul-Universitatea *Alecu Russo*? Mai sint oameni care țin minte cum se mergea pentru împrumut sau la sala de lectură în clădirea fostului Liceu *Domnița Ileana*, unde se află acum rectoratul universității bălțene. Totuși, pentru cei mai mulți contemporani avizați ideea de bibliotecă universitară se asociază cu noul bloc, dat în folosință tocmai cînd se declanșase "perestroika" lui Gorby, prin 1986. Și mai este asimilată imaginea, reputația acestei biblioteci cu numele directoarei, Faina Tlehuți, care a gestionat cu înțelepciune aproape că biblică treburile bibliotecii vreo patru decenii.

Nu e simplu să gestionezi multiple probleme ale unei asemenea instituții, avînd în spate exemplul unui conducător impecabil din mai multe puncte de vedere, cum a fost F. Tlehuți. Unde mai pui că între timp fondurile bibliotecii universitare au trecut peste un milion de cărți, publicații și alte documente, iar necesitățile și/sau pretențiile tinerilor studioși au sporit năbădăios și pe diagonală, și pe verticală, și spre Est, dar mai ales spre Vest.

Ei bine, frînele conducerii, de

fapt - ale bunei gospodăririi a acestui spațiu spiritual bălțean, dar de certă importanță națională, se află 12 ani deja, *de facto*, în mîinile gingașe, dar foarte dibace, ale unei tinere doamne. Se numește Elena Harconița, născută Rotaru, într-o casă de muncitori bălțeni. Devenind licențiată a Facultății de biblioteconomie și bibliografie a USM, în 1976, s-a întors în orașul de baștină, chiar dacă existau centre mai tentante, pe atunci - începînd cu Chișinăul și terminînd cu Moscova sau Petersburg. A fost la *Alecu Russo* simplă bibliotecară, apoi metodistă, sefă de serviciu, în fine - director adjunct (din 1993), iar din 2001 e directoare.

Munca la bibliotecă i-a prilejuit Elenei Harconița participarea la diverse congrese, colocvii, simpozioane, seminare, vizite pentru schimb de experiență - atît la nivel național, cît și internațional. Multe manifestări la care a luat parte, cu precădere din ultimul deceniu, sînt de-a dreptul memorabile. Și totuși... Cu vreo 20 de ani în urmă, ca participantă la un seminar de specialitate, a vizitat biblioteca unei vechi și faimoase universități: de la Tartu, Estonia. Această bibliotecă i s-a părut model de îmbinare fericită a unei serii de poli aparent incompatibili: un glorios trecut cultural-științific cu modernitatea muncii cotidiene; devotament pentru ideea națională și o largă deschidere spre universalitate; funcționalitatea fondurilor, sălilor de lectură/studiu/cercetare și comoditatea lor relaxantă, aproape că familiară; ambianța doctă și parfumul juvenil al relației bibliotecar-profesor-student etc., etc., etc. A încercat să preia cît mai mult posibil din spiritul *biblio*... (-*logic*, -*grafic*, -*teconomic* (s.a.m.d.) de la Tartu, ca să implementeze la Biblioteca universitară de la Bălți. Și, conform opiniei colegilor de breaslă - unii atît de exigenți, alții atît de invidioși, dar și destui binevoitori - dna Elena Harconița, deja o foarte bună specialistă în domeniul biblioteconomiei, informării, documentării și apreciat manager în domeniu -, a izbutit să facă mult pentru a tine Biblioteca

de la *Alecu Russo* pe o linie de plutare ce atrage atenția, provoacă respect, admirație sau spirit de emulație, și, nu în ultimul rând - satisfacția și recunoștința utilizatorilor, câteva mii de studenți, doctoranzi, masteranzi, liceeni.

Ar fi de amintit, în acest sens, reluarea elaborării și tipării unei solide colecții de biobibliografii, fondarea și editarea unui ziar și a unui buletin al bibliotecarilor - în ambele domenii, dna E. Harconița comparind ca autoare, redactor, alcătuitor, prefatator, membru în colegiul de redacție etc. Implementarea softului de automatizare integrat *TinLib*, stabilirea unor relații de colaborare cu bibliotecile din România, Rusia, Ucraina, Polonia, SUA, Germania (o filială a Institutului *Goethe* din București și-a deschis ușile chiar la Bălți). Desigur, și inițierea, în premieră la noi, a unui curs de cultură informațională, atât de necesar tinerilor studioși, și încă atâtea altele.

Cine o cunoaște pe dna Elena Harconița spune că are un suflet bo-

gat, o fire delicată și un caracter vertical, din care motiv e și o șefă corectă, și o colegă generoasă în admirabilă-i competență profesională. Se pare însă că esențial în viața și activitatea directoarei de la Biblioteca universitară bălțeană e că dumneaei a putut depăși, învinge, un devastator complex - cel al provincialismului, de care, de ce nu am recunoaște-o, sînt contaminati chiar și unii mîndri locuitori ai capitalelor.

I-am dori dnei E. Harconița să meargă în continuare la fel de bine și drept, fără complexe - și la serviciu, și în cercetare, și în relațiile cotidiene. Urarea noastră de la Chișinău se îndreaptă spre *capitala Nordului* cu un prilej anume: jubileul pe care-l va marca Elena Harconița, la mijloc de Mărțișor, la sigur, în mijlocul celor care o pretuiesc și o au de dragă.

Mulți ani cu sănătate neatinsă de stresuri, bucurii și împliniri cît mai frumoase, mult stimată Doamnă!

Vlad POHILĂ

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

Inchinare la Luceafăr

Eminescu, Mihai. Manuscrisele Mihai Eminescu. Vol. 1: Manuscris românesc 2254 / Mihai Eminescu; ed. coord. Eugen Simion. - București: Ed. Enciclopedică, 2004. - 940 p., 2 foi portr.

Acad. Eugen Simion în "Cuvînt înainte" la *Manuscrite* ne informează:

"Este primul volum al *Caietelor* lui Eminescu publicate (facsimilate), după ce timp de un secol au fost citite, descifrate, reproduse în ediții succesive de câteva generații de eminescologi". Reproducem caietele așa cum se află, în dezordinea lor. Nu încercăm să stabilim o ordine cronologică, nici să îndreptăm ceva ce ar putea fi socotit

de prisos sau "neliterar" în manuscrisele eminesciene. Ce ar putea spune toate acestea lumii noastre postmoderne? Cît de exemplară poate fi, în epoca internetului, lecția eminesciană?... *Caietele* ne pot spune atît cît suntem în stare să citim în aceste foi îngălbenite de timp, fragile ca niște frunze uscate. Dar, atenție!, pe ele se află imprimată caligrafia unui geniu poetic..."

Eminescu, Mihai. Manuscrisele Mihai Eminescu. Vol. 1: Manuscris românesc 2254 / Mihai Eminescu; ed. coord. Eugen Simion; programe și layout M. Alexandru, S. Iordache. - București: Univers Enciclopedic, 2004. - 1 DC - ROM

Prezentul CD-ROM reproduce întocmai manuscrisul românesc 2254

aflat în Biblioteca Academiei Române.

Popovici, Constantin. *Eminescu: viața și opera / Constantin Popovici*. – ed. a 5-a, revăzută și completată. – Ch: Ed. A.S.E.M., 2001. – 542 p., 12 f. il.

Autorul prezintă cititorului, la o distanță de 12 ani, ediția a cincea a monografiei, prăminită într-o haină nouă – grafia latină, ca să o recomande noii generații de cititori. Constantin Popovici mărturisește: "drumul parcurs timp de peste jumătate de

secol alături de Eminescu mi-a îmbogățit mintea, mi-a înălțat sufletul și m-a ferit de lucruri de ocară. Recitind-o, pagină cu pagină, mă cutremură dimensiunea figurii poetului și a materialului ce s-a acumulat întru însoțirea imaginii sale".

Nucă, Sergiu "Cinstind pe Eminescu". - Chișinău: Prut Internațional, 2005. - 76 pag.

Publicistul Sergiu Nucă a înmănunchiat în carte patru compartimente:

- N-oi uita vreodată, dulce Bucovina
- E glasul blindei Basarabii
- Vreme trece, vreme vine
- Efigii ale trecutului prezent.

Autorul contribuie la cimentarea statuii

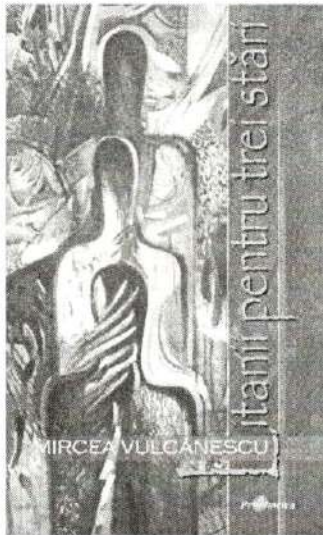
Eminescu, la cinstirea veșnică a memoriei Eroului spiritual al neamului românesc, aici pe pământul strămoșesc al Basarabiei răstignite.

Tatiana COCIERU,
șefă oficiu, CAIE

Generozitatea talentului și recunoștința urmașilor

Desigur, auzisem de opera bogată și variată a economistului, filozofului, literatului Mircea Vulcănescu (1904-1952), ca și de viața lui asemenea unei comete: strălucitoare, apoi dispărută brusc, misterios, tragic.

În luna martie 2004, datorită unei conferințe comemorative, organizată la Biblioteca "Onisifor Ghibu", datorită strădaniilor lui Vasile Șoimaru, conf. univ. la ASEM, și la care au participat personalități ale vieții noastre culturale (criticul de artă A. Vartic, scriitoarei N. Dabija, D. Vicol, V. Vasilache, Vi. Pohlă, actrița Nine-la Caranfil, precum și fiica omagiatului - dna Mariuca Vulcănescu de la București) am aflat multe lucruri tulburătoare despre creația și crezul patriotic al celui care a fost Mircea Vulcănescu, și despre sfârșitul său nemeritat de tragic, în una din cele mai oribile puscării comuniste, când Moscova lui Stalin dusesese și în România o bucată din Siberia gulagurilor. Atunci se vorbise și despre

eventualitatea editării la Chișinău a unei cărți de poezii vulcănesciene.

Și iată că am citit această frumoasă carte cu poezii originale, teatru pentru copii și traduceri: *Litanii pentru trei stări*. Ilustrat cu mult gust cu creații de pictorul Teodor Buzu, pămînteanul nostru stabilit cu traiul în Cehia, volumul a fost tipărit la Editura *Prometeu*, prin eforturile mai mult entuziaști: Vasile Șoimaru, autorul proiectului, coordonator și imagini; Raisa Sochircă, editor; Vitaliu Pogolșa - design; Vlad Pohlă - prefață și postfață; Mariuca Vulcănescu - studiu introductiv. Tipărirea cărții a fost posibilă prin concursul a șapte sponsori, originari din comuna Cornova, satul natal al lui V. Șoimaru, localitate pe care M. Vulcănescu a vizitat-o în anul 1931, ca membru al grupului de studenți ce au efectuat aici o expediție monografică, sub conducerea strălucitului savant sociolog Dimitrie Gusti.

Verseurile lui Mircea Vulcănescu sînt niște tulburătoare confesiuni lirice, dedicate iubirii de femeie, de patrie, de natură: *Cintec, Vrăji, Noapte albă, Acrostihuri, Stanțe, Sonet, Rochii, Ecou* ș.a. Autorul lor a cultivat un stil antrenant, încît strofele se învață ușor pe de rost, unele amintind de ritmul creației populare, altele - de maniera clasică sau cea specifică anilor '20-'30 ai sec. XX, printre ele "strecurîndu-se" și creații de factură modernistă. *Scrisoarea lui Ștefan cel Mare*, compusă în toiul celui de al doilea război mondial, este un imn vitejiei poporului român ce-și apără granițele strămoșesti, iar totodată - și demnitatea, dreptul la o existență demnă de gloria strămoșilor. Sceneta *Vicleim* constituie un minunat material dramatic pentru copii, o lucrare ce ar putea fi montată cu succes de trupele școlare (și nu numai!) la feericile sărbători de iarnă. Sînt remarcabile traduceri și adaptările făcute de M. Vulcănescu din poezia lui Villon, Goethe, V. Hugo, Baudelaire, Rainer

Maria Rilke etc. O cheie pentru o percepere adecvată a liricii vulcănesciene ne-o oferă dna Mariuca Vulcănescu, într-un studiu introductiv comprimat, dar scris cu inteligență și spirit analitic. Desigur, cititorul va înțelege mai bine opera literară a lui Vulcănescu după ce va lua cunoștință și de biografia lui, prezentată în această carte, în cunoștință de cauză și cu multă pasiune, de către Vlad Pohlă.

Volumul *Litanii pentru trei stări* se prezintă ca o frumoasă formă de restituire a unor scrieri aproape că date uitării, pe nedrept, iar concomitent este și un gest de profundă recunoștință al urmașilor față de dragostea de frumos, de patrie și de națiune al unui strălucit reprezentant al generației de aur a intelectualității române din perioada cînd toți sau majoritatea românilor trăiau într-o țară cu mari perspective, demolate mișelește de cîrdășia a două puteri criminale, Rusia bolșevică și Germania nazistă.

Zina CERCHEZ

* **Mircea Vulcănescu.** *Litanii pentru trei strări:* Poezie, teatru, traduceri, adaptări. - Chișinău: Ed. Prometheus, 2004. - 176 p., il.

Prezența omului spiritual la Iurie Colesnic

Opiniile scriitorului, cercetătorului, documentaristului Iurie Colesnic au fost formulate într-un soi de răspunsuri/computeri, pe care, nepriecîndu-mă să le găsesc un nume, le văd așezate undeva într-o zonă limitrofă dintre eseul literar și cauzeria publicistică, cîteva din ele mai aproape de cel dintîi, altele de cea din urmă.

Datorită libertății venite pe la 1990, autorul și-a lăsat periodic gîndurile, viziunile și constatările să vagabondeze prin arhive în jurul unei teme - *Basarabia necunoscută*. De fapt, este o temă pe care și-a impus-o însuși autorul, dar care, nu o dată, s-a metamorfozat pe parcurs, cu de la sine putere, într-un pretext, care - de ce să n-o spunem cinstit - i-a

slujit drept alibi și pașaport pentru a trece "hotarul" arhivelor secrete ale SIS-ului.

Astfel, incert și contestabil - între tematica "internă" și cea "externă" - s-a format cuprinsul celor cinci volume ale *Basarabiei necunoscute*.

Așa se face că Iurie Colesnic și-a propus singur o Tribună Liberă (în stilul lui Iacob Popper), ca să-și explice sieși și să le lămurească altora (pentru a cita oară!) care au fost adevărații noștri oameni politici, pentru ce au pledat și care-s consecințele îndemnurilor acestora.

Cititorul nostru, cel destul de atent, va stabili dacă respectivele incursiuni ale autorului au fost sau nu întemeiate.

În această cărțuie a confesiunilor*,

lurie Colesnic include unele constatări, care, în opinia d-lui, circumscriu nu numai profilul specific, dar și filcul peren al multor perioade din istoria noastră.

Cel puțin mie, mi s-a creat impresia că nu-s niște constatări ce ar putea corespunde unor canoane ale comentariilor politice, pentru care invitatul nostru a avut și are întotdeauna o pronunțată alergie (dictată de proastele comentarii politice).

Iată de ce, Iurie Colesnic nu regretă astăzi că, atunci când a considerat oportun a se ocupa cu o perioadă a *Basarabiei necunoscute*, ori să cerceteze documente cu referință la *Generația Unirii*, a făcut-o în contextul unui excurs despre "*conformism și non-conformism*", care depășește atît meridianul Basarabiei, cit și pe cel al Istoriei Basarabiei în genere.

Pe de altă parte, interesul care i l-a stîrnit "*neo-decepționismul*" anumitor grupări politice și chiar guvernări, i s-a părut legitim abia atunci cînd a determinat că acest fenomen

(în opinia noastră) poate fi încadrat în perspectiva globală a istoriei neamului.

Autorul își exprimă speranța că, printre "*părerile și constatările*" incluse în acest compendiu al *dorului de a spune ceva*, se vor mai găsi și altele, care se vor salva de la caducitate prin tipologia paradigmatelor din care descind.

Sînt convins că Iurie Colesnic, cînd își redacta ultimele rînduri ale confesiunilor sale, metamorfoza rapidă a peisajului politic din R. Moldova l-a ispitit să adauge sub cele formulate anterior un nou etaj de adnotări, care, presimt, îl va orienta curînd să le suplineze cu alt strat de aduceri la zi...

Vitalie RĂILEANU

* Colesnic Iurie. *Mi-i dor să vă spun: [interviuri, publicistică]*. – Ch.: Museum, 2004. – 32 p.: Ed. a 2-a, completată: Ch.: Museum, 2004. – 104 p.

Zbuciumul unei îndrăgostite (și) de poezie

O cărțuie modestă la arătare, ca și majoritatea debuturilor editoriale. Un titlu nepretențios, dar sincer, ce se dorește maxim grăitor: *Zbuciumul inimii mele* (Chișinău, Ed. Cartdidact, 2004, 68 p.). O autoare, practic, necunoscută, dar care, cine stie? - poate va fi și cunoscută, și apreciată...

Veronica Ciobanu-Gruzinschi, semnatara plachetei de versuri la care ne referim, este originară din Bravicea Călărașilor basarabeni. Tocmai acest reper geografico-sentimental, se prea poate, i-a hărăzit un chip frumos și o

predispoziție pentru frumos, o simțire aparte a trecerii timpului, o mai puțin obișnuită fascinație pentru ierbi și flori, poiene și izvoare, păsări și câprioare... Licențiată a Facultății de filologie a Universității "Alecru Russo" din Bălți, în 1986 este repartizată în stînga Nistrului, unde lucrează ca profesoară de română la o școală din Rîbnita. În 1993 editează un manual de română pentru elevii din cl. V-a a școlilor ruse din Transnistria, iar din 1995 e profesoară de gradul superior. De cîtiva ani deja, vicisitudinile vieții o poartă la

munci peste hotare. Cine știe cit o va mai lăsa printre străini dorul de Moldova, de fiica Dorina, de fiul Ion, de alți oameni apropiați... Cert e că acest dor adesea se materializează și în poezii, chiar dacă scrie versuri încă din anii de școală.

Se consideră că a scrie poezii e o caracteristică a anilor de adolescență, atunci când tinăra, respectiv tinăra îl vede cu alți ochi pe colegul / colega de bancă, iar în consecință, are impresia că liliacul înflorește și miroase mai altfel, și păsările cîntă mai melodios, și câprioarele, la buza pădurii, se zbenguie mai grațios... Dar dacă anii trec, adolescența de ieri e o doamnă în toată firea, iar dorința de a scrie versuri nu o părăsește, ci, dimpotrivă, îi dă ghes tot mai mult? Putem vorbi deja de un legământ cu poezia, cu meșteșugul de a potrivi, inspirat, cuvintele în stihuri?

Nu ne vom grăbi să tragem vreo concluzie. Nimeni nu va pune la îndoială adevărul că tentația de a scrie se află în cea mai strînsă legătură cu dragostea pentru limba maternă, cu dorința de a citi, de a afla, de a cunoaște. Și de a compune... de a reface... de a nimici cite ceva... de a alege... Căci, în ultimă instanță, o poezie bună se alege din vrafuri de scrieri poetice...

Nu știm exact câte vrafuri de foi caligrafiate cu versuri are dna Veronica Ciobanu-Gruzinschi, dar dacă a ajuns la ceasul când tipărește o plachetă, dînsa își poate înscrie, fără ezitare, o bilă albă în lista cu împliniri ale vieții. Am citit cu interes caietele cu versuri plătuite de dna V. Ciobanu-Gruzinschi. Este absolut firesc ca într-o carte cum e *Zbuciumul inimii mele*, să fie mai multe strofe dedicate dragostei. Am observat, la lectura acestor poezii, că senzația strofei excesiv de sentimentală, a "cupletului de album" m-a părăsit, în multe cazuri. Poate și de aceea că registrul trăirilor autoarei este destul de larg, conținînd, pe lângă "dulci cochetării", și emoționante versuri consacrate părinților, mamei, în

special, poate însăși stării de a fi mamă, căci în unele rînduri nu e greu să o regăsim pe autoare în această ipostază. Eventualul cititor își va opri atenția și la unele poezii meditative, ca și la un ciclu de versuri gen pastel, în fine, se va amuza cu niște versuri umoristice, uneori așezate în tiparul fabelei.

Sperăm că *Zbuciumul inimii mele* să fie un debut norocos, care să-i îndrepte autoarei pașii pe noi cărări ale trăirilor lirice. Și norocul, se pare, îi surîde deja dnei V. Ciobanu-Gruzinschi: în "neagra străinătate", unde mai muncește, după ce i-au parvenit cîteva exemplare ale plachetei, mai mulți conaționali pribegi pe acolo, au prins a xerocopia pagini cu poezii ce le plac mai mult, versuri în care au găsit afinități cu trăirile lor personale... O apreciere mai bună nici că se poate, la cîteva mii de kilometri de baștină! Cu adevărat, "românul e născut poet", vorba lui V. Alecsandri, dar poate că trăiește și pentru a citi poezii?!

V. PRISĂCARU

* **Veronica Ciobanu-Gruzinschi.** *Zbuciumul inimii mele: Poezii.* - Chișinău: Ed. Cartdidact, 2004. - 68 p., il.

Bucurați-vă de un nume, ce vi-i dat cu demnitate să-l purtați

Interesul pentru originea și funcționalitatea numelor de persoană a existat, se pare, dintotdeauna, însă în ultimul timp se face simțită o atracție sporită pentru onomastică (știința despre nume), poate în mod special pentru antroponimie - știința despre numele de persoană. Cartea *Nume de familie: Din perspectivă istorică*, scrisă de dna Maria Cosniceanu, una dintre cele mai bune specialiste în domeniu la noi, și apărută recent la Editura Pontos încearcă să răspundă acestei firești curiozități umane. Menționăm că dna Maria Cosniceanu, doctor în filologie, conferențiar universitar, este autoarea citorva cărți privind scrierea corectă a numelor de familie și prenumelor, originii lor, sensurilor ce îl au numele și frecvența lor de-a lungul istoriei.

Volumul este compus din schițe scrise lapidar, însă documentat, fiecare articol ocupându-se de un nume concret. Întîlnim în carte prezentări ale unor nume cunoscute, populare, cu origine transparentă (*Butnaru, Ciobanu, Gutu, Lupu, Manole, Pîslaru, Șoimaru, Vultur, Zamă* s.a.), dar autoarea nu trece cu vederea nici nume de familie cu etimologii nu prea ușor descifrabile: *Boțan, Bujenită, Comisescu, Duleanu, Gobjilă, Guranda, Molenta, Roponică, Săvulea, Țirigan* etc. Cititorul va afla din ce limbă sau din ce domeniu de activitate umană, din ce zonă geografică sau din care epocă a istoriei naționale se trage numele ce-l poartă el, poate vreo rudă, vreun prieten, coleg etc. De asemenea, se poate edifica asupra frecvenței, în plan istoric, a unui sau altui nume, inclusiv, în multe cazuri - cînd a fost fixat în premieră, în documentele istorice moldovenesti și general românești anumite nume. Cercetătoarea ne mai sugerează discret și totuși, destul de insistent, care formă a numelor este corectă și, prin urmare, cum trebuie să ne orto-

grafiem numele în documente, cum să le pronunțăm în uzul cotidian. Fără a neglija alte aspecte ale eforturilor făcute de dna Maria Cosniceanu în prezentul studiu, credem că recomandările de natură normativă au o importanță deosebită pentru noi, basarabeni, care am fost expuși aproape două secole unui proces nefast de rusificare, de schimonosire în scris și în uzul vorbit

a numelor de familie și de botez.

Schițele adunate de M. Cosniceanu în volumul *Nume de familie: Din perspectivă istorică* sînt scrise într-o manieră accesibilă, textul fiind "condimentat" cu amănunte curioase de ordin istoric, etimologic, factologic, astfel savanta oferindu-ne o lectură agreabilă și, neîndoios, extrem de folositoare.

Cele mai multe notițe din cartea recenzată au fost inserate anterior în revista *Țimpul*, excelenta publicație condusă de talentatul publicist Constantin Tănase, unde dna M. Cosniceanu ține de cîțiva ani o rubrică ce se bucură de atenția cititorilor. Faptul că și după apariția volumului la rubrica respectivă apar materiale noi, ne duce la gîndul că s-ar putea, într-un viitor apropiat, să mai apară încă vreo carte sau chiar cîteva similare celei tipărite la finele anului trecut la Editura Pontos.

Așteptăm cu interes noi apariții editoriale cu semnătura Mariei Cosniceanu, bucuroși că avem nume vechi și frumoase, pe care, inclusiv grație contribuțiilor cercetătoarei noastre, le vom păstra și perpetua frumoase și corecte, așa cum au procedat strămoșii noștri. Doar numele constituie un însemn important al dăinuirii destoinice a unui popor, iar pierderea sau mutilarea lor este un prim și fatal pas spre știrbirea, dacă nu și pierderea coloritului național.

CRONICAR

* **Maria Cosniceanu.** *Nume de familie: Din perspectivă istorică.* - Chișinău: Ed. Pontos, 2004. - 216 p.

ЧЕЛОВЕК БОЛЬШОЙ ДУШИ

12.VII.1952 - 28.I.2005

Кажется, что пять лет, это не столь большой срок для работы в библиотеке. А именно пять лет исполнилось бы в феврале этого года, как Наталья Sosnovskaya пришла в наш коллектив - Еврейскую библиотеку им. И. Мангера на должность заведующей отделом детской литературы. И все эти годы она неустанно воплощала в жизнь свои творческие планы, связанные с просветительской деятельностью библиотеки для детей. Наталья Sosnovskaya была автором сценариев почти всех праздников, проводимых для детей в библиотеке. И сейчас ее коллегами воплощен в жизнь проект "Книга и библиотека для духовной адаптации детей-инвалидов с ограниченными возможностями", задуманный Натальей Sosnovskaya, по которому она целый год на волонтерских началах

работала в Реабилитационном центре "Мотивация". По ее инициативе и вместе с детьми - посетителями Центра "Мотивация" придумана и написана сказка "Уроки феи", презентация которой пройдет в 2005 году. Наталья Sosnovskaya неоднократно удостоивалась звания "Лучший библиотекарь года" в муниципальной системе библиотек, а в 2003 году она вошла в десятку "Лучший библиотекарь Республики Молдова".

С теплотой ее будут вспоминать библиотекари еврейских библиотек Молдовы. Наталья Sosnovskaya, являясь координатором библиотечной программы "Развитие еврейских библиотек в Молдове" терпеливо обучала их "хитрой" библиотечной науке. Она помогала организовывать и открывать библиотеки в Бендерах, Бельцах, сама выезжала в эти города и оказывала практическую помощь. Наталья Sosnovskaya - прекрасный методист, на ее счет несколько методических пособий, она профессионально организовывала для библиотечек методические и практические семинары.

Жизнерадостная, приветливая и отзывчивая, она дарила тепло своей души близким ей людям, читателям - большим и маленьким, своим коллегам. Умелая хозяйка, любящая дочь, жена, мама двух детей, профессионал высокого класса. И сегодня, когда Натальи Sosnovskaya нет с нами, мы чувствуем, как нам ее не хватает, и разделяем огромное горе ее родных и близких.

Светлая, добрая память нашей дорогой Наталье!

Коллектив сотрудников Еврейской библиотеки имени И. Мангера.

STAȚI ȘI REFLECȚAȚI

Ce spun alții, mai deștepți ca noi...

Soarelui adesea îi fac umbră norii, iar judecătii - patimile. (**Plutarh**)

Lașii mor de mai multe ori înaintea morții lor, cei curajoși nu gustă moartea decât o singură dată. (**William Shakespeare**)

Avem nevoie de lacrimi, ca să nu ni se usuce ochii. (**Lucian Blaga**)

Judecata este un mare friu al sufletului. (**Esop**)

Englezul iubeste libertatea ca pe sotia lui legitimă; francezul iubeste libertatea ca pe o aleasă a inimii; germanul iubeste libertatea ca pe o bunică. (**Heinrich Heine**)

Care este cea mai mare sărăcie? Lăcomia. (**Seneca**)

Legile sînt pînze de păianjen prin care trec mustele mari și în care rămîn cele mici. (**H. de Balzac**)

Ce nu oprește legea, oprește bunăcuviința. (**Seneca**)

A vrea să fi liber înseamnă a vrea să fii tu însuți. (**Emil Cioran**)

A fi liber înseamnă, înainte de toate, a fi responsabil de tine însuși. Ești liber - adică ești responsabil de viața ta; o poți pierde, sau o poți crea, devii automat și ratat, sau om viu și întreg. (**Mircea Eliade**)

Starea de nelibertate îl obligă pe om la inventivitate, la găsirea unor soluții indirecte. (**Paul Goma**)

O cușcă mergea să caute o pasăre. (**Franz Kafka**)

Limba este însăși floarea sufletului etnic al românii. (**Mihai Eminescu**)

Limba este cartea de noblete a unui neam. (**Vasile Alecsandri**)

Nici noaptea pămîntului, noaptea cea mai mare, nu e noapte, ci doar o umbră într-un univers de lumină. (**Lucian Blaga**)

În timp de război, pe oameni îi răpune

sabia, în timp de pace - luxul. (**Balbus**)

Dintre toate religiile, cea mai frumoasă este mama. (**Grigore Vieru**)

Mînia se topește ca gheata dacă se amină. (**Ovidiu**)

Moartea este un somn fără vise. (**Napoleon**)

Natura nu a hotărît decît o singură intrare în viață, dar o sută de mii de ieșiri. (**Montaigne**)

E o penibilă povară să nu ai nimic de făcut. (**Nicolas Boileau**)

Nu există nici libertate, nici cultură fără muncă. (**Mihai Eminescu**)

Munca este prima mea desfătare. (**Mozart**)

Modestia este față de merit ceea ce este umbra față de figuri într-un tablou: îi dă forță și relief. (**La Bruyere**)

Mulțumirea este bună la sfîrșitul drumului; cine este mulțumit de la început, nu ajunge departe. (**F. Ruckert**)

Niciodată nu mi-ar veni în minte ideea de a șterge individualitatea raselor și ființelor. Nu se cuvine să sărăcim lumea. (**Romain Rolland**)

Lumina și căldura alcătuiesc idealul cel mai înalt al omenirii. (**Friedrich Schiller**)

Să nu ne îngrozim de rezultatul unei lupte: dacă cei fericiți au mai mult avînt, cei nenorociți au mai multă rezistență. (**Tacitus**)

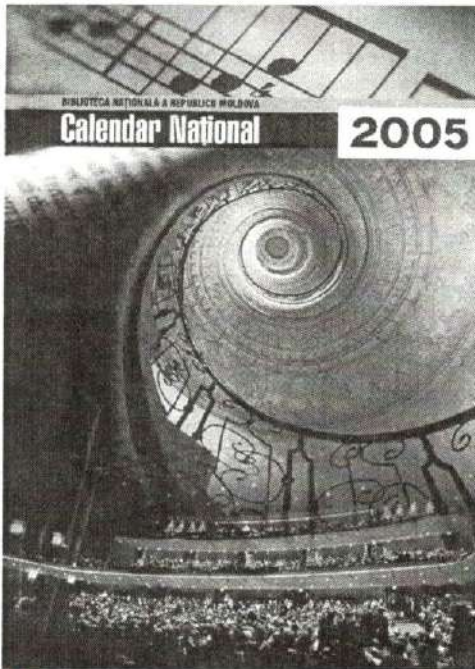
Luxul va deveni util și moral cînd națiunea întreagă se va bucura de el. (**Saint-Simon**)

Fiecare grădină își are misterele sale, pe care mîna răbdătoare a grădinarului e capabilă a le descifra. (**Paolo Coelho**)

Natura l-a făcut pe om fericit și bun, dar societatea îl depravează și îl face mizerabil. (**Jean-Jacque Rousseau**)

Calendarul aniversărilor culturale 2005

175 de ani de la nașterea pianistului român **GHEORGHE SCHELETTI** (5 mai 1830 - 14 sept. 1887).

125 de ani de la nașterea maestrului de balet și dansator rus **MIHAIL FOKIN** (5 mai 1880 - 22 aug. 1942).

125 de ani de la nașterea pictorului și sculptorului german **ERNST LUDWIG KIRCHNER** (6 mai 1880 - iun. 1938).

165 de ani de la nașterea compozitorului rus **PIOTR CEAIKOVSKI** (7 mai 1840 - 6 noiemb. 1893).

125 de ani de la stingerea din viață a scriitorului francez **GUSTAVE FLAUBERT** (12 dec. 1821 - 8 mai 1880).

MAI

150 de ani de la nașterea poetului și traducătorului român **PETRU GRIGORIU** (1 mai 1855 - 29 noiemb. 1903).

100 de ani de la nașterea scriitorului rus **PIOTR VERȘIGORA** (3 mai 1905 - 27 mart. 1963).

65 de ani de la nașterea lui **IEREMIA ZOTA**, specialist în anatomia patologică, membru corespondent al AȘM (4 mai 1940).

50 de ani de la stingerea din viață a lui **GEORGE ENESCU**, violonist, compozitor, pianist, dirijor și profesor român (19 aug. 1881 - 4 mai 1955).

110 ani de la nașterea lui **LUCIAN BLAGA**, filozof, poet, dramaturg, eseist și prozator român (9 mai 1895 - 6 mai 1961).

70 de ani de la nașterea academi-cianului **TEODOR FURDUJ**, specialist în fiziologia omului și a animalelor, endocrinologie, patofiziologie și psihofiziologie (9 mai 1935).

60 de ani de la nașterea lui **MARIUS ȚICU**, instrumentist, cântăreț și compozitor român (9 mai 1945).

200 de ani de la stingerea din viață a lui **FRIEDRICH von SCHILLER**, dramaturg, poet, prozator, estetician și istoric german (10 noiemb. 1759 - 9 mai 1805).

100 de ani de la nașterea scenografei **ELENA BARLO-IACOBOVICI** (10 mai 1905 - 1992).

175 de ani de la înălțarea **CATEDREI NAȘTEREA DOMNULUI** din Chișinău (11 mai 1830).

90 de ani de la nașterea actorului de teatru și film **MEFODIE APOSTOLOV** (11 mai 1915 - 22 noiemb. 2004).

100 de ani de la nașterea scriitorului rus **MIHAIL ȘOLOHOV**, laureat al Premiului Nobel (11 mai 1905 - 21 febr. 1984).

75 de ani de la nașterea cîntărețului de muzică ușoară **EFIM WEISSMAN (BĂLȚEANU)** (12 mai 1930).

740 de ani de la nașterea poetului italian **DANTE ALIGHIERI** (12 mai 1265 - 14 sept. 1321).

90 de ani de la nașterea academicianului **NICOLAE CORLĂTEANU**, lingvist, filolog, scriitor, profesor universitar (14 mai 1915).

200 de ani de la nașterea compozitorului danez **JOHANN HARTMANN** (14 mai 1805 - 10 mart. 1900).

75 de ani de la nașterea cîntărețului de operă (bas) și lied **CONSTANTIN CRAMARCIUC** (15 mai 1930).

65 de ani de la nașterea graficianului **ISAI CĂRMU** (15 mai 1940).

75 de ani de la nașterea lui **TITUS POPOVICI**, prozator, scenarist și dramaturg român (16 mai 1930 - 29 noiemb. 1994).

100 de ani de la nașterea actorului american de teatru și film

HENRY FONDA (16 mai 1905 - 12 aug. 1982).

70 de ani de la nașterea regizorului și actorului **ANDREI BĂLEANU** (17 mai 1935 - 21 iul. 2000).

85 de ani de la nașterea scriitorului român, membru corespondent al Academiei Române **GEO DUMITRESCU** (17 mai 1920).

55 de ani de la nașterea compozitorului **PETRE TEODOROVICI** (18 mai 1950 - 5 iul. 1997).

70 de ani de la nașterea poetului, epigramist **ION DIORDIEV** (20 mai 1935).

175 de ani de la nașterea scriitorului francez **HECTOR MALOT** (20 mai 1830 - 17 iul. 1907).

150 de ani de la nașterea lui **CONSTANTIN DOBROGEANU-GHEREA**, critic literar și sociolog român (21 mai 1855 - 7 mai 1920).

125 de ani de la nașterea lui **TUDOR ARGHEZI**, poet, prozator, dramaturg și ziarist român (21 mai 1880 - 14 iul. 1967).

150 de ani de la nașterea lui **EMILE VERHAEREN**, poet, dramaturg și critic literar belgian de expresie franceză (21 mai 1855 - 27 noiemb. 1916).

120 de ani de la stingerea din viață a lui **VICTOR-MARIE HUGO**, poet, prozator și dramaturg francez (26 febr. 1802 - 22 mai 1885).

175 de ani de la nașterea pictorului rus **ALEKSEI SAVRASOV** (24 mai 1830 - 8 oct. 1897).

60 de ani de la nașterea cîntăreței, compozitoare și poetei

LIUBA (DRĂGOSTIȚA) BUJOR (25 mai 1945).

60 de ani de la nașterea dirijorului de cor **ȘTEFAN CARANFIL** (27 mai 1945).

165 de ani de la stingerea din viață a violonistului și compozitorului italian **NICCOLO PAGANINI** (27 oct. 1782 - 27 mai 1840).

75 de ani de la nașterea matematicianului **ION VALUȚĂ** (29 mai 1930).

175 de ani de la nașterea primului bibliograf profesional rus **VLADIMIR MEJOV** (29 mai 1830 - 29 mai 1894).

70 de ani de la nașterea specialistului în domeniul termofizicii și hidrodinamicii, academician **MIRCEA BOLOGA** (31 mai 1935).

70 de ani de la nașterea lui **ION MADAN**, istoric, bibliolog, bibliograf și profesor universitar (31 mai 1935).

60 de ani de la apariția la Chișinău a publicației **VIAȚA SATULUI** (mai 1945 - 1997).

IUNIE

140 de ani de la nașterea lui **CONSTANTIN STERE**, jurist, filozof, profesor universitar, publicist, scriitor, memorialist, critic și istoric literar, om politic (1 iun. 1865 - 1936).

50 de ani de la nașterea jurnalistului **CONSTANTIN MARIN**, profesor universitar (1 iun. 1955).

75 de ani de la nașterea cântărețului român de operă (bariton), oratoriu și lied **DAN IORDĂCHESCU** (12 iun. 1930).

90 de ani de la nașterea istoricului și arheologului român **ALEXANDRU ANDRONIC** (2 iun. 1915 - mai 1995).

65 de ani de la nașterea lui **ANATOL CIOCANU**, poet, publicist și traducător (3 iun. 1940).

100 de ani de la nașterea folcloristului și compozitorului român **NICOLAE URSU** (4 iun. 1905 - 10 febr. 1969).

80 de ani de la stingerea din viață a compozitorului și dirijorului român, membru al Academiei Române **GHEORGHE DIMA** (28 sept. 1847 - 4 iun. 1925).

140 de ani de la apariția la Pesta a publicației săptămânale de cultură și literatură **FAMILIA** (sub conducerea lui Iosif Vulcan) (5 iun. 1865 - 1906).

130 de ani de la nașterea scriitorului german **THOMAS MANN** (6 iun. 1875 - 12 aug. 1955).

80 de ani de la nașterea baritonului **SIMION MUZICA** (7 iun. 1925 - 21 mart. 1980).

70 de ani de la nașterea lui **VICTOR FRUNZĂ**, poet, prozator și eseist român, stabilit în Danemarca (8 iun. 1935).

90 de ani de la nașterea romanțierului american, laureat al Premiului Nobel, **SAUL BELLOW** (10 iun. 1915).

90 de ani de la nașterea actorului de teatru și film **ARCADIE PLĂCINTĂ (PLAȚÂNDA)** (12 iun. 1915 - 1 sept. 1995).

80 de ani de la nașterea sculptoritei române, originară din Basarabia, **ANA CORDONEȚ** (12 iun. 1925).

90 de ani de la nașterea pianistei **GHITA STRAHILEVICI** (13 iun. 1915 - 20 dec. 2002).

50 de ani de la nașterea scriitoarei **CLAUDIA PARTOLE** (14 iun. 1955).

275 de ani de la nașterea compozitorului italian **ANTONIO SACCHINI** (14 iun. 1730 - 7 oct. 1786).

70 de ani de la nașterea graficianului **ALEXANDRU HMELNIȚHI** (15 iun. 1935).

170 de ani de la înființarea la Iași a primei școli superioare în limba română din Moldova **ACADEMIA MIHĂILEANĂ** (16 iun. 1835 - 1847).

80 de ani de la nașterea lui **ANATOL BACONSKY**, poet, prozator și eseist român, originar din Basarabia (16 iun. 1925 - 4 mart. 1977).

100 de ani de la nașterea lui **JEAN-PAUL SARTRE**, filozof, scriitor, jurnalist și critic literar francez, laureat al Premiului Nobel (21 iun. 1905 - 15 iun. 1980).

75 de ani de la nașterea **ARGENTINEI CUPCEA-JOSU**, cercetător literar, eseistă și traducătoare (22 iun. 1930).

70 de ani de la nașterea virusologului și fitopatologului, membru al AȘM acad. **MIHAIL MOLDOVAN** (22 iun. 1935 - 11 aug. 1979).

75 de ani de la nașterea prozatoarei române, originară din Bucovina de Nord **OLTEA ALEXANDRU** (22 iun. 1930).

100 de ani de la nașterea lui **VICTOR IUȘCEANU (IUȘCEVICI)**, violonist, dirijor, compozitor și profesor

român, originar din Basarabia (23 iun. 1905 - 3 aug. 1976).

70 de ani de la nașterea lui **ION SOCICAN**, specialist în selecția, genetica și reproducția animalelor, membru al AȘM (24 iun. 1935).

60 de ani de la nașterea fizicianului, profesor universitar **PETRU GAUGAȘ** (26 iun. 1945).

90 de ani de la nașterea pictorului român **NICOLAE POPESCU** (28 iun. 1915 - 1990).

100 de ani de la nașterea lui **PAUL MIHAIL**, teolog, istoric, publicist și bibliograf român, originar din Basarabia (29 iun. 1905 - 11 oct. 1994).

80 de ani de la nașterea lui **GHEORGHE CURINSCHIVORONA**, arhitect, istoric al arhitecturii, profesor universitar român, originar din Basarabia (30 iun. 1925 - 20 dec. 1996).

60 de ani de la nașterea lui **DO-RIN TUDORAN** poet, eseist, publicist, comentator de radio stabilit în SUA (30 iun. 1945).

60 de ani de la crearea la Chișinău a **TEATRULUI REPUBLICAN DE PĂPUȘI "LICURICI"** (iun. 1945).

(După *Calendar Național 2005*)

Doar femeia

Dumitru MATCOVSCHI

Mai regină decât floarea doar femeia poate fi.
 Mai adâncă decât marea doar femeia poate fi.
 Mai înaltă ca destinul doar femeia poate fi.
 Mai amară ca pelinul doar femeia poate fi.
 Mai frumoasă decât viața doar femeia poate fi.
 Mai deșteaptă ca povara doar femeia poate fi.
 Mai cuminte ca poemul doar femeia poate fi.
 Mai cumplită ca blestemul doar femeia poate fi.
 Mai aproape decât dorul doar femeia poate fi.
 Mai de șoptă ca izvorul doar femeia poate fi.
 Mai de-aprîi ca primăvara doar femeia poate fi.
 Și mai dulce ca vioara doar femeia poate fi.

"Iubeste-mă, bărbate, și mă învesnicește,
 dar chipul niciodată nu mi-l tăia din piatră.
 Decât o veșnicie mai bine dăruiește-mi
 lumina cea de taină a focului din vatră".

Intr-un mod misterios și mistic, cel mai frumos anotimp al anului - Primăvara - se identifică, în imaginația noastră, cu cea mai frumoasă creație a Divinității și a lumii- Femeia!

În sistemul BM "B. P. Hasdeu", doamnele și domnișoarele ocupă, și la propriu, și la figurat, locul cel mai de văză. Lor le revine tot ce e mai solicitat, mai responsabil, mai dificil...

De aceea, cele mai alese flori,

mai tulburătoare gânduri, cele mai frumoase gesturi - toate se îndreaptă, mereu, dar mai ales în luna Mărțișor, către ele. Și poate, în primul rînd, către doamnele născute chiar în prima lună de primăvară: Lidia KULIKOVSKI, Larisa CĂȘLARU, Zinaida PAHO-MI, Genoveva SCOBIOALĂ ș.a.

Să vă însoțească întotdeauna, dragelile noastre, iubirea, respectul, prețuirea, voia bună, bucuriile, succesele, performanțele!

AI DVS COLEGI DE LA BM

Tipografia "ELAN POLIGRAF" transmite sincere felicitări frumoaselor doamne cu ocazia sărbătorii de 8 Martie!